Regionalna inovacijska strategija Ljubljanske urbane regije

Regionalna inovacijska strategija Ljubljanske urbane regije

Regionalna inovacijska strategija Ljubljanske urbane regije

Regionalna inovacijska strategija Ljubljanske urbane regije

strategija prehoda v pametno regijo

Naročnik

Občine Ljubljanske urbane regije

Predmet

Regionalna inovacijska strategija Ljubljanske urbane regije 2030

Izvajalec

Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije (RRA LUR)

Tehnološki park 19

1000 Ljubljana

Vodja projekta na strani izvajalca

mag. Liljana Drevenšek

Člani projektne skupine

mag. Lilijana Madjar (RRA LUR), mag. Miran Gajšek (Mestna občina Ljubljana), dr. Ivan Stanič (Mestna občina Ljubljana), dr. Aidan Cerar (Inštitut za politike prostora), mag. Liljana Drevenšek (RRA LUR), Matej Gojčič (RRA LUR), mag. Tina Pezdirc Nograšek (RRA LUR), mag. Klemen Koman (Inštitut za ekonomska raziskovanja), dr. Damjan Kavaš (Inštitut za ekonomska raziskovanja)

Oktober 2022

KAZALO

1 UVOD 3

2 METODOLOGIJA PRIPRAVE 10

2.1 PAMETNA REGIJA 12

2.2 NAČELA PRIPRAVE IN IZVEDBE RIS LUR 14

3 IDENTIFIKACIJA GLAVNIH GLOBALNIH TRENDOV 19

4 ANALIZA REGIONALNEGA KONTEKSTA IN OPREDELITEV TEMELJNIH IZZIVOV REGIJE 24

4.1 LJUBLJANSKA URBANA REGIJA 24

4.2 GOSPODARSTVO 26

4.3 TRAJNOSTNA MOBILNOST 30

4.4 OKOLJE 31

4.5 BIVANJE 33

4.6 PREBIVALCI 35

4.7 REGIONALNI INOVACIJSKI SISTEM 36

4.8 UPRAVLJANJE 37

5 ANALIZA PREDNOSTI, SLABOSTI, PRILOŽNOSTI IN NEVARNOSTI 40

6 VIZIJA IN STRATEŠKI CILJI 43

6.1 TEMELJNI STRATEŠKI DOKUMENTI 43

6.2 VIZIJA RIS LUR 48

6.3 CILJI RIS LUR 48

6.4 IZVAJANJE RIS LUR 49

7 KLJUČNE RAZVOJNE PRIORITETE 51

7.1 PAMETNO VLADANJE 51

7.2 PAMETNO GOSPODARSTVO 53

7.3 PAMETNA MOBILNOST 55

7.4 PAMETNO OKOLJE 56

7.5 PAMETNI PREBIVALCI 57
7.6 PAMETNO BIVANJE 59
8 KLJUČNI RAZVOJNI PROJEKTI 62
8.1 PAMETNO VLADANJE 62
8.2 PAMETNO GOSPODARSTVO 64
8.3 PAMETNA MOBILNOST 65
8.4 PAMETNO OKOLJE 67
8.5 PAMETNI PREBIVALCI 70
8.6 PAMETNO BIVANJE 72
9 SPREMLJANJE, VREDNOTENJE IN IZVAJANJE 75
10 LITERATURA IN VIRI 79
PRILOGA 1: REGIONALNI INOVACIJSKI SISTEM V LUR 82
PRILOGA 2: KLJUČNI PROJEKTI RIS LUR 86

1 UVOD

Regionalna inovacijska strategija (RIS) predstavlja podlago za pravočasen odziv regij na pomembne teme prihodnosti, ki jih prinašajo inovacije, digitalizacija in razvoj novih tehnologij v svetu. Regije morajo postajati vse bolj inovativne, da se lahko spoprimejo z globalnimi družbenimi izzivi, da povečajo konkurenčnost in prenovijo prihodnost socialne države (blaginje) in javnih storitev. Vse to zahteva inovacijsko klimo, ki bo zagotovila kar najboljše pogoje za inovativnost posameznikov, poslovnega in javnega sektorja ter civilne družbe.

Raziskave in inovacije pripomorejo k temu, da se v regijah lažje živi in dela, saj prinašajo izboljšave v zdravstvu, prometu in digitalnih storitvah ter številne inovativne izdelke in storitve. Sposobnost za inovacije in sposobnost uspešnega prenosa inovacij na trg sta ključna dejavnika konkurenčnosti držav. Inovacija zajema nov ali bistveno izboljšan izdelek, storitev in postopek. V preteklosti je bil poudarek predvsem na tehnoloških inovacijah (inovacija proizvoda/ storitve/procesa), danes pa je velik poudarek na netehnoloških inovacijah (inovacije na področju organizacije/trženja).

V zadnjih letih zaradi družbenih izzivov pridobivajo pomen družbene inovacije.

Družbena inovacija obravnava nove ideje, koncepte in strategije, ki odgovarjajo na potrebe družbe, kot so delovni pogoji, izobraževanje, zdravstvene storitve, opolnomočenje in razvoj skupnosti. Razvijajo jih lahko posamezniki, skupine ali organizacije, odvijajo se lahko v neprofitnem, profitnem ali javnem sektorju. Inovacije tako pomembno prispevajo k reševanju ključnih družbenih izzivov, od okoljske problematike, mobilnosti, varnosti, dostopa do hrane, staranja prebivalstva, izobraževanja, raziskovanja do izzivov na področju zdravja.

Pogosto so povezane z velikimi naložbami, velikimi tveganji, kritično maso sredstev (kadri, oprema, finančna sredstva). Zato je potreben sistematičen pristop na ravni podjetij, občin, regij, države, nadnacionalnih skupnosti (npr. EU) in celo sveta (npr. covid-19). Inovacije izboljšujejo kakovost življenja, konkurenčnost podjetij in posledično tudi konkurenčnost nacionalnega gospodarstva. Inovativnost je nuja, in ne razkošje.

Tehnološki razvoj in inovacije sta glavna vira gospodarskega razvoja (Služba Evropskega parlamenta za raziskave, 2018). Po izkoriščenosti svojih inovacijskih potencialov, merjeni z evropsko inovacijsko lestvico,[1] je bila Slovenija vse do leta 2019 v skupini držav močnih inovatork, leta 2019 pa je padla z 12. na 15. mesto in se preselila med zmerne inovatorke (Evropska komisija, 2020). V tej skupini je ostala tudi v letih 2020, 2021 in 2022 (Evropska komisija 2021a, Evropska

[1] Letni evropski sistem inovacijskih kazalnikov (ESIK) daje primerjalno oceno raziskovalno-inovacijske uspešnosti držav članic EU in izbranih tretjih držav ter predstavlja relativne prednosti in pomanjkljivosti njihovih sistemov za raziskave in inovacije. Državam pomaga oceniti, na katera področja morajo usmeriti svoja prizadevanja, da bi dosegle večjo inovacijsko uspešnost.

komisija 2022). V obdobju 2015–2022 se je inovacijska uspešnost povečala v 27 državah članicah EU in zmanjšala samo v Franciji. Uspešnost se je najbolj povečala v Estoniji, Grčiji in na Cipru ter najbolj zmanjšala v Franciji, Romuniji, Luksemburgu, Bolgariji in Sloveniji.

Inovativnost pa ni pomembna le za nacionalno raven, temveč tudi za regije. Regionalno inovacijsko sposobnost lahko definiramo kot potencial regije in njene ekonomije za ustvarjanje inovativnih izdelkov, storitev in poslovnih modelov.

Čeprav je spodbujanje inoviranja cilj razvitih držav že vsaj tri desetletja, so inoviranje spodbujale predvsem na državni ravni, brez regionalne razsežnosti in brez upoštevanja regionalnih učinkov inovacijske politike. Glede na publikacijo Regional Innovation Scoreboard 2017 obstaja pozitivna povezanost med inovativnostjo države in inovativnostjo njenih regij, vendar je še veliko bolj statistično značilna pozitivna povezanost med inovativnostjo posamezne regije in njeno konkurenčnostjo (Služba Evropskega parlamenta za raziskave, 2018).

Zaradi kompleksnosti, dolgoročnosti ter kadrovske in finančne zahtevnosti je treba inovacijski razvoj usmerjati s pomočjo strateških dokumentov, zato regije pripravljajo RIS. RIS zahteva celovit pristop k oblikovanju in izvajanju politik, ki je osredotočen na lokalna okolja. Politike je treba oblikovati v skladu z lokalnimi razmerami in upoštevati, da obstajajo različne poti do inovacij in razvoja v regijah. Za uspešno dinamiko inoviranja v neki regiji pa je pomembna tudi usklajenost med regionalnimi in nacionalnimi inovacijskimi politikami, ki morajo omogočati doseganje sinergij in posledično večjo uspešnost regije. Ker ni univerzalnega modela in »dobre prakse«, na katero bi bilo mogoče inovacije opreti, morajo vse regije poiskati lasten način za ustvarjanje konkurenčnih prednosti, in sicer na podlagi lokalnih prednosti in adutov ob hkratnem iskanju navdiha pri globalnih mrežah in trendih.

Pri pripravi regionalne inovacijske politike je treba upoštevati upravne in organizacijske značilnosti posamezne države. Za Slovenijo velja, da nima regionalnih oblasti niti pristojnosti za oblikovanje in izvajanje inovacijske politike na regionalni ravni. Zato ni mogoče prevzeti »uveljavljenih« načinov priprave RIS, kjer v zadnjih letih prevladuje pristop regionalnih raziskovalnih in inovacijskih strategij pametne specializacije RIS3 (ang. regional research and innovation smart specialisation strategy). Omenjene strategije se pripravljajo na ravni države in večjih regij (NUTS 2) ter se financirajo pretežno iz sredstev kohezijske politike EU, medtem ko izkušnje kažejo, da je priprava RIS3 na ravni NUTS 3 preambiciozen projekt, kar je predvsem posledica omejenih pristojnosti in pogosto tudi pomanjkanja kritične mase virov. Eno glavnih spoznanj pri pripravi preteklih RIS je pomembnost začetne (pripravljalne) faze. Vrednotenja so pokazala, da je identifikacija ustreznih družbenih izzivov ter razpoložljivih sposobnosti in sredstev za njihovo reševanje ključno za pripravo RIS (Kleibrink, Laredo, Philipp, 2017).

Do inovacij pogosto pride šele takrat, ko so akterji postavljeni pred preizkušnjo in je potrebna rešitev za odpravo posameznega problema. Razvoj Slovenije in njenih regij bo v prihodnje močno odvisen od sposobnosti njenega odzivanja in prilagajanja na trende in izzive v globalnem okolju. K temu je prispevala tudi pandemija covida-19, ki je po eni strani pospešila trende (npr. tehnološki razvoj), po drugi strani pa zelo poslabšala finančni položaj, države, lokalnih skupnosti,

večjega dela gospodarstva (predvsem storitvene dejavnosti) in dela prebivalstva. Že danes se javne oblasti, prebivalstvo, poslovni sektor in javni sektor srečujejo s številnimi izzivi, ki se bodo v prihodnosti le še okrepili. Pandemija covida-19 in vojna v Ukrajini nas opominjata, da je prihodnost nepredvidljiva in da mednarodna skupnost, države, regije in občine potrebujejo pripravljene analize, strateške dokumente in strukture, ki omogočajo prilagodljivost in odpornost na izzive sedanjosti in prihodnosti.

Tako smo v Sloveniji in v Ljubljanski urbani regiji (LUR) priča številnim izzivom na področjih demografije, mobilnosti, okolja, omejenih virov, globalizacije, kakovost življenja in drugim. LUR sestavlja 25 občin: Borovnica, Brezovica, Dobrepolje, Dobrova-Polhov Gradec, Dol pri Ljubljani, Domžale, Grosuplje, Horjul, Ig, Ivančna Gorica, Kamnik, Komenda, Ljubljana, Logatec, Log-Dragomer, Lukovica, Medvode, Mengeš, Moravče, Škofljica, Šmartno pri Litiji, Trzin, Velike Lašče, Vodice in Vrhnika. Inovativnost regije v veliki meri temelji na inovativnosti podjetij, raziskovalnih inštitutov in fakultet. V regiji se je vzpostavil dinamičen start-up ekosistem. Priča smo rasti različnih vrst novih pobud, nekatere od spodaj navzgor iz podjetniške dejavnosti, druge spodbuja javna politika, vse pa so usmerjene v zagotavljanje ustrezne podpore podjetjem. Rezultat je dinamična mreža, ki se iz LUR širi po Sloveniji, pa tudi precej širše po zahodnem Balkanu ter v EU in ZDA.

Vendar regija ne more biti inovativna brez inovativnosti njenih občin, saj se številni izzivi, ki smo jih identificirali zgoraj, kažejo tudi na ravni občin. Zato so bile v procesu priprave Regionalne inovacijske strategije Ljubljanske urbane regije (RIS LUR) občine aktivno vključene, saj RIS LUR izpostavlja aktivnosti, ki so izvedljive na regionalni in lokalni ravni ter temeljijo predvsem na netehnoloških inovacijah. RIS LUR tako dopolnjuje državno politiko na področju spodbujanja znanosti, razvoja, podjetništva, izobraževanja, informacijske družbe, mobilnosti, regionalnega razvoja, razvoja podeželja in drugih področjih.

Priprava in izvedba RIS LUR je del modela uspešnih (pionirskih) mest in regij, ki mu sledi LUR in je prikazan na sliki 1. Zaradi omejenih pristojnosti regije in njenih občin pri spodbujanju gospodarstva in inovativnosti smo se pri pripravi RIS LUR zgledovali po državah, ki imajo podobno upravno ureditev, kot Slovenija (npr. Finska).[2]

Glede na vse večjo kompleksnost sveta in pojav »podlih« problemov (ang. wicked problems), s katerimi se spoprijemajo javne oblasti, vključno s podnebnimi spremembami, nalezljivimi boleznimi in hitrim tehnološkim napredkom, je krepitev inovativne zmogljivosti javnih oblasti in sistemov javnega sektorja postala nujna. Ni dovolj, da javne oblasti ohranjajo status quo ali uvajajo inovacije le, ko jih v to prisilijo krize. Javne oblasti se morajo proaktivno ukvarjati s prihodnostjo, raziskati potencial inovativnih pristopov in rešitev ter si prizadevati za nenehno izboljševanje življenja vseh (OECD, 2022).

[2] Helsinška pametna regija izrecno uporablja izraz »pametna regija« za opis razvojnega koncepta v regiji Helsinki-Uusimaa. Regija je za leta 2020 pripravila zelo indikativno (splošno) strategijo pametne specializacij, ki predvsem odgovarja na vprašanja Zakaj?, Kaj?, Kako?. Dokument zelo splošno določi cilje in strateške prioritete, medtem ko se bodo ukrepi/aktivnosti/projekti določali tekom izvajanja strategije. https://uudenmaanliitto.fi/en/development-and-planning/smart-specialisation-strategy-for-the-helsinki-uusimaa-region/.

Slika 1: Ključni dejavniki uspeha pionirskih mest in regij (vir: Evropski odbor regij, 2016)

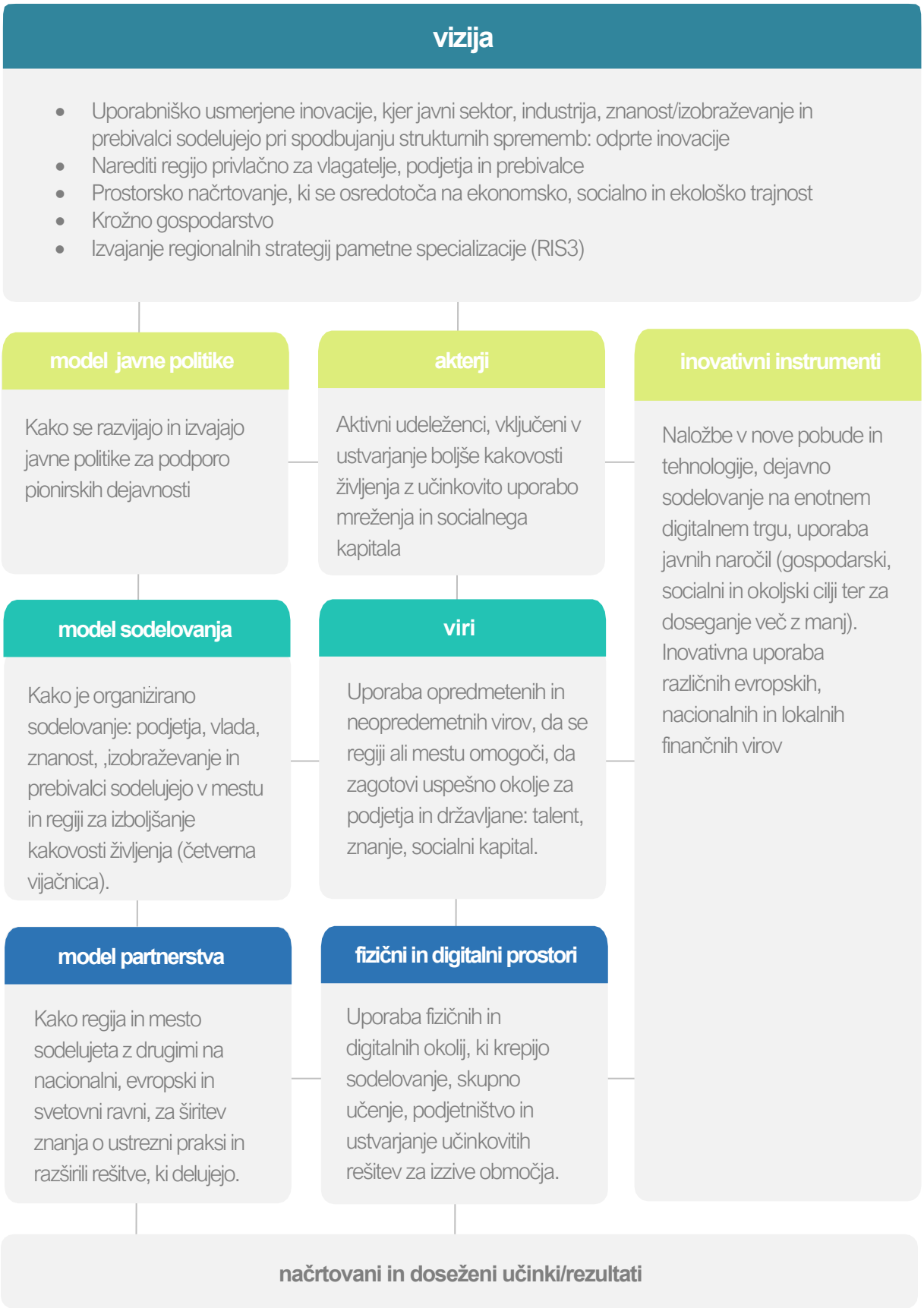

S pripravo RIS LUR bodo regija, občine in drugi ključni deležniki pridobili strateški dokument, v katerem bodo izpostavljeni temeljni družbeni in gospodarski izzivi ter ponujene usmeritve za reševanje identificiranih izzivov v skladu s pristojnostmi, ki jih imajo regija in njene občine na področju spodbujanja inovativnosti. Središče priprave RIS LUR so človek in njegove potrebe, končni cilj pa je večja blaginja prebivalcev LUR.

RIS LUR je usklajena s strateškimi dokumenti države in regije ter zajema obdobje 2022–2030. S pripravo RIS se bo LUR uvrstila v skupino najnaprednejših evropskih regij, ki imajo podobne strateške dokumente (npr. regija Helsinki-Uusimaa). Šele z izvedbo bo imela RIS LUR primerne pozitivne vplive, zato bo potrebno predvsem sodelovanje države, občin in Regionalne razvojne agencije Ljubljanske urbane regije pri zagotavljanju ustreznih pogojev za spodbujanje inovacijske dejavnosti v LUR.

Pripravo RIS LUR je treba umestiti v okvir obstoječih in priprave novih strateških dokumentov na ravni EU, Slovenije in LUR.

RIS LUR predstavlja nadgradnjo Regionalnega razvojnega programa Ljubljanske urbane regije 2021–2027, saj upošteva prioritete, ki si jih je zastavila regija za novo finančno perspektivo. Presega klasično povezovanje znanosti in raziskav z industrijo, saj bodo osrednjega pomena socialna komponenta in projekti s področja procesnih in produktnih inovacij ter digitalizacije, ki so potrebni za kakovostno življenje v LUR.

Slika 2: Vloga RIS LUR v sistemu razvojnega načrtovanja

RIS LUR izhaja iz Regionalnega razvojnega programa Ljubljanske urbane regije in predstavlja njegov inovativni del ter ključen okvir eksperimentiranja s spodbujanjem inovativnosti na regionalni in lokalni ravni.

RIS LUR je teritorialna strategija in pomeni eksperimentalen pristop k spodbujanju inovativnosti na ravni razvojnih regij. Zato je »živ« dokument, ki indikativno določa smer razvoja, in se bo spreminjal glede na spremenjene razmere (prilagodljivost). Pomembno vlogo bosta imela spremljanje (poročanje, kazalniki) in vrednotenje (učinki in rezultati projektov, procesno vrednotenje).

Med pripravo RIS LUR so bili tako oblikovani tudi nosilni projekti izvajanja RIS LUR, ki so rezultat samega postopka priprave dokumenta.

S pripravo RIS LUR regija prehiteva druge razvojne regije v Sloveniji in se z razdelavo koncepta pametne regije LUR umešča med inovatorje tudi v evropskem okvirju.

metodologija priprave regionalne inovacijske strategije

metodologija priprave regionalne inovacijske strategije

metodologija priprave regionalne inovacijske strategije

2 METODOLOGIJA PRIPRAVE

Pri pripravi Regionalne inovacijske strategije Ljubljanske urbane regije (RIS LUR) izhajamo iz odgovorov na tri temeljna vprašanja: zakaj, kaj in kako.

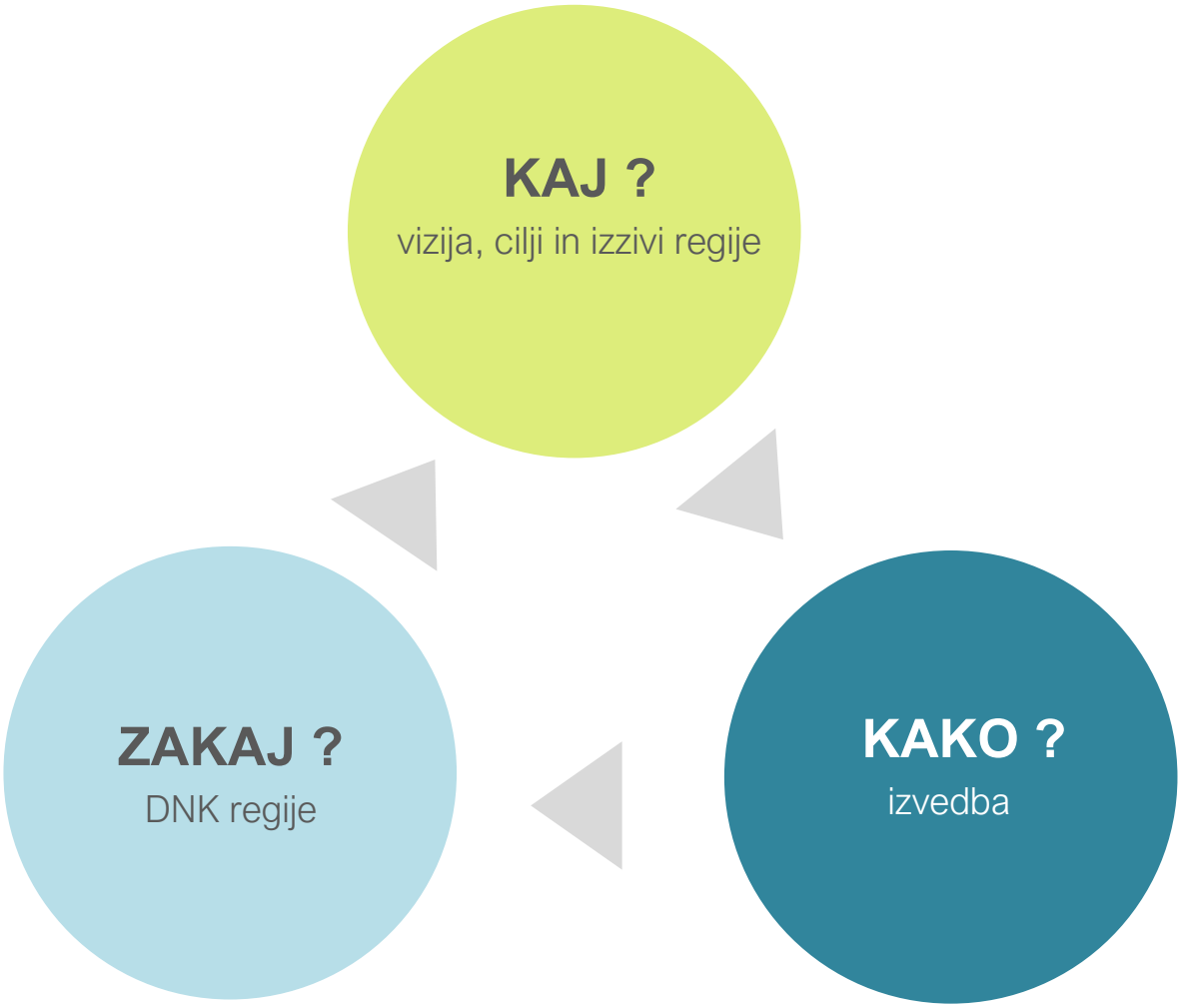

Slika 3: Temeljna vprašanja, na katera bomo odgovorili s pripravo RIS LUR (vir: Evropski odbor regij, 2016)

ZAKAJ ?

Izkoristiti želimo potenciale regije (konkurenčne prednosti).

Izkoristiti želimo priložnosti in minimizirati tveganja (npr. tehnološki razvoj, podnebne spremembe, demografska gibanja, gospodarske krize) in tako krepiti odpornost regije.

Upoštevati želimo razmere med pandemijo covida-19 in po njej.

Okrepiti želimo prepoznavnost regije v Evropi.

Izkoristiti želimo inovacijske potenciale občin LUR.

KAJ ?

Izzivi

Demografski razvoj (staranje, generaciji Z in Y)

Digitalizacija

Nove tehnologije

Trajnostna mobilnost

Podnebne spremembe in drugi okoljski izzivi

Samooskrba in ekološko kmetijstvo

Politična negotovost

Kaj želimo doseči

Začeti proces spodbujanja inovativnosti po pristopu od spodaj navzgor

Izboljšati blaginjo (ang. well-being) in kakovost življenja prebivalcev LUR, kjer so pametne politike, prakse in tehnologija v službi prebivalcev

Učinkovito porabo resursov regije: inovacije, sodelovanje, upravljanje

Doseganje trajnostnih in okoljskih ciljev na inovativen način

Gospodarski razvoj in okrepljeno inovativnost regije

Urbano-ruralno povezanost

Boljše odločanje z vključitvijo /sodelovanjem prebivalstva in vseh deležnikov (soustvarjanje)

Pospešitev procesa prilagajanja regije priložnostim/tveganjem

Izboljšanje usposobljenosti prebivalcev

Mednarodno prepoznavnost regije

KAKO ?

Izhodišča

Osnova je prebivalec regije.

Regionalni pristop od spodaj navzgor

Osnova je koncept pametne regije.

2.1 PAMETNA REGIJA

Enotne definicije pametne regije ni. Termin izhaja pretežno iz izkušenj s koncepti pametnega mesta; v zadnjih letih je aktualen koncept pametnih vasi.

Koncept pametne regije povzema naslednja (norveška) definicija:

Pametna mesta in skupnosti se osredotočajo na ljudi, medtem ko uporabljajo nove tehnologije, inovativne pristope, sodelovanje in soustvarjanje, da postanejo bolj trajnostne, privlačne, produktivne in odporne.

Pri konceptu pametne regije torej ne gre primarno za tehnologijo, saj tehnologija samo omogoča ukrepe/projekte, ki rešujejo gospodarske, socialne in okoljske izzive. V skladu s standardom ISO 37122 (2017), ki opredeljuje kazalnike za pametno mesto lahko teme pristopa pametna regija razdelimo na šest tematskih ciljev (področij):

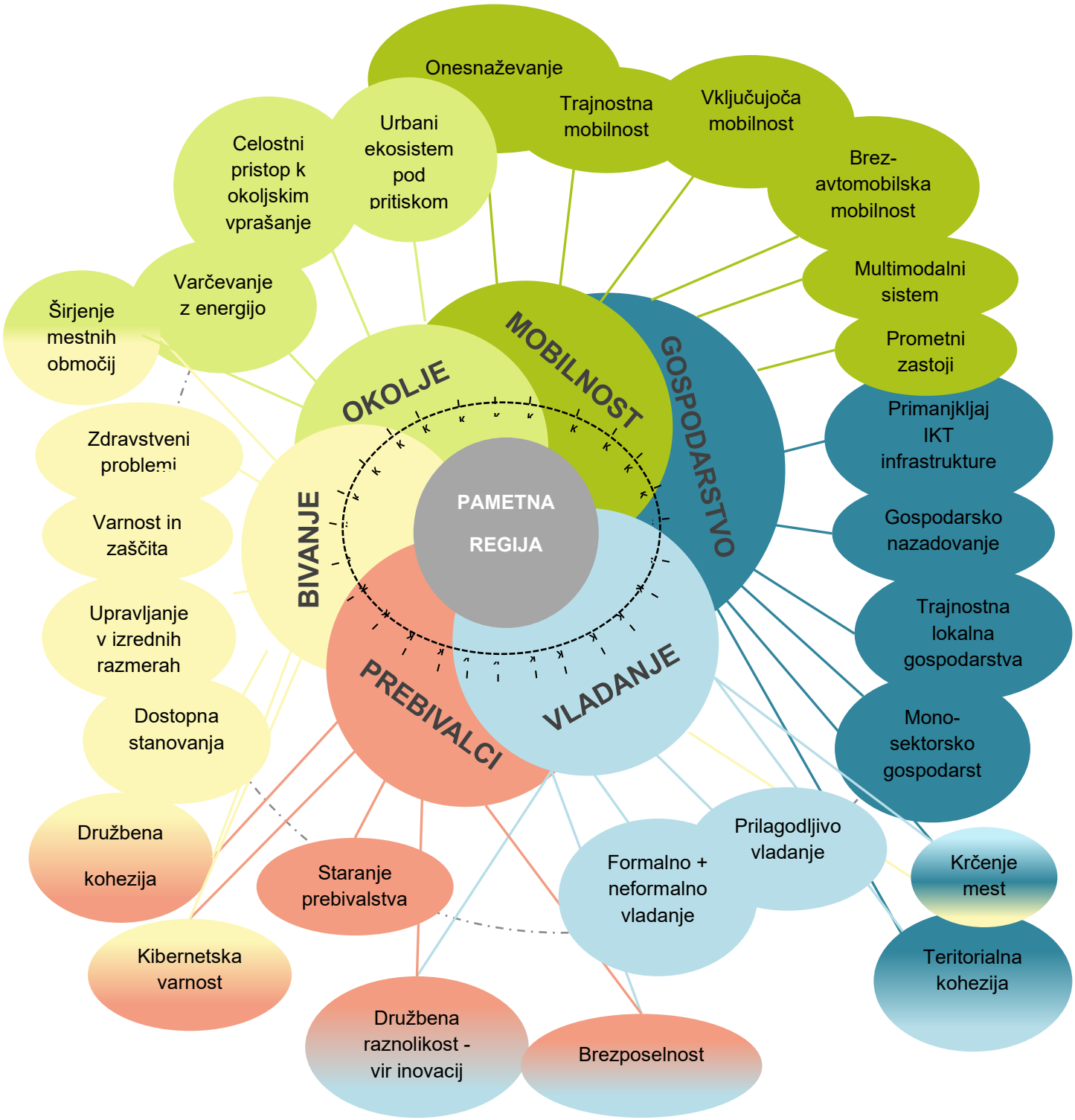

Slika 4: Pametna regija (vir: prilagojeno po Monzon, 2015)

2.2 NAČELA PRIPRAVE IN IZVEDBE RIS LUR

Pri pripravi RIS LUR smo sledili naslednjim načelom:[3]

1. Postaviti ljudi v ospredje (ang. human-centred approach). Analiza (so-oblikovanje) in ukrepi (storitve, znanje, bivanje – zelena infrastruktura, kakovost delovnega in bivalnega okolja) ob upoštevanju razlik (starost, spol, kultura, družbeno-ekonomske razlike).

2. Upoštevanje širše slike: integralni pristop. Strategija kot del splošne strategije ter zagotovitev politične in administrativne podpore. Pristop se nanaša na realne izzive, predlagane rešitve pa temeljijo na novih tehnologijah, inovativnih pristopih in so-oblikovanju.

3. Prednost podnebnim spremembam in okolju s ciljem »zelenega prehoda«. Fokus: učinkovita raba energije, trajnostna mobilnost, nove energetske rešitve, krožno gospodarstvo, lokalna proizvodnja.

4. Spodbujanje vključevanja in soustvarjanja. Fizične in digitalne platforme omogočajo vključevanje deležnikov po modelu četverne vijačnice, t. j. sodelovanja znanosti/izobraževanja, podjetij/industrije, oblikovalcev politik in civilne družbe. Tudi (preventivni, kurativni) ukrepi morajo upoštevati enakost možnosti: prostorsko, socialno (spol, starost, telesne omejitve, dohodki), ekonomsko (delovna mesta).

5. Fokus na panogah prihodnosti. To zahteva proaktivno vlogo regije/mest. Regije/mesta postajajo digitalni inovacijski ekosistemi, ki privlačijo talente, spodbujajo kreativnost in disruptivno razmišljanje ter uporabljajo inovativne pristope (ang. innovation model approach). To vključuje razvoj novih izdelkov, storitev in poslovnih modelov, inovativno javno naročanje, pilotne projekte, žive laboratorije (ang. living labs).

6. Souporaba in delitev podatkov. To omogoča izboljšano učinkovitost in kakovost storitev (digitalizacija), inovativnost, gospodarski razvoj in občutek pripadnosti prebivalcev ob upoštevanju etičnih načel in varstva podatkov (problematike kibernetske varnosti, nadzora prebivalcev). Je tudi del pristopa »odprta vlada« (ang. open government), kjer ob upoštevanju načel udeležbe, sodelovanja in transparentnosti oblasti komunicirajo s prebivalci, gospodarstvom, akademijo in tretjim sektorjem.

7. Razvoj kompetenc in sprejemanje nujnosti sprememb. To zahteva razvoj ustreznih kompetenc (usposabljanje), sodelovanje (izobraževalni in raziskovalni sektor, podjetja), promocijo, izvajanje sprejete strategije.

[3] Pri določitvi načel smo uporabili dokumenta: Roadmap for smart and sustainable cities and communities in Norway (2018) in Urban future with a purpose (2021).

8. Deluj lokalno, razmišljaj globalno. Fokus naj bo na lokalni identiteti, izzivih in potrebah. Pri tem se je smiselno zgledovati po dobrih praksah v drugih regijah/mestih. To zahteva tudi internacionalizacijo ter spremljanje globalnih razmer, mednarodnih trendov, usmeritev in regulacije. Sodelovanje z nacionalnimi oblastmi olajša pripravo in izvajanje izbranih ukrepov/projektov.

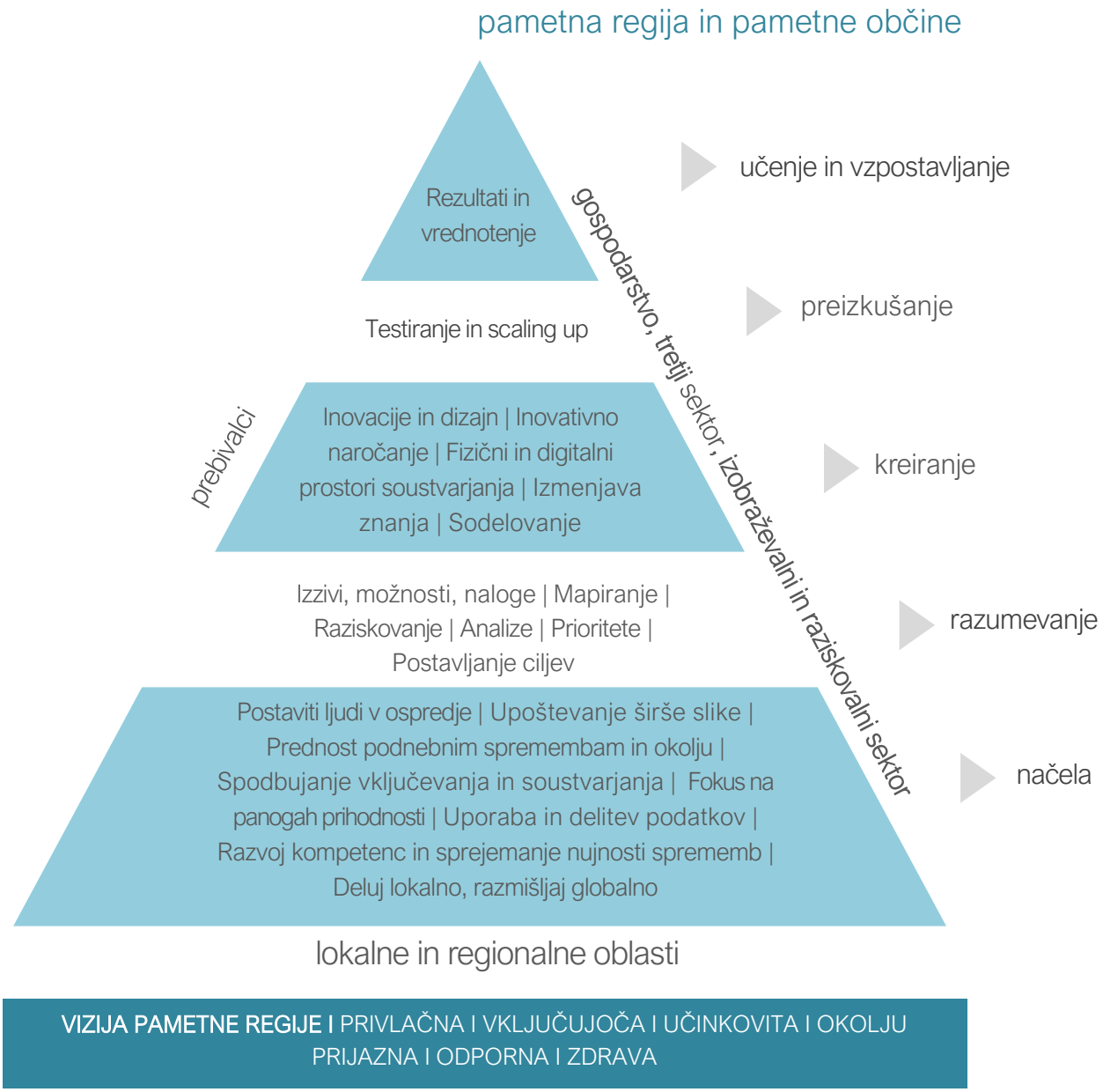

Slika 5: Pristop k pripravi in izvedbi RIS LUR (vir: prilagojeno po Roadmap for smart and sustainable cities and communities in Norway, 2018)

RIS LUR bo prispevala tudi k uresničevanju ciljev Organizacije združenih narodov (OZN) glede trajnostnega razvoja, in sicer vsaj k ciljem 4, 8, 9, 11, 13 in 16.

Tabela 1: Prispevek RIS LUR k uresničevanju ciljev OZN glede trajnostnega razvoja

cilj	opis	prispevek RIS LUR
4 Kakovostno izobraževanje	Države bodo odpravile razlike med spoloma v izobraževanju, omogočale enakopraven dostop do vseh ravni izobraževanja ter strokovnega usposabljanja za ranljive skupine, vključno z invalidi, pripadniki avtohtonih ljudstev in otroki, ki živijo v težkih razmerah, ter povečale število štipendij za države v razvoju in število usposobljenih učiteljev, tudi z mednarodnim sodelovanjem, zlasti v najmanj razvitih državah ter malih otoških državah v razvoju.	Vseživljenjsko učenje, predvsem zagotavljanje računalniške pismenosti prebivalstva s poudarkom na usposabljanju starejših in ranljivih skupin
8 Dostojno delo in gospodarska rast	Države si bodo prizadevale ohranjati gospodarsko rast, izboljšati produktivnost gospodarstva s tehnološko prenovo, varovati pravice delavcev, zavzemale se bodo za odpravo prisilnega dela, sodobnega suženjstva in trgovanja z ljudmi. Na svetovni ravni bodo postopno izboljšale učinkovitost rabe virov pri proizvodnji in porabi ter si prizadevale, da gospodarska rast ne bo povzročala degradacije okolja.	Spodbujanje dinamičnega, trajnostnega in inovativnega gospodarstva s poudarkom na zaposlovanju mladih ter njihovem opolnomočenju

cilj	opis	prispevek RIS LUR
9 Industrija, inovacije in infrastruktura	Vzpostaviti je treba kakovostno, zanesljivo in vzdržljivo infrastrukturo ter spodbujati industrializacijo. Države morajo povečati dostop do finančnih storitev in ugodnih posojil za mala proizvodna ter druga podjetja. Treba je povečati dostopnost informacijske in komunikacijske tehnologije.	Spodbujanje trajnostne mobilnosti, trajnostne industrije, digitalizacije in trajnostnih inovacij
11 Trajnostna mesta in skupnosti	Države morajo vsem omogočiti dostop do ustreznega, varnega in cenovno sprejemljivega prebivališča, osnovnih storitev ter trajnostnega prevoza. Okrepiti morajo prizadevanja za varstvo in ohranjanje svetovne kulturne ter naravne dediščine.	Spodbujanje sodobnih trajnostnih življenjskih skupnosti (trajnostna mobilnost, izboljšan dostop do informacij in javnih storitev), varstvo kulturne in naravne dediščine
13 Podnebni ukrepi	Treba je krepiti pripravljenost na nevarnosti in naravne nesreče, ki so posledica podnebnih sprememb, ukrepe za boj proti podnebnim spremembam je potrebno vključiti v politike, strategije in načrte na državni ravni ter izvajati zavezo razvitih držav pogodbenic Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja.	Spodbujanje ukrepov za boj proti podnebnim spremembam (npr. učinkovita raba energije, samooskrba, krožno gospodarstvo)

identifikacija
globalnih trendov
identifikacija
globalnih trendov
identifikacija
globalnih trendov

3 IDENTIFIKACIJA GLAVNIH GLOBALNIH TRENDOV

Globalni trendi (megatrendi) so eno od izhodišč priprave strateških dokumentov, saj pomenijo tako priložnost kot tveganja. V zadnjih desetletjih smo priča mnogim megatrendom, ki jih mednarodne organizacije različno opredeljujejo. Svetovalna hiša PricewaterhouseCoopers poudarja naslednje megatrende (PwC, 2018): tehnološki preboji (avtomatizacija, umetna inteligenca, robotika); demografske spremembe (spremembe v velikosti, prostorski porazdelitvi in starostni strukturi prebivalstva); hitra urbanizacija (hitra rast mest, mesta kot vir delovnih mest); spremembe v porazdelitvi gospodarske moči (hitra rast nekaterih držav, zaradi erozije srednjega razreda, dohodkovne neenakosti in izgube delovnih mest ter avtomatizacije povečano tveganje socialnih nemirov v razvitih državah); pomanjkanje naravnih virov in podnebne spremembe (alternativni viri energije, prestrukturiranje energetike, novi koncepti razvoja proizvodov, ponovna uporaba). Svetovalna hiša Ernst & Young kot glavne sile sprememb navaja tehnologijo (navidezna resničnost, obogatena resničnost, umetna inteligenca, senzorji, veriženje blokov), demografijo (staranje prebivalstva) in globalizacijo (populizem, neenakost), ki bodo v naslednjih letih (3–10 let) oblikovale številne megatrende, kot so tehnološki razvoj, demografske spremembe, politična nestabilnost, podnebne spremembe, globalizacija, urbanizacija in še mnogo drugih. Tudi druge raziskovalne in svetovalne organizacije naštevajo podobne trende, vse pa poudarjajo pomen demografskih sprememb, tehnološkega razvoja in podnebnih sprememb (EY, 2018). Še podrobnejšo razdelavo trendov je pripravil Deloitte v publikaciji Analysis of future growth conditions and potentials in Greater Copenhagen. Razlikuje družbene, tehnološke, gospodarske, okoljske in politične trende.

Tudi svetovalna hiše Roland Berger je leta 2020 identificirala trende do leta 2050:

1. Prebivalstvo in družba

Prebivalstvo: rast svetovnega prebivalstva, vendar upočasnitev stopnje rasti, ki raste predvsem v manj razvitih državah sveta; razlike v dohodkih.

Migracije: povečanje števila migracij, predvsem zaradi podnebnih sprememb (Afrika, Azija).

Vrednote: izboljšanje stanja človekovih pravic.

Izobraževanje: dvig stopnje izobrazbe svetovnega prebivalstva.

2. Zdravje in oskrba

Pandemija: velik negativen vpliv pandemij; zdravstveni izzivi, kot so zdravstvene težave zaradi onesnaženosti; zmanjševanje učinkovitosti zdravil; izzivi uporabe novih tehnologij v zdravstvu; zagotovitev zdravstvene oskrbe po vsem svetu (zdravila, zdravstvena infrastruktura); dvig izdatkov za zdravstvo.

Bolezni: nadaljnja rast bolezni, kot so alzheimerjeva bolezen, sladkorna bolezen, srčni infarkt ter možganska kap, rak; pospešena uporaba novih tehnologij in terapij v zdravstvu (celična in genska terapija, personalizirano zdravljenje).

Dolgotrajna oskrba: dvig stroškov za dolgotrajno oskrbo (staranje, problematika demence, povečanje števila osebja za dolgotrajno oskrbo).

3. Okolje in viri

Podnebne spremembe in onesnaževanje: nadaljnji dvig povprečne globalne temperature, povečanje izpustov toplogrednih plinov, onesnaževanje zraka, zemlje, vode, zvočno in svetlobno onesnaževanje.

Viri in surovine: treba bo zmanjšati uporabo fosilnih goriv, dvig povpraševanja po vodi in hrani, povečanje pomena kritičnih surovin in koncentracija dobave iz Kitajske.

Ogroženi ekosistemi: zmanjševanje biotske raznovrstnosti, kar bo zahtevalo ukrepanje in povečanje sredstev.

4. Ekonomija in poslovni sektor

Revizija globalizacije: pomembnost globalizacije, vendar upočasnitev letnih rasti mednarodne menjave (trgovinske ovire, sankcije, covid-19, zastoj v sklepanju mednarodnih dogovorov), rast pomena lokalne proizvodnje, zmanjševanje pomena globalnih dobavnih verig.

Premik moči: premik moči k nastajajočim trgom v Aziji (Kitajska, Indija).

Transformacija posameznih sektorjev: glavni vzvodi transformacije bodo razogljičenje in nove tehnologije (umetna inteligenca, masovni podatki, veriženje blokov, baterije itd.).

Zadolženost: rast globalne zadolženosti, potencialen negativen vpliv na gospodarsko dejavnost.

5. Tehnologija in inovacije

Vrednost tehnologije: tehnologija in inovacije so vir gospodarske rasti (pomen delujočega inovacijskega sistema).

Umetna inteligenca: umetna inteligenca je osnova številnih novih tehnologij, potreben bo čas za njihov razvoj in množično uporabo, vpliv umetne inteligence na zaposlitev (več kot 2000 poklicev naj bi bilo popolnoma avtomatiziranih).

Ljudje in stroji: človeške vrednote morajo ostati osnova nadaljnjega razvoja: trenutno kombinacija navdušenja in skrbi (izguba služb, izguba samostojnosti, uporaba strojev za terorizem, vdori v IT-sisteme, zloraba podatkov, prevelika odvisnost od strojev).

6. Politika in vladanje

Prihodnost demokracije: prihodnost (liberalne) demokracije je ogrožena, večanje nezadovoljstva z demokracijo med prebivalstvom.

Vladanje in geopolitika: pomen leta 2024 (volitve v številnih državah), demokracija je v stanju nenehnega spreminjanja (geopolitična zavezništva in spori).

Globalna tveganja: nevarnost nezmožnosti reševanja globalnih problemov, premik od gospodarskih k okoljskim tveganjem.

Poročilo o strateškem predvidevanju za leto 2021, ki ga je za potrebe Evropske komisije pripravilo Skupno raziskovalno središče (ang. Joint research centre), se osredotoča na ključne svetovne megatrende, ki bodo v prihodnjih desetletjih vplivali na EU: od podnebnih sprememb, pospeševanja tehnološkega razvoja in digitalizacije do velikih gospodarskih, geopolitičnih in demografskih sprememb. To so (Skupno raziskovalno središče, 2021):

Podnebne spremembe in drugi okoljski izzivi: Globalno segrevanje bo v naslednjih dvajsetih letih verjetno preseglo 1,5 °C in se do sredine stoletja približalo 2 stopinjama, kar bo še povečalo pritisk na varno preskrbo s hrano in vodo po vsem svetu. Do leta 2050 bo 200 milijonov ljudi potrebovalo humanitarno pomoč, delno tudi zaradi ekoloških posledic.

Digitalna hiperpovezljivost in tehnološke spremembe: Število povezanih naprav po vsem svetu bi se lahko povečalo s 30,4 milijarde leta 2020 na 200 milijard leta 2030. Večja povezljivost naprav, krajev in ljudi bo privedla do novih izdelkov, storitev, poslovnih modelov ter življenjskih in delovnih vzorcev. Evropa si prizadeva, da ohrani vodilni položaj na področju dvojnega prehoda[4] in umestitev na nastajajočem dobičkonosnem trgu ter ustvari nove oblike dela, denimo zelena delovna mesta, in sicer tako v uveljavljenih kot v razvijajočih se sektorjih.

Pritisk na demokracijo in vrednote: Leta 2020 je 34 % svetovnega prebivalstva živelo v državah, v katerih so zaznali upad demokratičnega upravljanja. Samo v 4 % držav se je raven demokracije okrepila. Zavajajoče informacije, ki se širijo z novimi orodji in spletnimi platformami, bodo čedalje večji izzivi za demokratične sisteme in pomenijo novo osnovo za informacijsko vojskovanje.

Spremembe v svetovni ureditvi in demografiji: Svet je čedalje bolj večpolaren. Kitajska bo predvidoma pred koncem tega

[4] T.i. twin transition - podnebna nevtralnost in digitalni prehod.

desetletja postala največje svetovno gospodarstvo, Indija bo v naslednjih dvajsetih letih verjetno prehitela EU. Število svetovnega prebivalstva bo do leta 2030 predvidoma doseglo 8,5 milijarde, leta 2050 pa 9,7 milijarde, medtem ko naj bi se število prebivalcev v EU do leta 2050 zmanjšalo za 5 %, in sicer na nekaj več kot 420 milijonov.

Trendi so globalni, kontinentalni (npr. Evropa), nacionalni, regionalni, sektorski in vsi vplivajo na naš sedanji in prihodnji razvoj. Prihodnost je nepredvidljiva in hitrost sprememb, ki smo jim priča v zadnjih letih, otežuje njeno napovedovanje. Pri tem velja, da ljudje vedno podcenjujemo spremembe tako po obsegu in vplivu kot hitrosti. Dodatna težava je dejstvo, da so spremembe v zadnjih tridesetih letih hitre in nelinearne ter medsebojno prepletene, kar otežuje napovedovanje in pri ljudeh vzbuja strah ter nelagodje, saj se ljudje bojimo neznanega in sprememb.

Pandemija covida-19, razvoj tehnologije in demografske spremembe (npr. generacija Z) bodo vplivali na pospešeno uporabo novih tehnologij v gospodarstvu in v družbi. K temu moramo dodati še obrat EU k zelenemu, kar bo tudi vplivalo na razvoj tehnologije, gospodarstva ter mest in regij v naslednjih letih. Digitalno in zeleno bosta v naslednjih letih ključni besedi, kar je razvidno tudi iz politik EU. To bo zahtevalo prilagoditev gospodarstva in javnega sektorja ter opolnomočenje prebivalstva v smeri pametnega (ang. smart), digitalnega (ang. digital) in zelenega (ang. green).

analiza regionalnega konteksta in opredelitev temeljnih izzivov regije

analiza regionalnega konteksta in opredelitev temeljnih izzivov regije

4 ANALIZA REGIONALNEGA KONTEKSTA IN OPREDELITEV TEMELJNIH IZZIVOV REGIJE

4.1 LJUBLJANSKA URBANA REGIJA

Ljubljanska urbana regija (LUR) je del kohezijske regije Zahodna Slovenija. Obsega 2334 km^2 ali 11,5 % celotne površine slovenskega ozemlja in je imela leta 2021 555.948 prebivalcev, kar je več kot četrtina prebivalcev Slovenije (26,4 %). Območje priprave Regionalne inovacijske strategije Ljubljanske urbane regije (RIS LUR) obsega vseh 25 občin LUR (Borovnica, Brezovica, Dobrepolje, Dobrova-Polhov Gradec, Dol pri Ljubljani, Domžale, Grosuplje, Horjul, Ig, Ivančna Gorica, Kamnik, Komenda, Mestna občina Ljubljana, Logatec, Log-Dragomer, Lukovica, Medvode, Mengeš, Moravče, Škofljica, Šmartno pri Litiji, Trzin, Velike Lašče, Vodice in Vrhnika).

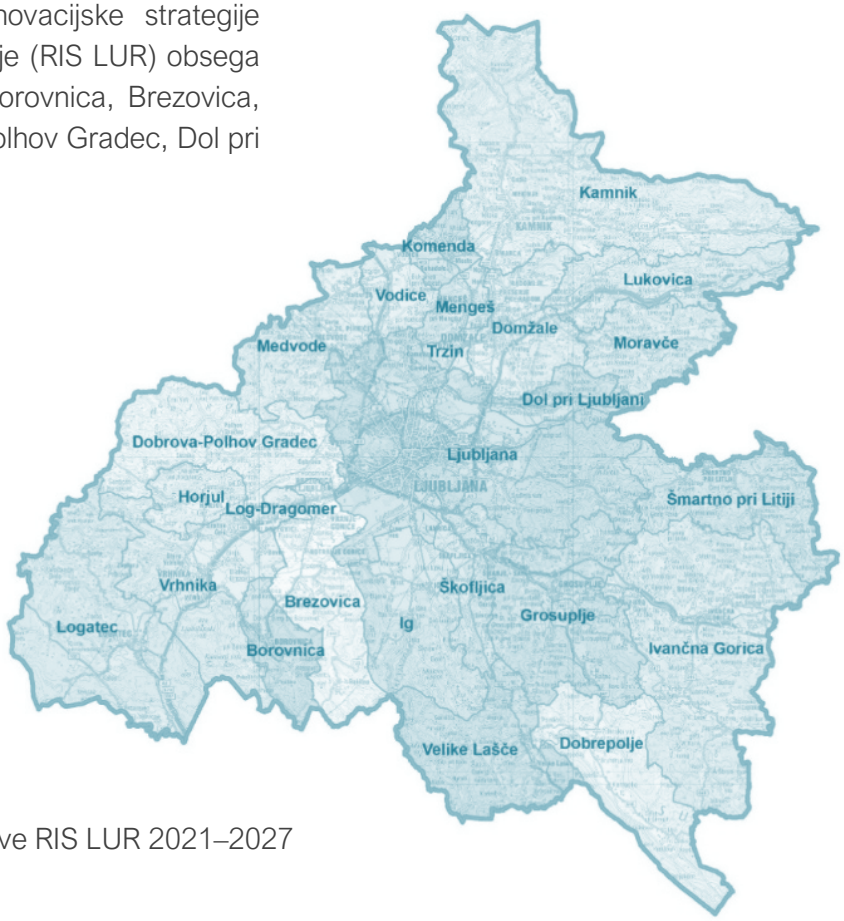

Slika 6: Območje priprave RIS LUR 2021–2027

LUR je raziskovalno in izobraževalno središče Slovenije. Regija tako izstopa po veliki koncentraciji višjih in visokih šol ter fakultet in raziskovalnih inštitutov, katerih večina je v Mestni občini Ljubljana. Največji raziskovalno-razvojni potencial v državi ima Univerza v Ljubljani, ki se uvršča med 500 najboljših univerz na svetu. Izdatki za raziskovalno-razvojno dejavnost so v LUR leta 2017 znašali skoraj 52 % vseh slovenskih izdatkov. Več kot 500.000 prebivalcev z visoko stopnjo izobrazbe, kreativnosti, inovativnosti in podjetniške naravnanosti ustvarja najvišjo dodano vrednost na zaposlenega v Sloveniji.

Ljubljanska urbana regija svoj trajnostni razvoj gradi na znanju, inovativnosti, kreativnosti ter sinergiji ključnih deležnikov in sektorjev. Svojo konkurenčnost povečuje s prenovo prometne, okoljske, informacijsko-komunikacijske in družbene infrastrukture ter z razvojem človeških potencialov. Ob tem posebno pozornost namenja razvoju gospodarstva, ki je skladen z razpoložljivimi okoljskimi zmogljivostmi prostora. Z varovanjem naravnih danosti, ustreznim prostorskim načrtovanjem, prenovo obstoječega stavbnega fonda in naselij ter s sonaravno samooskrbo zagotavlja zdravo in kakovostno bivalno okolje.

V LUR so najpomembnejše kulturne ustanove v državi, pa tudi veliko število kulturnih domov, kar omogoča bogato kulturno ponudbo. Poleg tega, da je v regiji glavno mesto Slovenije, Ljubljana, regijo odlikujejo tudi dobro ohranjeno in lahko dostopno naravno okolje, velika biotska raznovrstnost in pestra krajina. Prav zaradi bližine kakovostnih območij narave ter prepletenosti grajenega in naravnega okolja je edinstvena med evropskimi metropolitanskimi regijami.

LUR je med dvanajstimi statističnimi regijami v Sloveniji najrazvitejša, saj je v letu 2019 ustvarila skoraj 37,2 % slovenskega bruto domačega proizvoda (BDP), in sicer 32.620 EUR na prebivalca. Sledili sta ji podravska z 12,7 % in savinjska regija z 11,2 %. LUR oziroma osrednjeslovenska regija je prva po številu hitrorastočih podjetij (36,4 %). Posebnost LUR je, da je zaradi glavnega mesta zanimiva za večino ekonomskih dejavnosti, še posebno storitvenih. V dodani vrednosti storitvenih dejavnosti je bil njen delež skoraj 45-odstoten. Regiji jugovzhodna Slovenija (13,4 %) in savinjska (12,8 %) sta izstopali po višjih deležih ustvarjene dodane vrednosti v dejavnostih kmetijstva in gozdarstva. V industriji pa sta po deležih ustvarjene dodane vrednosti izstopali LUR (24,7 %) in savinjska regija (14,8 %).[5] BDP v Sloveniji je v letu 2020 nominalno padel za 3,1 %. Zvišal se je le v posavski statistični regiji (za 0,3 %). V preostalih enajstih se je znižal, najbolj v gorenjski (za 8,0 %) in v obalno-kraški (za 8,9 %). V LUR, ki je sicer k skupnemu BDP prispevala največ, je bil nižji za 0,8 %. LUR je ustvarila več kot 38 % bruto dodane vrednosti (BDV). Posamezne statistične regije so k skupni BDV tudi v 2020 prispevale precej različno, pri čemer pa je seveda pomembna tudi velikost posamezne regije. LUR je ustvarila 38,1 % skupne BDV, ustvarjene v Sloveniji. Sledili sta ji podravska z 12,7 % in savinjska regija z 10,9 %. LUR je ustvarila največji delež BDV v storitvenih dejavnosti (45,5 %). Največje deleže BDV v kmetijstvu in gozdarstvu so ustvarile podravska (13,4 %) in savinjska regija (13,2 %) ter jugovzhodna Slovenija (12,8 %), v industriji pa sta največja deleža ustvarili LUR (25,7 %) in savinjska regija (14,3 %).

[5] https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/9270

4.2 GOSPODARSTVO

V letih 2019 in 2020 so družbe LUR predstavljale 43,0 % vseh družb, ki so ustvarile 46,8 % vseh prihodkov in 42,1 % neto dodane vrednosti. Zaposlovale so 38,0 % vseh zaposlenih v letu 2019 in 38,5 % vseh zaposlenih v letu 2020. Po uspešnem letu 2019 družbe v letu 2020 niso nadaljevale pozitivnih trendov poslovanja, saj so v primerjavi z letom 2019 znižale prihodke, neto dodano vrednost in neto čisti dobiček, število zaposlenih pa se je povečalo.[6] V letu 2021 pa smo bili priča krepitvi gospodarske dejavnosti in izboljšanju poslovanja, kar se je pokazalo v izboljšanih poslovnih rezultatih. Tako so v primerjavi z rezultati družb na državni ravni v letu 2021 družbe LUR predstavljale 42,9 % vseh družb, ki so imele 38,4 % vseh zaposlenih, ustvarile 46,9 % vseh prihodkov in 41,8 % neto dodane vrednosti. Družbe so v letu 2021 nadaljevale pozitivne trende poslovanja, saj so v primerjavi z letom 2020 zvišale prihodke, neto dodano vrednost in neto čisti dobiček, povečalo se je tudi število zaposlenih.[7]

Tabela 2: Pomembnejši podatki o poslovanju družb (vir: AJPES, 2021, 2020)

Postavke poslovnega izida	Znesek v tisoč EUR					
	Letno poročilo za leto 2021		Letno poročilo za leto 2020		Letno poročilo za leto 2019	
	2021	2020*	2020**	2019***	2019****	2018
Število družb	29.614	29.614	29.272	29.272	28.889	28.889
od tega: ustanovljenih pred letom poročanja	28.045	28.045	27.848	27.848	27.206	27.206
od tega: ustanovljenih v letu poročanja	1.569	1.569	1.424	1.424	1.683	1.683
Število zaposlenih	200.859	194.120	196.461	195.689	197.331	188.035
Prihodki	56.458.409	45.127.395	45.474.888	48.563.666	48.602.213	46.178.570
Odhodki	53.246.390	43.396.140	43.745.549	45.917.906	45.850.310	43.729.885

[6] Banke, zavarovalnice, družbe za upravljanje in nekatere druge finančne in investicijske družbe, ki ne poslujejo po kontnem načrtu za družbe, podatkov iz letnih poročil za državno statistiko ne predlagajo, ker zanje ni primerna predpisana vsebina podatkov iz letnih poročil na poenotenih obrazcih.

[7] https://www.ajpes.si/Doc/LP/Informacije/PoStatRegijah/01_Osrednjeslovenska_regija_Informacija_2021_GD_SP_ZAD.pdf.

Postavke poslovnega izida	Znesek v tisoč EUR					
	Letno poročilo za leto 2021		Letno poročilo za leto 2020		Letno poročilo za leto 2019	
	2021	2020*	2020**	2019***	2019****	2018
Neto celotni dobiček	3.212.019	1.731.255	1.729.339	2.645.760	2.751.903	2.448.685
Čisti dobiček	3.103.170	2.156.176	2.184.193	2.598.310	2.697.008	2.394.673
Čista izguba	408.510	809.252	843.928	347.411	355.152	304.812
Neto čisti dobiček	2.694.660	1.346.923	1.340.265	2.250.898	2.341.856	2.089.861

Opombe:
* Podatki za leto 2020 iz letnih poročil za leto 2021.
** Podatki za leto 2020 iz letnih poročil za leto 2020.
*** Podatki za leto 2019 iz letnih poročil za leto 2020.
**** Podatki za leto 2019 iz letnih poročil za leto 2019.

Banke, zavarovalnice, družbe za upravljanje in nekatere druge finančne in investicijske družbe, ki ne poslujejo po kontnem načrtu za družbe, podatkov iz letnih poročil za državno statistiko ne predlagajo, ker zanje ni primerna predpisana vsebina podatkov iz letnih poročil na poenotenih obrazcih. Večina jih ima sedež v Ljubljani, kar pomeni, da je dejanska ekonomska moč LUR še veliko večja, kot prikazujejo podatki AJPES.

Najhitreje rastoča podjetja po produktivnosti (5 % najhitreje rastočih družb v Sloveniji)[8] prihajajo iz vseh statističnih regij: skoraj polovica jih je iz LUR, po deležu med vsemi podjetji v regiji pa je največ hitrorastočih v primorsko-notranjski regiji. Največ hitrorastočih podjetij, tj. 48 %, je v LUR, sledijo pa podravska, gorenjska in savinjska regija (s po 11, 9 in 8 % vseh). V skupini 25 % najuspešnejših velikih podjetij[9] sta v primerjavi z regionalno pokritostjo 5 % najuspešnejših podjetij nadpovprečno zastopani savinjska in posavska regija, medtem ko v koroški, primorsko-notranjski, zasavski ter obalno-kraški regiji ni nobenega velikega dinamičnega podjetja. Z vidika regionalne pokritosti (glej tabelo 3) ima LUR s 47 % primerljiv delež najbolj dinamičnih velikih podjetij, kot to velja za najboljših 5 % podjetij.

[8] Za uvrstitev med 5 % najhitreje rastočih družb v Sloveniji se je, skladno z opredeljeno metodologijo, produktivnost družbe bodisi morala absolutno povečati za vsaj 22.760 EUR oz. v povprečju za okoli 7.600 EUR na leto bodisi se je morala v obravnavanem obdobju relativno povečati za vsaj 61 %.

[9] Skupaj merila izpolnjuje 30 podjetij, ki so za uvrstitev na seznam morala v obdobju 2017–2019 glede na obdobje 2014–2016 produktivnost povečati absolutno za vsaj 6.841 EUR oz. relativno za vsaj 18 %, pri čemer je povprečno povečanje produktivnosti v tej skupini po absolutnem kriteriju znašalo 13.302 EUR, relativno pa 30 %.

Tabela 3: Struktura 5 % najbolj dinamičnih podjetij ter 25 % najbolj dinamičnih velikih podjetij po statističnih regijah (vir: UMAR)

Regija	5 % vseh			25 % velikih		
	št.	Delež vseh podjetij	Delež podjetij v regiji	št.	Delež vseh podjetij	Delež podjetij v regiji
Pomurska	7	2 %	3 %	1	3 %	14 %
Podravska	41	11 %	4 %	3	10 %	21 %
Koroška	6	2 %	3 %			
Savinjska	29	8 %	4 %	4	13 %	21 %
Zasavska	3	1 %	3 %			
Posavska	2	1 %	1 %	2	7 %	50 %
JV Slovenija	26	7 %	6 %	2	7 %	22 %
LUR	172	48 %	7 %	14	47 %	24 %
Gorenjska	31	9 %	4 %	3	10 %	16 %
Primorsko-notranjska	12	3 %	8 %			
Goriška	10	3 %	3 %	1	3 %	11 %
Obalno-kraška	21	6 %	5 %			
Skupaj	360	100 %	5 %	30	100 %	20 %

Pri razvrstitvi po statističnih regijah je bila v proučevanem obdobju največja koncentracija vrednosti tujih neposrednih naložb v LUR, kjer je bilo konec leta 2020 kar 58,1 % vseh investicij. Po velikosti tujih neposrednih naložb so ji sledile podravska regija z 11,8 %, gorenjska s 5,6 %, savinjska s 5,3 % ter obalno-kraška s 4,7 %. Preostalih osem regij je skupaj privabilo 14,5 % vseh tujih neposrednih naložb. Regionalna razdelitev se od začetka spremljanja statistike tujih neposrednih naložb bistveno ne spreminja. V absolutnem znesku povečanja je v letu 2020 LUR prejela največ neposrednih naložb, in sicer se je njihova vrednost povečala za 309,4 mio. EUR oz. 3,3 % na 9,6 mrd EUR; sledi podravska regija (povečanje za 239,3 mio EUR oz. 13,9 %).

Tabela 4: Tuje neposredne naložbe po statističnih regijah (vir: Banka Slovenije)

Regija	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gorenjska	416,7	362,2	694,5	778,1	812,0	916,6	913,8	923,2
Goriška	124,3	161,2	270,1	279,9	319,6	429,7	503,9	517,0
Jugovzhodna Slovenija	247,4	354,2	299,2	305,2	378,5	447,0	311,8	235,7
Koroška	51,3	45,1	53,9	60,6	76,6	98,8	97,5	77,5
Obalno-kraška	559,7	576,3	694,2	789,6	838,1	831,3	927,1	778,2
LUR	5.830,0	5.597,9	7.521,8	7.848,3	8.356,3	8.820,6	9.312,7	9.622,1
Podravska	472,9	526,5	650,8	1.363,3	1.382,7	1.443,6	1.718,9	1.958,2
Pomurska	146,8	142,2	268,5	289,6	286,1	332,4	351,5	353,3
Posavska	328,3	345,9	338,1	357,1	349,9	354,9	347,5	384,0
Primorsko-notranjska	45,3	59,4	71,6	66,4	66,6	74,4	93,7	96,3
Savinjska	331,4	394,9	430,8	463,1	539,7	880,2	897,5	882,4
Zasavska	79,8	104,1	80,8	105,5	106,8	115,1	116,4	120,3
Nerazporejeno	246,2	226,9	237,8	263,7	443,9	509,6	586,4	618,6
Skupaj	8.880,1	8.896,5	11.612,0	12.970,5	13.956,9	15.254,2	16.178,7	16.566,9

Tudi po številu hitrorastočih podjetij je LUR v dobrem položaju. Hitro rastoča podjetja veliko prispevajo ne samo k zaposlenosti, temveč so tudi pomemben dejavnik gospodarskega razvoja v celoti.[10] Hitro rastoča podjetja so v letu 2020 ustvarila 28,0 % čistih prihodkov od prodaje ali 26,6 mrd. EUR in prispevala 53,9 % k neto čistemu dobičku slovenskega gospodarstva ali 1,7 mrd. EUR. Največ jih posluje v LUR. Najvišji delež med vsemi poslujočimi podjetji pa sta tako kot v preteklih letih imeli koroška regija (7,6 %) in jugovzhodna Slovenija (7,3 %), najnižjega pa obalno-kraška regija (4,2 %). Gonilna sila so bila predvsem mala in srednje velika podjetja, ki poslujejo v dejavnosti trgovine in vzdrževanja motornih vozil ter v predelovalnih dejavnostih.

[10] Na podlagi kriterijev Ministrstva za gospodarstvo in razvoj so se med hitro rastoča uvrstila tista slovenska podjetja, ki so uspešno poslovala vsaj štiri leta, v tem obdobju povečala število zaposlenih ter za dvakrat presegla povprečno rast prihodkov slovenskega gospodarstva v obdobju 2016–2020. Poleg tega so morala v letu 2020 ustvariti več kot 100.000 EUR čistega prihodka ter vsaj 21.000 EUR dodane vrednosti na zaposlenega.

Tabela 5: Hitrorastoča podjetja po statističnih regijah (vir: AJPES, 2021)

Regija	število podjetij	HRP		HRP / št. podjetij v %
		število	delež v %	
Pomurska	4.240	247	3,6	5,8
Podravska	16.320	1.003	14,5	6,2
Koroška	3.047	230	3,3	7,6
Savinjska	13.604	809	11,7	6,0
Zasavska	2.300	121	1,8	5,3
Posavska	3.423	184	2,7	5,4
Jugovzhodna Slovenija	6.073	444	6,4	7,3
LUR	42.100	2.467	35,6	5,9
Gorenjska	11.114	595	8,6	5,4
Primorsko-notranjska	2.558	138	2,0	5,4
Goriška	6.385	341	4,9	5,3
Obalno-kraška	8.289	351	5,1	4,2
Skupaj	119.453	6.930	100,0	5,8

4.3 TRAJNOSTNA MOBILNOST

Z lego na stičišču evropskih prometnih koridorjev (balkansko-jadranski in sredozemski koridor) je LUR pomemben povezovalni člen različnih kohezijskih območij EU. Z železniškim tovornim in potniškim vozliščem v Ljubljani ter bližino koprskega tovornega pristanišča in mednarodnega letališča Jože Pučnik Ljubljana ima LUR pomembno vlogo pri gospodarskem povezovanju srednje Evrope z jugovzhodno ter Alp z Jadranom. Vpliv LUR na globalni, evropski, medregionalni in nacionalni ravni se kaže tudi v pomenu cestnega blagovnega prevoza, ki se je po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) med letoma 2014 in 2018 povečal za 20 %, kar je precej nad slovenskim povprečjem (6-odstotna rast naloženega blaga med letoma 2014 in 2018).

Na prometni in gospodarski razvoj LUR sta v zadnjem desetletju najbolj vplivala dokončanje avtocestnega cestnega križa in uvedba vinjetnega sistema cestninjenja. S povečanjem vplivnega zaledja LUR so se spremenili predvsem poselitveni in dnevni migracijski vzorci prebivalstva. Čeprav je velik del prebivalstva LUR zgoščen v Ljubljani (53 %), se zgostitev prebivalstva zunaj Ljubljane oblikuje predvsem ob glavnih

prometnicah v smeri proti Vrhniki, Medvodam, Domžalam in Kamniku ter Grosuplju in Ivančni Gorici.

LUR je z glavnim mestom Ljubljano zaradi številnih delovnih mest in šolskih ustanov najpomembnejši cilj migracijskih tokov v Sloveniji. Njena privlačnost, urejenost in številne možnosti, ki jih ponuja skoraj 550.000 prebivalcem regije, nekaj manj kot 28.000 študentom iz drugih regij ter številnim drugim obiskovalcem, pomenijo tudi velike izzive na področju mobilnosti, ki je eden glavnih dejavnikov razvoja. Podatki SURS iz leta 2019 kažejo, da je v Ljubljani več kot četrtina vseh delovnih mest v državi, kar pomeni, da se nad 120.000 delovno aktivnih prebivalcev Slovenije dnevno pripelje v Ljubljano (od tega se jih 25 % v Ljubljano pripelje iz drugih občin LUR). Prometni zastoji v konicah so posledica prevelikega deleža uporabe avtomobila pri dnevnih delovnih migracijah. Proces centralizacije pa se ne ustavlja. Podatki o indeksu delovne migracije (porast indeksa med letoma 2014 in 2019 za 1,6) kažejo, da LUR postaja vse bolj privlačna za delo in šolanje.

Javni potniški promet (JPP), ki ga predstavljata avtobusni in železniški potniški promet, je trenutno največji potencial razvoja trajnostne mobilnosti v LUR. Analize dostopnosti v LUR in Ljubljani so pokazale, da je LUR relativno dobro pokrita z javnimi prevoznimi sredstvi, vendar pa število uporabnikov stagnira. Povezljivost storitev JPP in osebnih motornih vozil v LUR dopolnjuje enajst delujočih sistemov Parkiraj in se pelji (P+R), katerih namen je zaustaviti motorni promet čim bližje njegovemu izvoru in preusmeritev potnikov na JPP.

4.4 OKOLJE

Zmogljivosti našega okolja so omejene, na spremembe v okolju pa močno vplivajo naš način bivanja in delovanja, ravnanja z okoljem in njegovimi viri ter njihovo izkoriščanje. Zaradi dolgoročno nevzdržno naraščajočih obremenitev okolja je nujna tranzicija v inovativno krožno gospodarstvo. To pomeni trajnostno upravljanje virov, ponovno uporabo odpadkov v proizvodnih procesih, varovanje biotske raznovrstnosti in zavedanje o vrednosti ekosistemov ter njihovega prispevka h gospodarskemu napredku in splošni blaginji.

Pomemben vidik okolja je kakovost zraka, ki vpliva na zdravje prebivalcev in na kakovost njihovega življenja. V LUR so glavni viri izpustov v zrak promet oziroma gospodarske dejavnosti, povezane s cestnim prometom, in individualna kurišča (kurjenje lesa, premoga). Poleg negativnih vplivov na zdravje ljudi onesnaževanje zraka škoduje tudi naravnim ekosistemom in materialom. Velik okoljski in zdravstveni problem povzroča predvsem onesnaženost zraka z drobnimi delci. Ljubljana ima sprejet Odlok o načrtu za kakovost zraka, v katerem ima določene ukrepe za zmanjševanje onesnaženosti zraka. Izvajanje ukrepov je predvideno tako v prometu kot pri oskrbi z energijo in energetski sanaciji stavb. Večja

uporaba sredstev javnega prevoza ter čistejših goriv v prometu in energetiki bo pomembno prispevala k izboljšanju zraka. Pri tem je ključna tudi sprememba navad prebivalstva.

Še en vidik okolja je kakovost tal. Tla in zemlja sta omejena naravna vira, katerih poglavitna lastnost je rodovitnost. Tla so ključna za pridelavo hrane in surovin, za ohranjanje biotske raznovrstnosti, za shranjevanje emisij ogljika, filtriranje onesnaževal in čiščenje vode, pa tudi za človeško bivanje, razvoj in za potrebno infrastrukturo. Tla, ki so v dobrem stanju in so uporabljana učinkovito, zagotavljajo ključne ekosistemske funkcije. Danes so glavni viri vnašanja nevarnih snovi v tla emisije iz prometa in industrije, intenzivno kmetijstvo (živinska in mineralna gnojila ter fitofarmacevtska sredstva), nelegalna odlagališča odpadkov, blato iz čistilnih naprav, emisije kurišč in ekološke nesreče (razlitja naftnih derivatov in nevarnih kemikalij). Stanje onesnaženosti tal s potencialno nevarnimi snovmi je na vzorčnih lokacijah znotraj regije pod mejnimi vrednostmi za nevarne snovi v tleh. Tla imajo tudi prostorske funkcije, saj človeku dajejo fizični prostor za bivanje, opravljanje gospodarskih dejavnosti, razvoj in sprostitev. Pri prostorskih posegih je rodovitni površinski sloj tal v celoti ali delno nepovratno uničen, zato mora biti umeščanje novih dejavnosti v prostor načrtovano celostno in racionalno. Smernice Evropske komisije o najboljši praksi za omejevanje, blažitev ali nadomestitev pozidave tal iz leta 2012 (SWD(2012) 101 final/2) poudarjajo pomen celostnega pristopa pri prostorskem načrtovanju. Za učinkovite so se izkazali tudi posebni regionalni pristopi in uporaba neizkoriščenih virov na lokalni ravni. Pozidava tal se lahko omeji s pametnim prostorskim načrtovanjem in omejevanjem širjenja mestnih območij. Namesto tega se lahko izkoristijo razvojne možnosti v mestnih območjih, na primer s prenovo opuščenih industrijskih ali drugih degradiranih območij. Blažilni ukrepi vključujejo uporabo prepustnih materialov namesto cementa ali asfalta in podporo zelene infrastrukture.

Podnebne spremembe so ključen izziv človeštva v 21. stoletju. Pri tem segrevanje ozračja ni edina posledica podnebnih sprememb, opazne so tudi spremembe zračnih tokov, vremenskih vzorcev, spremembe razporeditve in količine padavin ter pogostost in moč nevarnih vremenskih dogodkov. Škoda, ki nam jo povzročajo izredni vremenski in podnebni dogodki, strmo narašča, tudi zaradi vse dražje infrastrukture in gradnje na območjih vpliva naravnih nesreč. Scenariji podnebnih sprememb do leta 2050 kažejo, da se bo temperatura zraka v Sloveniji še naprej dvigovala, v LUR naj bi se povprečno povišala za 2 °C. Za padavine podnebni scenariji kažejo precej večjo negotovost, pričakujemo pa lahko več vročinskih valov ter več neurij in močnih nalivov ter z njimi povezane poplave in zemeljske plazove. Globalno segrevanje in druge podnebne spremembe so (tudi) posledica človekovih dejavnosti. V Sloveniji raba fosilnih goriv v energetiki, gospodinjstvih, industriji in prometu prispeva več kot tri četrtine vseh izpustov toplogrednih plinov. Zato je njihovo zmanjševanje in povečevanje energetske učinkovitosti izjemno pomembno za blaženje podnebnih sprememb. Ključne spremembe bodo potrebne na področju prometa, energetike in spreminjanja vsakodnevnih navad prebivalcev. Slovenija je v letu 2016 sprejela Strateški okvir za prilagajanje podnebnim spremembam, v katerem opredeljuje regionalno prostorsko planiranje ter usklajevanje javnih interesov kot pomembna instrumenta za prilagajanje podnebnim spremembam (preusmerjanje

razvoja poselitve stran od območij, ogroženih zaradi naravnih nesreč, razvoj aktivnosti, prilagojenih vplivom podnebnih sprememb ipd.). Evropska komisija je v oceni strateškega okvira podala zahtevo, da je treba na ravni NUTS 3 pripraviti regionalne razvojne načrte, ki morajo vključevati oceno občutljivosti na vplive podnebnih sprememb.

4.5 BIVANJE

LUR ima na državni ravni izjemno ugoden centralni geostrateški položaj. Regija ima policentričen sistem poselitve z visoko koncentracijo in razvitostjo centralnih in storitvenih dejavnosti. Največji vpliv na poselitev LUR imata dejavnika geomorfološke značilnosti in prometni koridorji. Iz gostega urbanega jedra znotraj avtocestnega obroča Ljubljane se poselitev širi zvezdasto v petih razvojnih smereh, in sicer proti SZ (Medvode–Škofja Loka–Kranj), proti S (Trzin–Domžale–Kamnik), proti V (Dol–Litija), proti JV (Škofljica–Šmarje-Sap–Grosuplje) in proti JZ (Brezovica–Borovnica–Vrhnika), kar predstavlja območja zaposlitvenih središč in njihovih zaledij, ki se raztezajo zlasti vzdolž avtocestnega sistema, v območjih med njimi pa prevladuje razpršena gradnja zunaj koridorjev JPP, s čimer se nadaljuje prostorsko in okoljsko negativen trend intenzivne pozidave. Za LUR je značilna prostorska privlačnost, ki je rezultat prepoznavne identitete prepleta urbanega z zelenim podeželskim zaledjem ter dobrih pogojev za zaposlitev, izobraževanje ter kakovostno preživljanje prostega časa in rekreiranje. Po podatkih SURS o selitvenem gibanju prebivalstva je imela regija v letih 2018, 2019 in 2020 pozitiven skupni selitveni prirast, pri čemer s prostorskim razvojem nadgrajuje svojo privlačnost in hkrati ohranja svoj značilni preplet naravne, krajinske in urbane strukture.

V regiji je devet urbanih naselij s statusom mesta, ki so središča storitvenih, oskrbnih in drugih dejavnosti, medtem ko so druga naselja pomanjkljivo opremljena s centralnimi funkcijami. Stanje še dodatno slabša negativen trend centralizacije lokalnih oskrbnih funkcij (zdravstveni domovi, pošte, banke ipd.), kar slabša kakovost bivanja in ustvarja dodatno prometno obremenitev večjih urbanih središč. Naselja so tudi neustrezno pripravljena na staranje prebivalstva, kar bo postal izrazit problem že v bližnji prihodnosti.

V celotni regiji, predvsem pa v Ljubljani z okolico, je zelo izražena stanovanjska problematika, saj primanjkuje cenovno dostopnih stanovanj, kar je posledica centralizacije države in alternativnih oblik najema za turistične namene. Tudi po kazalniku števila stanovanj na 1000 prebivalcev je bila leta 2021 regija podpovprečna glede na celotno Slovenijo (397 proti 410).

Pomembno mesto v regiji ima tudi kulturna dediščina (snovna in nesnovna), ki priča o zgodovini in običajih naroda, po drugi strani pa je eden od pomembnih motivov za obisk tujih in domačih turistov. Kultura in kulturna dediščina sta tako dandanes pomemben potencial za gospodarski in družbeni razvoj, kar dviguje kakovost bivanja v regiji.

4.6 PREBIVALCI

LUR je regija z največ znanja in kreativnega potenciala, saj so tu zgoščene ključne državne, znanstvene, raziskovalne, izobraževalne in kulturne ustanove. Pomembna razvojna prednost regije je nadpovprečno visoka izobrazba oziroma kvalifikacija delovne sile. Izobrazbena struktura se v zadnjih letih v LUR sicer ni bistveno spremenila, se pa skladno z državnim trendom povečuje delež višje in visoko izobraženega prebivalstva in zmanjšuje delež prebivalstva z osnovnošolsko in srednješolsko izobrazbo. Visoka izobrazbena dejavnost se odraža tudi v stopnji izobrazbe prebivalcev, starih od 25 do 64 let, ki je nadpovprečna v primerjavi s Slovenijo, saj je bilo po podatkih SURS prebivalcev z dokončano višješolsko ali visokošolsko izobrazbo v letu 2018 več kot tretjina (32,6 % oziroma 113.812 oseb), s čimer prednjači drugim slovenskim regijam.

V zadnjih letih se v LUR z rastjo zaposlovanja postopoma znižuje tudi brezposelnost, ki je bila po podatkih SURS v letu 2021 enaka slovenskemu povprečju (4,7 %), se je pa od leta 2017 znižala za 1,5-odstotne točke. Stopnja resne materialne prikrajšanosti in stopnja tveganja socialne izključenosti sta se v letu 2021 v primerjavi z letom 2014 znižali. LUR je v letu 2021 po kazalniku stopnje tveganja socialne izključenosti (Strategija EU 2030), ki je znašala 10,3 %, poleg gorenjske statistične regije (10,2 %) in statistične regije jugovzhodna Slovenija (9,6 %) med regijami z najnižjimi stopnjami – slovensko povprečje je znašalo 13,2 %. Tudi po kazalniku stopnje resne materialne in socialne prikrajšanosti (Strategija EU 2030), ki predstavlja delež oseb z resno materialno in socialno prikrajšanostjo, je LUR v letu 2021 spadala med regije z najnižjimi vrednostmi, in sicer 0,9 % – slovensko povprečje je bilo v tem letu 1,8 %. Nižjo ali enako stopnjo so imele le koroška (0,6 %), gorenjska in posavska (obe 0,9 %) regija. LUR pa izstopa po kazalniku povprečne mesečne bruto plače, saj je v letu 2021 edina poleg jugovzhodne Slovenije presegala slovensko povprečje (indeks 110,3).

Velika pozornost se v zadnjem času namenja tudi nekaterim novim družbenim skupinam, na primer revnim zaposlenim (večinoma mladi in ljudje srednjih let), katerih delež je velik zaradi povečanja prekarnih, negotovih zaposlitvenih oblik in zaposlovanja prek agencij za začasno zaposlovanje. Sicer pa je med mladimi (15-29 let) v zadnjih letih mogoče zaznati upad deleža brezposelnih. V LUR je delež brezposelnih, starih 15–29 let, med vsemi v tej starostni skupini v letih od 2015 do 2021 upadel za več kot 33 %. Po zadnjih podatkih pa se povečujeta število dolgotrajnih brezposelnih ter število prejemnikov denarne socialne pomoči in izredne denarne socialne pomoči. Z večanjem števila starostnikov – delež prebivalcev, starih 65 in več let, je od leta 2017 do leta 2022 narasel s 17,7 % na 19,2 %, prav tako se je v istem obdobju povprečna starost prebivalcev povečala z 41,6 leta na 42,2 leta – naraščajo tudi stroški pomoči na domu in oskrbni stroški v socialnih domovih. Poleg tega je po podatkih Inštituta za socialno varstvo iz leta 2018 v LUR 279 lastniških oskrbovanih stanovanj (68,4 % lastniških stanovanj v Sloveniji) in 216 najemnih oskrbovanih stanovanj (28,2 % najemnih stanovanj v Sloveniji). Za zagotovitev dolgoročno vzdržnega sistema, ki bo prilagojen

novonastalim potrebam, so pomembne tudi napredne tehnološke rešitve integrirane storitve za starejše, ki bi lahko nadomestile nekatere vsakodnevne oblike pomoči. Razvoj in uvajanje inovativnih tehnoloških rešitev in zdravstvenih metod s poudarkom na izzivih, ki jih prinaša starajoče se prebivalstvo, je namreč velik potencial regije na področju zdravstva nasploh.

4.7 REGIONALNI INOVACIJSKI SISTEM

V zadnjih tridesetih letih se analize inovativnosti posameznih držav, regij in sektorjev izvajajo celovito. Koncept, ki sistematično obravnava inovativnost različnih ravni, se imenuje inovacijski sistem. Kljub globalizaciji in regionalizaciji je država še vedno temeljni okvir spodbujanja gospodarstva, zato prevladuje analiza nacionalnega inovacijskega sistema. Med nacionalnimi inovacijskimi sistemi so velike razlike tako v strukturi in različni vlogi istovrstnih organizacij (univerze imajo v različnih državah različno vlogo pri vplivanju na inovativnost države ali regije) kakor v rezultatih/vplivih. Pomembni sta medsebojna odvisnost in nelinearnost. Zato ni dovolj le obravnavati elemente inovacijskega sistema, temveč je treba tudi podati njihove medsebojne povezave, ki pa niso linearne. V zadnjih letih pridobiva pomen analiza regionalnega inovacijskega sistema, saj je pri razvoju in komercializaciji sodobnih generičnih tehnologij dejavnik geografske bližine odigral odločilno vlogo (posamezni uspešni primeri, kot so Technologie Region Karlsruhe in fenomen Øresund v Evropi ali Silicon Valley v ZDA). V tem smislu se kot primerni instrumenti vodenja inovacijske politike izkazujejo artikulirani mehanizmi in ukrepi, pri katerih se upoštevajo specifični, tudi regionalni/sektorski vidiki inovacijskih procesov. Poudarek ni več na obstoju posameznih elementov regionalnega inovacijskega sistema, temveč na obsegu in globini njihovega sodelovanja (ang. networks), kjer imajo pomembno vlogo tudi institucije. Koncept regionalnega inovacijskega sistema predstavlja zelo učinkovito analitično orodje, ki služi analizi, razumevanju procesov in pripravi razvojnih politik/programov/ukrepov, vključno z regionalnimi inovacijskimi strategijami. Inovacijska sposobnost regije je odvisna od pristojnosti regije, od inovacijske sposobnosti regije in tudi od strateških odločitev v regiji, da je spodbujanje inovativnosti strateška prioriteta. Elementi regionalnega inovacijskega sistema (trojna vijačnica) so naslednji:

Podjetja: vodilna regionalna podjetja, podjetniki in njihova združenja. Podjetja imajo strokovno znanje o tržnem potencialu nove ideje in uporabljene tehnologije.

Oblikovalci in izvajalci javnih politik: ministrstva, regionalne in občinske uprave, izvajalske in posredniške organizacije.

Vodilne regijske institucije na področju raziskovanja, izobraževanja, kulturno-kreativnega sektorja in podpornega okolja.

Civilno družbo lahko definiramo kot četrtega deležnika (četverna vijačnica) regionalnega inovacijskega sistema.

Regionalni inovacijski ekosistem LUR je inherentno determiniran in determinira slovenski inovacijski ekosistem: enega brez drugega ni mogoče opredeliti. V LUR tako poteka velika večina raziskav in razvoja v Sloveniji, kar je razvidno iz tabele 5. Regionalni inovacijski sistem v LUR je opisan v Prilogi 1.

4.8 UPRAVLJANJE

Osnovne enote lokalne samouprave so občine in mestne občine. Občine se med seboj povezujejo, da bi čim smotrneje uporabile svoje finančne, kadrovske in organizacijske vire. Ustanavljajo zveze, skupne organe in organe skupne občinske uprave, sklade, javne zavode, javna podjetja in ustanove ter združujejo sredstva. Občine so enakopravne partnerice državi, upravljajo pa jih trije samostojni organi – župan, občinski svet in nadzorni odbor. Župana in člane občinskega sveta izvolijo prebivalci na lokalnih volitvah vsaka štiri leta, nadzorni odbor pa imenujejo občinski svetniki. Občina se financira iz različnih virov - z dohodnino, nadomestilom za uporabo stavbnega zemljišča, taksami, koncesijskimi dajatvami, prihodki od glob in drugimi viri.

Poseben problem občin je okvir njihovega financiranja, saj povprečnina ne zadošča za vzdržno financiranje vseh javnih storitev in socialnih transferjev, ki so jih občine dolžne izvajati in se tudi letno povečujejo. Zato postajajo socialne inovacije čedalje pomembnejše kot komponenta gospodarskih strategij na področju zdravstva in okolja ter kot možnost za doseganje večje dodane vrednosti v javnih storitvah. Alternativne oblike podjetništva namreč lahko dopolnijo ponudbo javnih storitev s spodbujanjem raziskav in inovacij, usmerjenih v oblikovanje partnerstev med znanstveno in podjetniško sfero ter subjekti socialne ekonomije.

Eden od vidikov vključujočega upravljanja je tudi participativni proračun, ki je mehanizem vključevanja občanov v odločanje o porabi proračunskih sredstev, s čimer lahko prebivalci občine, mestne četrti ali krajevne skupnosti sami prepoznajo probleme ali možnosti izboljšav, sami predlagajo rešitve in zatem med podanimi predlogi tudi izbirajo v zavezujočem glasovanju.

Razvojne regije niso pokrajine in nimajo neposredno voljenih predstavnikov, so pa v vsaki od dvanajstih razvojnih regij vzpostavljene institucije regionalne politike, ki svoje poslanstvo in naloge opravljajo po Zakonu o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja.

Organ odločanja je razvojni svet regije, v katerem so predstavniki občin, združenj gospodarstva in nevladnih organizacij. Najpomembnejše dokumente, regionalne razvojne programe in dogovore za razvoj regij potrjuje svet regije, ki ga sestavljajo župani vseh občin v regiji. Strokovne institucije, ki izvajajo splošne razvojne naloge v regiji, so regionalne razvojne agencije. Te pripravljajo, usklajujejo, spremljajo in vrednotijo regionalni razvojni program, dogovor za razvoj regije in regijske projekte. Strokovno in tehnično podpirajo delovanje razvojnega sveta regije in sveta regije,

oblikujejo regijsko razvojno mrežo in pogosto izvajajo tudi regijske projekte.[11]

Z vidika demokratičnih načel upravljanja imajo nevladne in prostovoljske organizacije kot eden ključnih stebrov civilne družbe pomembno vlogo in močno prispevajo k uresničevanju demokracije v družbi. Po zadnjih podatkih je bilo 31. 3. 2019 v LUR 25 % vseh društev v Sloveniji (6045 od 24.130). Število društev v LUR je s 5516 v letu 2012 naraslo na 6045 v letu 2019. Poleg tega je bilo po zadnjih podatkih na dan 12. 2. 2016 v LUR 1040 zasebnih zavodov in 141 ustanov. Kot pomemben kazalnik razvitosti nevladnega sektorja se uporablja delež zaposlenih v nevladnih organizacijah (NVO) glede na aktivno prebivalstvo. V Sloveniji je leta 2017 delež zaposlenih v NVO znašal 0,82 % (7811 zaposlenih od skupaj 947.270 aktivnih prebivalcev). V predhodnih letih je rastel, leta 2017 pa je bil prvič enak kot prejšnje leto. V primerjavi s tujino je ta delež še vedno zelo majhen, kar pomeni, da bi bilo treba nevladni sektor in prostovoljstvo okrepiti zaradi njegovega pomembnega vpliva na družbeno povezanost, solidarnost in nadaljnji razvoj v regiji.

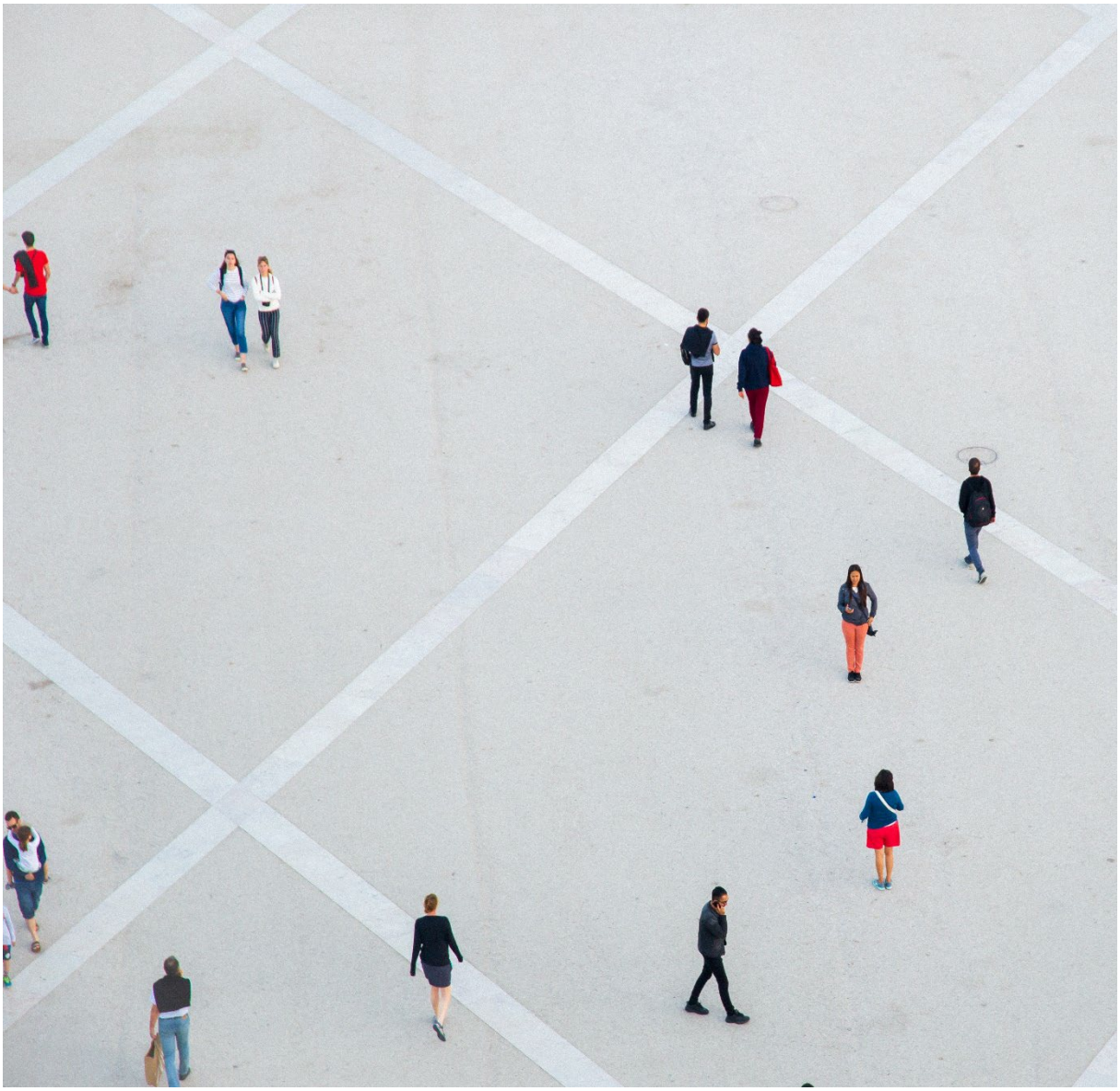

[11] https://www.gov.si/teme/razvojne-regije/

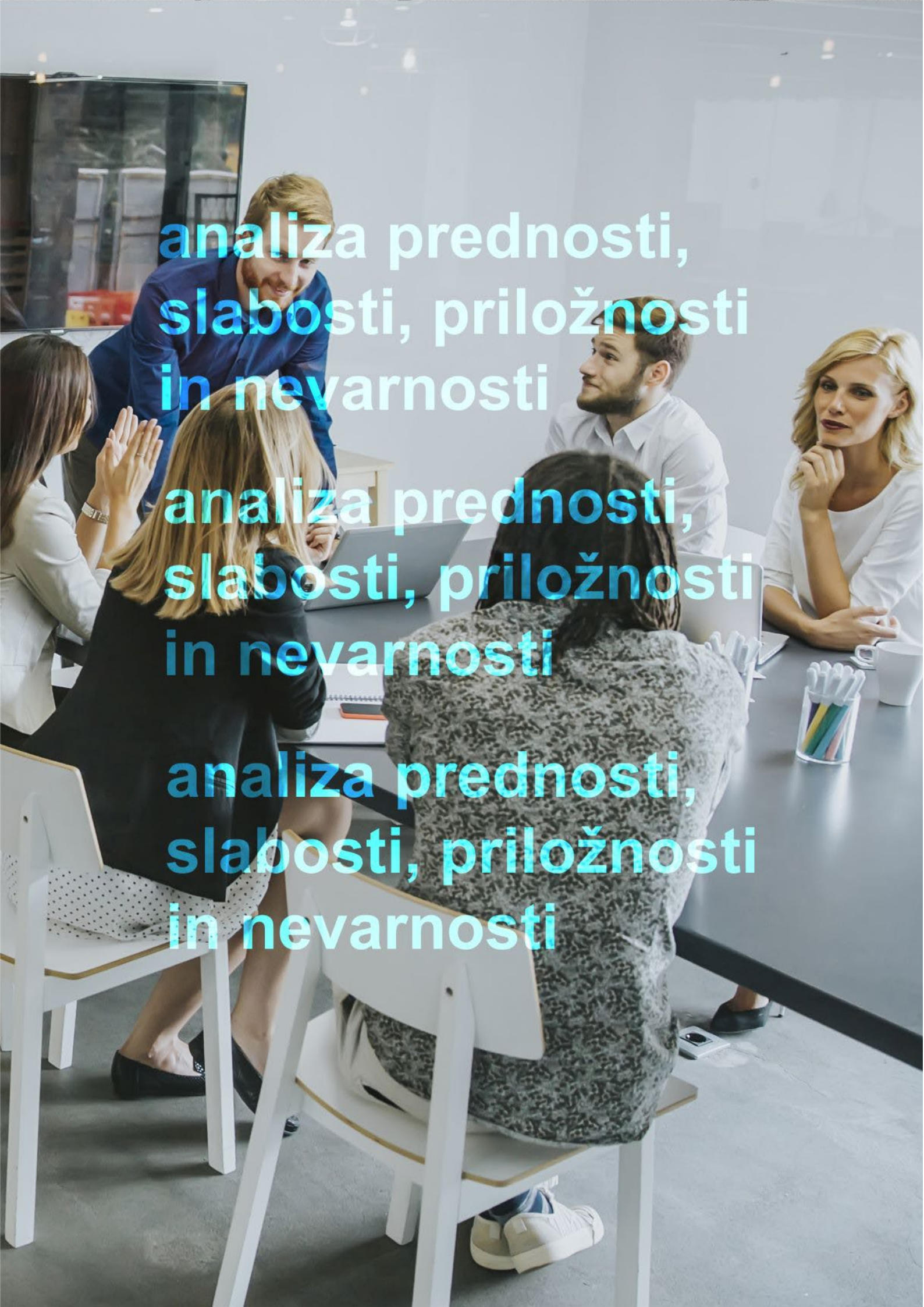

analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti

analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti

analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti

5 ANALIZA PREDNOSTI, SLABOSTI, PRILOŽNOSTI IN NEVARNOSTI

Predhodna analiza je podlaga za pripravo analize prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti (PSPN). Analiza PSPN je eno glavnih orodij v povezovanju analize poslovnega okolja z oblikovanjem strategij in je standardno orodje Evropske komisije, držav članic in njihovih regij pri pripravi strateških dokumentov. Na podlagi analize je treba določiti, kje so glavne konkurenčne prednosti in slabosti analizirane regije ter katere priložnosti in potencialne nevarnosti vplivajo in bodo vplivale na regijo v prihodnosti.

Prednosti in slabosti so notranje narave in se nanašajo na samo regijo. Optimalno je, da regije gradijo na svojih prednostih in aktivno odpravljajo svoje slabosti.

Priložnosti in nevarnosti pa se nanašajo na okolje, v katerem je posamezna regija. Pri njih je bistveno to, da regija nima neposrednega vpliva, temveč je povsem odvisna od zunanjih dogodkov in razvoja poslovnega okolja. Tako se priložnosti nanašajo na predvidene, za regijo pozitivne spremembe v okolju, nevarnosti pa na predvidene negativne spremembe v poslovnem okolju. Analiza PSPN omogoča razvoj ustreznih strategij in politik.

Slika 7: Analiza PSPN

Slika 8: Prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti RIS LUR 2021-2027

prednosti

Konkurenčno gospodarstvo

Koncentracija razvojno-raziskovalnih dejavnosti

Področja odličnosti v akademskih in industrijskih raziskavah

Univerzitetno središče

Izobražena delovna sila

Dobra geostrateška lega

Glavno mesto države

Delujoče podporno okolje za spodbujanje razvoja

Koncentracija kulturnega in kreativnega sektorja

Dobro razvita prometna infrastruktura v regiji

Dobri naravni pogoji ter bogata območja naravne in kulturne krajine (Ljubljana, zelena prestolnica Evrope 2016)

Visoka kakovost življenja v regiji

slabosti

Razdrobljenost, pomanjkanje kritične mase in relativna odsotnost močnih gospodarskih sistemov

Šibka povezanost različnih akterjev v nacionalnem inovacijskem sistemu

Neprilagojen izobraževalni sistem

Premalo izkoriščen potencial kulturnih in kreativnih industrij

Pomanjkanje in visoke cene stanovanj

Slaba dostopnost Slovenije (letalski in železniški promet)

Prometni zastoji

Velika energetska odvisnost regije

Neizkoriščen potencial turizma in kulture v okolici Ljubljane

Centralizacija storitev splošnega družbenega pomena

Zapostavljenost socialne ekonomije in socialnih inovacij

Omejena prepoznavnost Slovenije v tujini

priložnosti

Lokalizacija proizvodnje

Okoljski izzivi

Družbeni izzivi

Nove tehnologije

Politike EU (zeleni dogovor, enotni digitalni trg ipd.)

Prevlada sosednjih centrov gospodarstva in znanja (Gradec, Zagreb, Beograd, Trst)

Nestabilno politično okolje v svetu (npr. vojne, spori med državami) in v Sloveniji (pogosto spreminjanje javnih politik)

nevarnosti

Negativni demografski trendi (staranje prebivalstva)

Gospodarska kriza

Odseljevanje najbolj usposobljenih/talentiranih kadrov

Šibka in nestabilna institucionalna kapaciteta države (menjave vlad, omejeno medsektorsko sodelovanje), pretirana birokratiziranost postopkov in nespodbudno davčno okolje za podjetništvo

Pomanjkanje javnih sredstev kot posledica gospodarske krize (covid-19)

Hitro spreminjajoče se tehnologije

Pandemije

vizija in strateški cilji

vizija in strateški cilji

vizija in strateški cilji

vizija in strateški cilji

6 VIZIJA IN STRATEŠKI CILJI

6.1 TEMELJNI STRATEŠKI DOKUMENTI

Strateški dokumenti so izhodišča za pripravo Regionalne inovacijske strategije Ljubljanske urbane regije (RIS LUR).

Državna raven

Strategija razvoja Slovenije 2030

Vlada RS je 7. decembra 2017 sprejela Strategijo razvoja Slovenije 2030, krovni razvojni okvir države, ki v ospredje postavlja kakovostno življenje za vse. S petimi strateškimi usmeritvami in dvanajstimi medsebojno povezanimi razvojnimi cilji postavlja nove dolgoročne razvojne temelje Slovenije, z vključevanjem ciljev trajnostnega razvoja OZN pa Slovenijo uvršča med države, ki so prepoznale pomen globalne odgovornosti do okolja in družbe.

Osrednji cilj Strategije razvoja Slovenije 2030 je zagotoviti kakovostno življenje za vse. Uresničiti ga je mogoče z uravnoteženim gospodarskim, družbenim in okoljskim razvojem, ki upošteva omejitve in zmožnosti planeta ter ustvarja pogoje in priložnosti za sedanje in prihodnje rodove. Na ravni posameznika se kakovostno življenje kaže v dobrih priložnostih za delo, izobraževanje in ustvarjanje, v dostojnem, varnem in aktivnem življenju, zdravem in čistem okolju ter vključevanju v demokratično odločanje in soupravljanje družbe. Strateške usmeritve države za doseganje kakovostnega življenja so:

- vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba,
- učenje za in skozi vse življenje,
- visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse,
- ohranjeno zdravo naravno okolje in
- visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja.

Načrt za okrevanje in odpornost

Voditeljice in voditelji EU so se 21. julija 2020 dogovorili o celovitem svežnju, vrednem 1824,3 mrd. EUR, ki združuje večletni finančni okvir (ang. multiannual financial framework – MFF) s 1074,3 mrd. EUR in izjemna prizadevanja v obliki instrumenta Next Generation EU s 750 mrd. EUR. Hkrati je MFF, podkrepljen z Next Generation EU, glavni instrument izvrševanja svežnja za okrevanje za odpravljanje socialno-ekonomskih posledic pandemije covida-19. Pripomogel bo tudi k preoblikovanju EU prek njenih glavnih politik, zlasti prek evropskega zelenega dogovora, digitalne revolucije in odpornosti.

Voditeljice in voditelji so se poleg tega dogovorili, da bo 30 % vseh odhodkov iz MFF in Next Generation EU namenjenih za

podnebne projekte. Skupaj s 540 mrd. EUR, ki so že na voljo v okviru varnostnih mrež (za delavce, podjetja in države članice), EU za podporo okrevanju razpolaga z 2364,3 mrd. EUR. Financiranje iz Next Generation EU bo potekalo prek sedmih programov v obliki posojil (360 mrd. EUR) in nepovratnih sredstev (390 mrd. EUR):

- Mehanizem za okrevanje in odpornost: 672,5 mrd. EUR.
- ReactEU: 47,5 mrd. EUR.
- Obzorje Evropa: 5 mrd. EUR.
- InvestEU: 5,6 mrd. EUR.
- Razvoj podeželja: 7,5 mrd. EUR.
- Sklad za pravični prehod: 10 mrd. EUR.
- Rezerva rescEU: 1,9 mrd. EUR.

Pravne obveznosti bodo prevzete do 31. decembra 2023. Povezana plačila bodo izvedena do 31. decembra 2026. Države članice se lahko do avgusta 2023 po potrebi odločijo za povečanje obsega povratnih sredstev. Mehanizem za okrevanje in odpornost in ReactEU sta v celoti financirana iz Next Generation EU. Drugi zneski so dodatni zneski za programe, ki se financirajo v okviru MFF.

Slovenska vlada je skladno s smernicami Evropske komisije pripravila Načrt za okrevanje in odpornost (NOO) kot podlago za koriščenje sredstev iz Sklada za okrevanje in odpornost (ang. recovery and resilience facility – RRF). V njem je za ukrepe za okrevanje po pandemiji covida-19 in krepitev odpornosti opredelila za 1,8 mrd. EUR nepovratnih sredstev in 705 mio. EUR posojil RRF. Vlada je konec aprila 2021 načrt posredovala Evropski komisiji, Svet EU pa ga je z izvedbenim sklepom potrdil julija istega leta. S ciljem povečati učinke načrtovanih naložb bo Slovenija pri načrtovanju vseh evropskih sredstev sledila načelu komplementarnosti. Ukrepe iz NOO bodo tako dopolnjevale naložbe evropske kohezijske politike in drugih programov.

Na podlagi posodobljenih izračunov Evropske komisije o izplačilih nepovratnih sredstev, do katerih so upravičene države članice (objavljeno 30. 6. 2022),[12] se je obseg nepovratnih sredstev, ki so dodeljeni Sloveniji zmanjšal za skoraj 300 mio. EUR.

Slovenija bo evropska sredstva za okrevanje in odpornost usmerila v zeleni prehod, digitalno preobrazbo, podporo gospodarstvu, raziskave in razvoj, izobraževanje, zdravstvo, socialno varnost in stanovanjsko politiko. Slovenski NOO predvideva izvedbo 34 reform in 52 naložb na štirih stebrih:

- zeleni prehod,
- digitalna preobrazba,
- pametna, trajnostna in vključujoča rast,
- zdravstvo in socialna varnost.

Partnerski sporazum

Dne 12. septembra 2022 je bil sprejet Sporazum o partnerstvu med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2021–2027.[13] Slovenija bo v tem obdobju prejela 3,26 mrd. EUR evropskih sredstev za izvajanje programa evropske kohezijske politike. Sporazumi o partnerstvu se osredotočajo na prednostne naloge Evropske unije ter določajo strategijo in naložbene prednostne naloge, ki jih opredeli vsaka država članica. Predstavljajo seznam nacionalnih in regionalnih programov, prilagojenih potrebam posamezne države za izvedbo investicij na terenu, vključno z okvirno letno

[12] https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2022_06_30_update_maximum_financial_contribution_rrf_grants.pdf.

[13] http://www.eu-kladi.si/sl/aktualno/novice/sporazum-o-partnerstvu-med-slovenijo-in-evropsko-komisijo-je-sprejet.

dodelitvijo finančnih sredstev za vsak program. V primeru Slovenije so ti v obdobju 2021–2027 naslednji:

- Program za izvajanje evropske kohezijske politike: 3.212,6 mio. EUR,
- Program za odpravljanje materialne prikrajšanosti: 29,4 mio. EUR in
- Program za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo: 23,9 mio. EUR.

Za zeleni prehod bo Slovenija preko Kohezijskega sklada in Evropskega sklada za regionalni razvoj namenila 806 mio. EUR. Sredstva bodo prispevala k razogljičenju države in razvoju obnovljivih virov energije. Pri tem bodo sredstva namenjena naložbam za izkoriščanje sončne in vetrne energije ter izboljšanje energetske učinkovitosti stavb. Poleg tega bodo sredstva blažila tveganja podnebnih sprememb, spodbujala krožno gospodarstvo v podjetjih, zagotovila učinkovito upravljanje vodnih virov ter zaščitila ekosisteme in biotsko raznovrstnost.

Iz Sklada za pravični prehod bo Slovenija namenila 248 mio. EUR za spodbujanje energetskega prehoda savinjsko-šaleške regije do leta 2033 in za prestrukturiranje zasavske regije. Naložbe bodo usmerjene v krepitev možnosti usposabljanja in zaposlovanja, diverzifikaciji in odpornosti lokalnega gospodarstva ter oživitvi degradiranih območij.

Za vsebinsko področje bolj povezana Evropa, ki vključuje mobilnost in povezljivost informacijsko komunikacijske tehnologije bo namenjenih 511 milijonov evrov, za vsebinsko področje pametna Evropa, ki pokriva inovativno in pametno gospodarsko preoblikovanje pa 727 milijonov evrov. Za socialno vključenost, zaposlovanje, izobraževanje in usposabljanje bo Slovenija namenila 769 milijonov evrov. Za vsebinsko področje Evropa bližje državljanom pa 94 milijonov evrov.

Sporazum o partnerstvu določa tudi okvire izvajanja mehanizma celostnih teritorialnih naložb (CTN) za trajnostni razvoj mest. Zanj se bo namenilo 8 % sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) brez tehnične podpore, pokrival pa bo tri vsebine, in sicer projekte zelene infrastrukture v urbanem okolju ter področji trajnostne mobilnosti in učinkovite rabe prostora v mestih. V mehanizem CTN bo vključenih vseh 12 mestnih občin. Ključni dokumenti za izvajanje mehanizma bodo trajnostne urbane strategije mestnih občin.[14]

Program evropske kohezijske politike 2021-2027

Program za izvajanje evropske kohezijske politike za obdobje 2021–2027 in Sporazum o partnerstvu med Slovenijo in Evropsko komisijo sta temeljna dokumenta, ki Sloveniji omogočata koriščenje približno 3,2 mrd. EUR evropskih sredstev v navedenem programskem obdobju, pri čemer program evropske kohezijske politike operacionalizira bistveni del sporazuma o partnerstvu. Program je Vlada RS potrdila 28. septembra 2022.

V okviru omenjenega programa so načrtovana sredstva evropske kohezijske politike na nacionalni ravni. Vanj so vključeni štirje skladi:

- Kohezijski sklad – KS (celotna Slovenija): 718,19 mio. EUR.
- Evropski sklad za regionalni razvoj – ESRR (ločeno na vzhodno kohezijsko in

[14] https://www.zmos.si/sprejet-je-sporazum-o-partnerstvu-za-obdobje-2021-2027/.

zahodno kohezijsko regijo): 1.599,79 mio. EUR.

- Evropski socialni sklad plus – ESS+ (ločeno na vzhodno kohezijsko in zahodno kohezijsko regijo): 635,97 mio. EUR.
- Sklad za pravični prehod – SPP (za dve premogovniški regiji: zasavsko in savinjsko-šaleško regijo): 258,72 mio. EUR. Gre za nov sklad, ki bo zagotavljal dodatno podporo ljudem, gospodarstvu in okolju na območjih, ki se soočajo s socialno-ekonomskimi izzivi zaradi uresničevanja energetskih in podnebnih ciljev Unije za leto 2030 ter prehoda Unije na podnebno nevtralno gospodarstvo do leta 2050.

Strategija pametne specializacije

Pametna specializacija predstavlja platformo za osredotočenje razvojnih vlaganj na področja, kjer ima Slovenija kritično maso znanja, kapacitet in kompetenc, ter na tista, kjer ima inovacijski potencial za pozicioniranje na globalnih trgih. Slovenska strategija pametne specializacije za obdobje 2014–2020 (S4) je strategija za povečanje konkurenčnosti s krepitvijo inovacijske sposobnosti gospodarstva, diverzifikacijo obstoječe industrije in storitvenih dejavnosti ter rast novih in hitro rastočih industrij oziroma podjetij. S4 ostaja podlaga za izvajanje evropske kohezijske politike tudi v programskem obdobju 2021–2027. Evropski predpisi predvidevajo njeno prenovo in jo obravnavajo kot omogočitveni pogoj za Cilj politike 1 »Pametnejša Evropa s spodbujanjem inovativne in pametne gospodarske preobrazbe«.

Prenova S4 deloma temelji na prenovi akcijskih načrtov devetih strateških razvojno-inovacijskih partnerstev (SRIP-ov), ki bodo osnova za usmerjanje podpornih, razvojnih in zakonodajnih ukrepov države v 2021–2027. Nova različica strategije pametne specializacije za obdobje do 2030 (S5) je bila 4. marca 2022 poslana na Evropsko komisijo.

Regionalna raven

Regionalni razvojni program Ljubljanske urbane regije 2021–2027 (RRP LUR 2021–2027)

RRP LUR 2021–2027 sta Razvojni svet Ljubljanske urbane regije in Svet Ljubljanske urbane regije potrdila 21. junija 2022.

Ključni izzivi, s katerimi se srečuje Ljubljanska urbana regija (LUR) so: dnevne migracije, ki so posledica izrazite centralizacije storitev v njenem središču, negativne posledice prometa (npr. emisije onesnaževal, hrup, nesreče, zastoji), velik delež mladih iskalcev zaposlitve in odhajanje izobražene delovne sile iz regije. Poleg tega so v skoraj polovici od 25 občin LUR ocenjene potrebe po vlaganju v gradnjo infrastrukture za oskrbo s pitno vodo, ugotovljene pa so tudi velike potrebe po investicijah v odvajanje in čiščenje odpadnih voda v aglomeracijah pod 2000 populacijskih ekvivalentov (PE). Za regijo je značilno večje število poplavno ogroženih območij, ki delno omejujejo razvoj regije. V Sloveniji Ljubljana spada med potencialno najbolj poplavno ogrožena območja, med občinami z visoko stopnjo ogroženosti zaradi poplav pa je 15 od 25 občin LUR.

LUR bo postala mednarodno uveljavljena regija poslovnih priložnosti in zelenih naložb, zelena regija, ki spodbuja inovativnost, kreativnost in razvoj novih tehnologij. Njen razvoj bo temeljil na povezovanju sistemov in deležnikov, ki so ključni za prehod v trajnosten razvoj. Ob tem bo krepila visoko

kakovost življena prek gospodarske in družbene učinkovitosti za izboljšanje življenjskega standarda prebivalcev, zaposlovanja za izzive trga dela prihodnosti, zdravja in izobraževanja. Poudarek je tudi na zagotavljanju uresničevanja pobud lokalnega okolja.

Tabela 6: RRP LUR 2021-2027 - razvojne prioritete in programi (vir: RRP LUR 2021-2027)

razvojna prioriteta	programi
Ustvarjalna regija priložnosti	1.1. Razvoj trajnostnega inovativnega in na znanju temelječega gospodarstva 1.2. Inovativna prenova regije (spodbujanje tehnoloških in netehnoloških inovacij) 1.3. Kulturne in kreativne industrije 1.4. Spodbujanje neposrednih tujih investicij, razvojno prestrukturiranje in internacionalizacija 1.5. Spodbujanje investicij v raziskovalno-razvojne dejavnosti 1.6. Prehod regije v krožno gospodarstvo 1.7. Razvoj podpornega okolja za kreiranje novih globalnih produktov
Pametna regija po meri ljudi	2.1. Odpornost na izzive trga dela prihodnosti 2.2. Izobraževanje, karierno usmerjanje in vseživljenjsko učenje 2.3. Vlaganja v socialno infrastrukturo (vrtci, šole, zdravstvo, kultura, šport) 2.4. Varovanje zdravja 2.5. Naložbe v kvaliteto življenja (dostopnost stanovanj, medgeneracijsko sodelovanje, socialna vključenost) 2.6. Socialne naložbe, socialne inovacije in socialno eksperimentiranje
Zelena regija trajnostnih rešitev	3.1. Trajnostna mobilnost 3.2. Trajnostno prostorsko načrtovanje 3.3. Razvoj trajnostnega, z viri in energijo varčnega kmetijstva 3.4. Razvoj in upravljanje zelene infrastrukture 3.5. Upravljanje z energijo 3.6. Prilagajanje podnebnim spremembam 3.7. Oskrba s pitno vodo, odvajanje odpadnih voda, ravnanje z odpadki

Skupna indikativna vrednost RRP LUR 2021-2027 na osnovi evidentiranih potreb regije znaša 1,8 mrd. EUR.

6.2 VIZIJA RIS LUR

Ljubljanska urbana regija bo najbolj zelena in varna metropolitanska regija, mednarodno vozlišče inovacij, odpornega gospodarstva in zadovoljnih ljudi.

6.3 CILJI RIS LUR

Z izvajanjem RIS LUR bomo prispevali k uresničevanju razvojnih ciljev RRP LUR 2021-2027, ki so naslednji:

- Zelena regija, ki spodbuja inovativnost, kreativnost in razvoj novih tehnologij: Regija je usmerjena v razvoj inovativnega, na znanju temelječega gospodarstva, ki omogoča mednarodno primerljivost, konkurenčnost in visoko kakovost življenja. Ob zavedanju o posledicah podnebnih sprememb, omejitvah naravnih virov ter skladnosti porabe in proizvodnje uresničuje prehod v krožno gospodarstvo. Z aplikativnim raziskovanjem ter spodbujanjem kreativnosti in uporabe novih tehnologij ustvarja ugodne pogoje za razvoj izdelkov in storitev z visoko dodano vrednostjo.

- Mednarodno uveljavljena regija poslovnih priložnosti in zelenih naložb: Regija krepi aktivnosti za mednarodno povezovanje in utrjuje svoje konkurenčne prednosti kot metropolitanska regija. Prizadeva si povečati poslovne dejavnosti, izvozno naravnanost in tehnološke zmogljivosti podjetij ter jih spodbuja k razvojnemu prestrukturiranju in internacionalizaciji poslovanja. S spodbujanjem zelenih naložb in investiranjem v raziskovalno-razvojne dejavnosti regija hkrati spodbuja razvoj novih globalnih produktov.

- Bolje povezana regija: Razvoj regije temelji na povezovanju sistemov in deležnikov, ki so ključni za trajnostni razvoj. Povezuje obstoječe sisteme mobilnosti, izboljšuje konkurenčnost javnih prevozov ter načrtovanje mobilnosti usklajuje s prostorskim razvojnim načrtovanjem. V ospredje postavlja izboljšave in razvoj železniškega omrežja. Na področju digitalizacije se osredotoča na pokrivanje belih lis širokopasovnega omrežja in pametno povezovanje elektroenergetskega omrežja.

- Regija, ki utrjuje kvaliteto življenja: Za neprestano izboljševanje kakovosti življenja svojih prebivalcev regija skrbi z ustvarjanjem ugodnih pogojev za gospodarsko in družbeno rast, ki se odražata v dvigu življenjskega standarda. Spodbuja izobraževanje in zaposlovanje

v skladu z izzivi trga dela prihodnosti ter si prizadeva za višjo kakovost socialnih storitev in odgovornejši pristop k reševanju stanovanjske problematike.

- Regija, ki zagotavlja uresničevanje pobud lokalnega okolja: Lokalno okolje premore velik potencial. Regija ga stalno prepoznava in spodbuja njegovo aktivacijo. Pozornost še posebej namenja ohranjanju naravnih danosti, vitalnosti mestnih in podeželskih območij ter povezovanju turizma in kulturne dediščine. Visoko na seznamu prioritet je tudi krepitev delovne aktivnosti lokalnih prebivalcev s socialnimi inovacijami.

Strateški cilji RIS LUR so naslednji:

1. Omogočiti aktivno vključevanje prebivalcev v upravljanje in odločanje
2. Izboljšati inovativnost regijskega gospodarstva
3. Omogočiti trajnostno mobilnost vsem prebivalcem in obiskovalcem regije
4. Izboljšati okvir za prilagajanje na podnebne spremembe, racionalnejšo rabo energije in samooskrbo
5. Okrepiti kompetence prebivalcev LUR za spoprijemanje z izzivi prihodnosti
6. Izboljšati privlačnost regije za bivanje, poslovanje in izobraževanje

6.4 IZVAJANJE RIS LUR

Izvedba strategije bo temeljila na naslednjem pristopu:

- Fokus na področjih v pristojnosti lokalne in regionalne ravni
- Regionalni pristop (celovitost, enotna tehnologija, kompetence)
- Povezovanje obstoječih fragmentiranih projektov in idej (sinergija)
- Uporaba tehnoloških in netehnoloških rešitev ob upoštevanju pričakovanega razvoja tehnologije in posamezne rešitve
- Izvajanje s pomočjo pilotnih projektov
- Dopolnjevanje različnih finančnih virov (mednarodnih (predvsem EU), državnih, lokalnih, zasebnih)
- Prilagodljivost (prilagajanje RIS LUR spremenjenim razmeram, spremljanje in vrednotenje)
- Krepitev regionalnega inovacijskega sistema (okrepljena koordinacija)
- Mednarodno sodelovanje (projekti, platforme, mreže)
- Sodelovanje z drugimi slovenskimi regijami
- Krepitev mednarodne prepoznavnosti LUR

ključne razvojne prioritete

ključne razvojne prioritete

ključne razvojne prioritete

7 KLJUČNE RAZVOJNE PRIORITETE

7.1 PAMETNO VLADANJE

Strateški cilj: omogočiti aktivno vključevanje prebivalcev v upravljanje in odločanje

V okviru razvojne prioritete želimo doseči:

- sodelovanje in vključevanje prebivalcev v spodbujanje razvoja (npr. fizična in digitalna platforma, participativni proračun, vključevanje prebivalcev in drugih deležnikov v pripravo projektov (so-oblikovanje),
- informiranost prebivalcev o ključnih izzivih, s katerimi se sooča regija (npr. z mrežnimi dogodki, po komunikacijskih platformah),
- opolnomočenost prebivalcev za uporabo sodobnih digitalnih tehnologij (npr. prek skupnostnih centrov),
- povezovanje spletnih in mobilnih storitev na enem mestu (digitalna platforma),
- trženje regije/občine doma in v tujini (udeležba na dogodkih doma in v tujini (npr. sejmi, razstave), enotna spletna stran, kontaktna točka za prijavo občin na projekte EU, kontaktna točka za investitorje, sodelovanje z univerzo, raziskovalnimi organizacijami, zbornicami pri privabljanju tujih študentov, raziskovalcev in drugih talentov itd.),
- učinkovitejše poslovanje občin – inovativna občinska uprava (digitalizacija, organizacija, procesi, sodelovanje občin, izmenjava dobrih praks).

Tabela 7: Aktivnosti za dosego specifičnih ciljev razvojne prioritete Pametno vladanje

specifični cilji	aktivnosti za dosego ciljev
Specifični cilj 1.1: vzpostaviti učinkovito platformo za sodelovanje in vključevanje	Oblikovanje in uvedba inovativne platforme za sodelovanje in vključevanje
Specifični cilj 1.2: dosegati poznavanje in razumevanje trendov v regiji	Informiranje prebivalcev regije o ključnih izzivih, s katerimi se sooča celotna regija
Specifični cilj 1.3: opolnomočiti prebivalce regije za uporabo sodobnih digitalnih tehnologij	Vzpostavitev regijskega skupnostnega centra (ang. community center) Vzpostavitev odprtokodnih in drugih naprednih tehnoloških rešitev (npr. veriženje blokov)
Specifični cilj 1.4: priprava in izvedba javnih politik na podlagi analitičnih podlag	Kontinuirano pripravljanje strokovnih podlag
Specifični cilj 1.5: zagotoviti celovito promocijo regije	Celovita promocija regije
Specifični cilj 1.6: učinkovitejše poslovanje občin	Inovativna občinska uprava

7.2 PAMETNO GOSPODARSTVO

Strateški cilj: izboljšati inovativnost regijskega gospodarstva

V okviru razvojne prioritete želimo doseči:

- spodbujanje rasti podjetij (npr. regijski razpis za inovativne projekte, finančna shema za ustanavljanje in delovanje novih inovativnih start-upov, garancijska shema),
- pestro podporno okolje, ki ponuja ustrezne pogoje za inovativna podjetja (npr. podjetniški pospeševalnik, tehnološki park, inkubatorji),
- povezovanje in mreženje podjetij (npr. projekt lokalnih grozdov, skupni nastop podjetij na dogodkih doma in v tujini),
- usposobljenost podjetij in podpornega okolja za prehod na krožno gospodarstvo (npr. krožne rešitve za ozelenitev gospodarstva),
- krepitev »pametnega« turizma (npr. z rešitvami, ki olajšajo dostop do turističnih in gostinskih proizvodov, storitev, prostorov in izkušenj z orodji, ki temeljijo na IKT),
- ustrezne prostorske pogoje za razvoj gospodarstva (npr. poslovne cone, inkubatorji, prostori sodela),
- podporo kulturnemu in kreativnemu sektorju (npr. kreativni inkubator, usposabljanja, promocija kulturnega in kreativnega sektorja, pilotni projekti storitvenega oblikovanja v javnem sektorju, inovativno javno naročanje).

Tabela 8: Aktivnosti za dosego specifičnih ciljev razvojne prioritete Pametno gospodarstvo

specifični cilji	aktivnosti za dosego ciljev
Specifični cilj 2.1: spodbujati nastajanje inovativnih start-upov	Ustvarjanje fleksibilnega okolja, ki spodbuja hiter odziv na spreminjajoče se izzive prihodnosti
Specifični cilj 2.2: ustvariti takšen inovacijski ekosistem, da se ohrani močna start-up kultura v konkurenci z drugimi lokacijami	Podjetjem, start-upom, spin-offom ter inovativnim posameznikom ponuditi najboljše možne okvirne pogoje delovanja
Specifični cilj 2.3: krepitev povezav med podjetji	Mreženje in povezovanje podjetij na regionalni ravni
Specifični cilj 2.3: izkoristiti prednosti oblikovalskih pristopov	Podpora pri prepoznavanju koristi oblikovalskih pristopov, pri njihovi implementaciji v poslovanje in pri povezovanju z ustvarjalnimi podjetji
Specifični cilj 2.4: spodbuditi razvoj inovativnih storitev	Vzpostavitev oz. izpopolnitev podporne infrastrukture za spodbujanje inovativnosti storitvenih podjetij, digitalizacija
Specifični cilj 2.5: spodbujati razvoj krožnih rešitev in uporabo zelenih tehnologij	Povečanje usposobljenosti podpornega okolja za prehod v krožno gospodarstvo ter vzpostavitev regionalnega vozlišča znanja in povezovanja
Specifični cilj 2.6: razviti pametno ravnanje z viri: industrijsko–urbana simbioza v praksi	Podpora razvoju ekosistemov za pametno ravnanje z viri

7.3 PAMETNA MOBILNOST

Strateški cilj: omogočiti trajnostno mobilnost vsem prebivalcem in obiskovalcem regije

V okviru razvojne prioritete želimo doseči:

- povezano prometno infrastrukturo in njeno učinkovito upravljanje (npr. enotni mobilnostni center),
- povezano in razširjeno ponudbo javnih prevozov (npr. prek usklajevanja voznih redov in storitev),
- vzpostavitev pogojev za uveljavitev mobilnosti kot storitve (npr. prek enotne digitalne platforme).

Tabela 9: Aktivnosti za dosego specifičnih ciljev razvojne prioritete Pametna mobilnost

specifični cilji	aktivnosti za dosego ciljev
Specifični cilj 3.1: oblikovati povezano infrastrukturo in pametno upravljanje	Uvedba enotnega sistema upravljanja
Specifični cilj 3.2: oblikovati povezano in razširjeno ponudbo javnih prevozov	Učinkovito povezovanje vseh oblik javnega prometa ter integracija z drugimi načini prevoza
Specifični cilj 3.3: postaviti tehnologijo in infrastrukturo za samovozeča vozila	Podpora oblikovanju enotnega ekosistema za razvoj rešitev za samovozeča vozila
Specifični cilj 3.4: uveljaviti koncept mobilnosti kot storitve (MaaS)	Podpora vzpostavitvi enotne digitalne platforme z namenom spodbujanja uveljavitve MaaS

7.4 PAMETNO OKOLJE

Strateški cilj: izboljšati okvir za prilagajanje na podnebne spremembe, racionalnejšo rabo energije in samooskrbo

V okviru razvojne prioritete želimo doseči:

- energetsko učinkovitost in pozitivne vplive na okolje (npr. vzpostavitev samooskrbnih energetskih skupnosti, brezogljična raba energije v javnih zgradbah, energetsko svetovanje),
- prehransko samooskrbo ter trajnostne/inovativne oblike kmetovanja in prodaje (npr. e-tržnice, sistem zelenih prehranskih verig),
- ohranitev biotske raznovrstnosti (npr. urejanje prostora, upravljanje zavarovanih območij narave, ozaveščanje javnosti).

Tabela 10: Aktivnosti za dosego specifičnih ciljev razvojne prioritete Pametno okolje

specifični cilji	aktivnosti za dosego ciljev
Specifični cilj 4.1: postati energetsko učinkovita in podnebno nevtralna regija	Vzpostaviti sisteme, ki pozitivno vplivajo na energetsko učinkovitost in zmanjšujejo vplive na okolje
Specifični cilj 4.2: povečati prehransko samooskrbo ob spodbujanju trajnostnih in inovativnih oblik kmetovanja	Spodbujanje biološkega, sonaravnega in ekstenzivnega načina kmetovanja z ohranjanjem avtohtonih vrst in značilne krajinske podobe Vzpostavitev kratkih prehranskih verig prek spodbujanja kanalov neposredne prodaje pridelkov in sistema javnega naročanja v lokalnih ustanovah
Specifični cilj 4.3: strateško načrtovati in celovito upravljati zeleno infrastrukturo	Regionalno načrtovanje in upravljanje zelene infrastrukture za okoljske, družbene in gospodarske koristi Podpora za izboljšanje stanja urbanega in suburbanega prostora in okolja ter povečanje odpornosti na podnebne spremembe

specifični cilji	aktivnosti za dosego ciljev
Specifični cilj 4.4: ohranjati biotsko raznovrstnost z inovativnimi pristopi	Ohranjanje in izboljšanje stanja ohranjenosti vrst in habitatnih tipov na varovanih naravnih območjih in drugih naravnih območjih s spodbujanjem razvoja inovativnih ukrepov, ozaveščanjem javnosti o pomenu ohranjenega (naravnega) okolja in prenosom znanja ter novih tehnologij (VR, AR itd.)

7.5 PAMETNI PREBIVALCI

Strateški cilj: okrepiti kompetence prebivalcev LUR za spoprijemanje z izzivi prihodnosti

V okviru razvojne prioritete želimo doseči:

- usposobljenost prebivalcev za uporabo digitalnih tehnoloških rešitev (npr. izobraževanje in krepitev človeških virov za digitalizacijo),
- krepitev inovacijskih kompetenc in inovacijske kulture prebivalcev (npr. s sistematično krepitvijo inovacijskih kompetenc v vseh fazah izobraževanja in vseživljenjskega učenja),
- krepitev vloge družbenih inovacij za reševanje družbenih problemov, kot so zaposlovanje mladih, revščina, socialna izključenost (npr. enotna platforma za identifikacijo potreb po družbenih inovacijah, razpis za najboljšo inovacijo z družbenimi učinki),
- podporno okolje za krepitev usposobljenosti prebivalcev (npr. izvajalci usposabljanj, prostori za izvedbo projektov, računalniška oprema, mobilna enota za računalniško usposabljanje),
- medgeneracijsko sodelovanje (npr. medgeneracijski centri, projekti medgeneracijskega sodelovanja, kot so vseživljenjsko izobraževanje,
- prostore za mlade (npr. mladinski centri).

Tabela 11: Aktivnosti za dosego specifičnih ciljev razvojne prioritete Pametni prebivalci

specifični cilji	aktivnosti za dosego ciljev
Specifični cilj 5.1: izboljšati kulturo prenosa učenja s skupnimi cilji in individualnimi močmi	Uvajanje različnih oblik mreženja, partnerstev in platform za prenos znanja, kompetenc in dobrih praks
Specifični cilj 5.2: okrepiti zmožnosti za družbene inovacije	Usmeritev v razvoj, preizkušanje in krepitev inovativnih modelov reševanja družbenih problemov (zaposlovanje mladih, revščina, socialna izključenost itd.)
Specifični cilj 5.3: izboljšati kapacitete regijskega inovacijskega ekosistema	Priprava platforme, ki omogoča, da strokovnjaki inovacijskega ekosistema, pripravniki, študenti, inovatorji itd. redno izmenjujejo informacije o stanju in izzivih prihodnosti LUR ter razvijajo nove rešitve in prakse v mednarodnem okolju
Specifični cilj 5.4: uporabiti rešitve umetne inteligence v LUR	Identificiranje področij in izzivov, kjer bi lahko uporabili umetno inteligenčne rešitve
Specifični cilj 5.5: okrepiti digitalne kompetence LUR	Priprava ukrepov na področju digitalizacije LUR, kot sta izobraževanje in krepitev človeških virov za digitalizacijo
Specifični cilj 5.6: identifikacija vpliva inovacij na trg dela	Uvedba sistema spremljanja vpliva inovacij na trg dela
Specifični cilj 5.6: oblikovati inovativne pobude zaposlovanja	Interdisciplinarna komisija strokovnjakov oblikuje projekte z rešitvami za trg dela v prihodnosti s socialnimi in trajnostnimi gospodarskimi modeli

specifični cilji	aktivnosti za dosego ciljev
Specifični cilj 5.7: okrepiti inovacijske kompetence prebivalcev LUR	Sistematična krepitev inovacijskih kompetenc v vseh fazah izobraževanja in vseživljenjskega učenja
Specifični cilj 5.8: spodbujati inovacije na področju socialne izključenosti	Postavitev okvira socialno inovativnih rešitev (iskanje rešitev, ki delujejo v praksi)
Specifični cilj 5.9: izkoristiti medgeneracijske razlike kot priložnost za inovacije	Povezava znanja in izkušenj starejših z znanjem in tehnologijami mladih na različnih področjih (na delovnem mestu, na področju mobilnosti, pri učenju veščin – npr. IKT)
Specifični cilj 5.10: spodbujati inovacije na področju oskrbe starejših	Izboljšanje inovacijske kulture v oskrbi starejših prebivalcev LUR

7.6 PAMETNO BIVANJE

Strateški cilj: izboljšati privlačnost regije za bivanje, poslovanje in izobraževanje

V okviru razvojne prioritete želimo doseči:

- inovativno reševanje stanovanjske problematike (npr. stanovanjske zadruge),
- trajnostno gradnjo javnih objektov, projektiranje in gradnjo v skladu z BIM, uporabo pametnih tehnologij (pametne zgradbe),
- digitalizacijo ter promocijo naravne in kulturne dediščine.

Tabela 12: Aktivnosti za dosego specifičnih ciljev razvojne prioritete Pametno bivanje

specifični cilji	aktivnosti za dosego ciljev
Specifični cilj 6.1: spodbujati inovativne koncepte reševanja stanovanjske problematike	Podpora ustanavljanju stanovanjskih zadrug
Specifični cilj 6.2: promovirati pametne materiale in gradnjo	Spodbujanje uporabe pametnih materialov in načinov gradnje
Specifični cilj 6.3: spodbujati razvoj podeželja po konceptu pametnih vasi	Razvoj socialnih inovacij na področju prenosa znanja in sodelovanja med različnimi starostnimi skupinami na podeželju
Specifični cilj 6.4: spodbujati digitalizacijo ter promocijo naravne in kulturne dediščine	Digitalizacija ter promocija naravne in kulturne dediščine

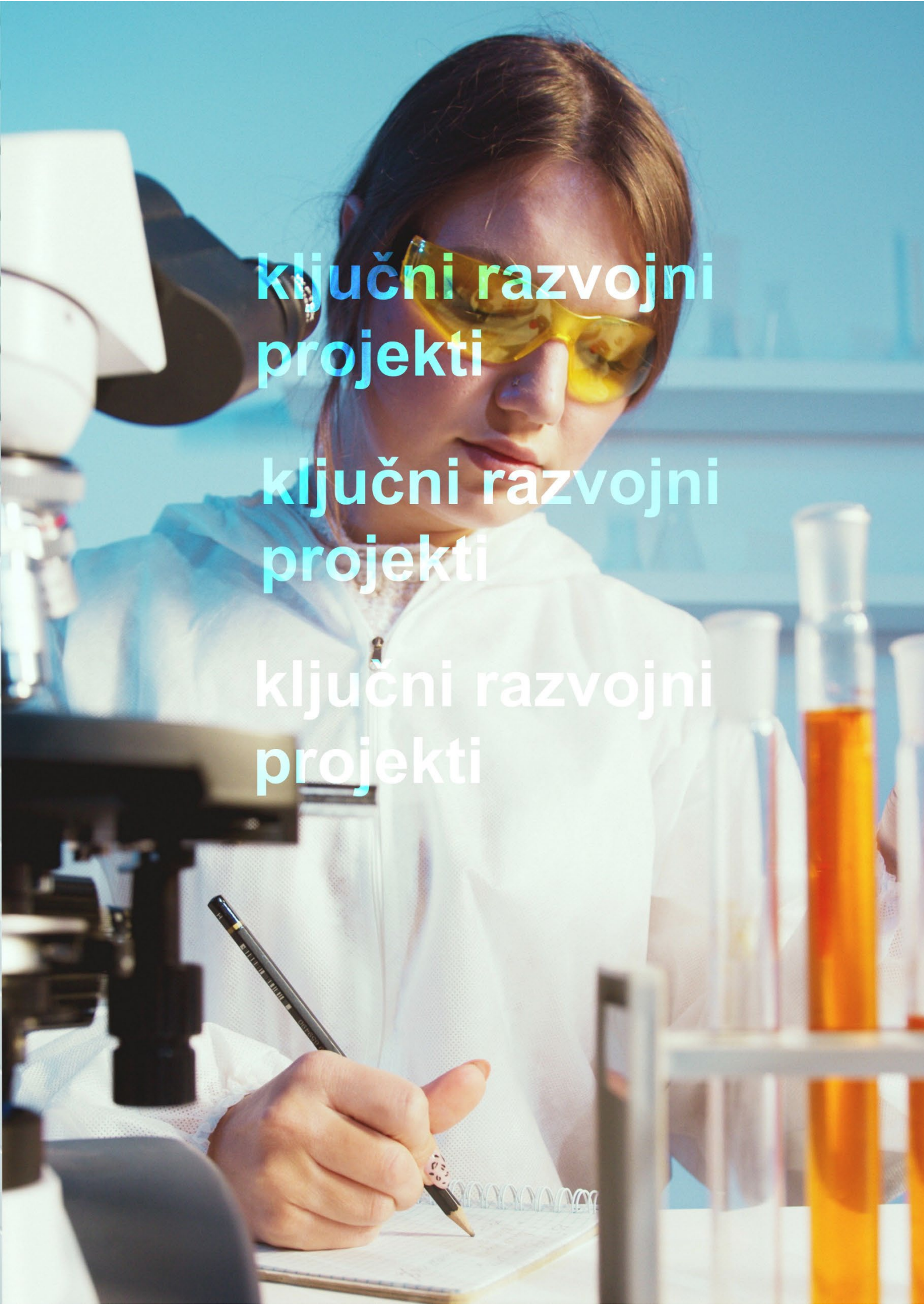

ključni razvojni projekti

ključni razvojni projekti

ključni razvojni projekti

8 KLJUČNI RAZVOJNI PROJEKTI

8.1 PAMETNO VLADANJE

Predlagani projekti

projekt	opis projekta	nosilec	časovni okvir
Laboratorij za inovacijske pobude prebivalcev regije	Laboratorij bo svetovalno telo za inovacijsko politiko LUR. Spodbujal bo izmenjavo med znanostjo, poslovanjem, politiko in družbo (delavnice, analize, srečanja, letni dogodek).	RRA LUR, SIO	Kratkoročno
Regionalna inovacijska komunikacijska platforma	Združevanje spletnih in mobilnih servisov na enem mestu	RRA LUR	Srednjeročno
Skupnostni center (ang. community center)	Center bo nadgradnja mrežnih (podjetniških) inkubatorjev ter bo vključeval center ponovne uporabe, produkcijske prostore, prostor sodela, izposojo opreme, usposabljanja.	RRA LUR, občine, javni zavodi	Srednjeročno
Identifikacija področij za uvajanje odprtokodnih rešitev	Poglavitna značilnost odprtokodnih rešitev je prost dostop do izvorne kode. To omogoča vpeljavo oz. razvoj dodatnih funkcionalnosti poleg obstoječih, rezultat tega pa je boljša skladnost delovnih procesov. V večini primerov je takšna programska oprema dostopna brezplačno. V primerjavi s komercialnimi rešitvami je tudi agilnejša, kar pa zahteva veliko znanja, saj sta upravljanje in integracija takih rešitev veliko kompleksnejša. V okviru projekta bi identificirali področja, kjer bi bilo racionalno razviti/uvesti odprtokodne rešitve, kar bi bila osnova za nadaljnje razvojne projekte.	RRA LUR, SIO, javni raziskovalni zavodi, UNI LJ	Srednjeročno

projekt	opis projekta	nosilec	časovni okvir
Identifikacija področij uporabe tehnologije veriženja blokov	Tehnologija veriženja podatkovnih blokov (ang. blockchain) se v zadnjih letih preskuša/uporablja v najrazličnejših panogah in za zelo raznolike načine uporabe. Vendar tehnologija ni uporabna povsod, saj imamo ustaljene, uveljavljene tehnologije, ki so poceni in primerne za uporabo. Tehnologija veriženja blokov ima visoko uporabno vrednost predvsem za konkretne primere, kjer druge možnosti, ki smo jih doslej poznali, odpovedo. V okviru projekta bi analizirali katera področja so najprimernejša za uporabo te tehnologije (tehnološki, pravni, sociološki, ekonomski vidik), kar bi bila osnova za nadaljnje razvojne projekte.	RRA LUR, SIO, javni raziskovalni zavodi, UNI LJ	Kratkoročno
Regijska spletna stran RIS LUR	Spletna stran je nujna za komunikacijo s prebivalstvom, podjetji, turisti, investitorji, mednarodnimi organizacijami ipd. Predstavlja eno od osnovnih orodij znamčenja LUR, kjer njeni uporabniki na enem spletnem mestu najdejo vse informacije o regiji (vsebine na spletni strani, povezave na druge spletne strani).	RRA LUR, občine, javni zavodi	Kratkoročno
Regionalno napovedovanje LUR 2050	Regionalno napovedovanje trendov je eden od pristopov regionalnega planiranja, ki poveča sposobnost regije za spoprijemanje s spremembami v svetu. Vsebina je osredotočena na kontinuiran sistem spremljanja trendov, prenos praks in odzivov drugih držav na trende/izzive, usmerjanje regije v akcijske načrte za upravljanje z negotovostmi.	RRA LUR	Kratkoročno

Opomba: kratkoročno =1–2 leti; srednjeročno = 3–5 let; dolgoročno = nad 6 let.

8.2 PAMETNO GOSPODARSTVO

Predlagani projekti

projekt	opis projekta	nosilec	časovni okvir
Regijska finančna shema za inovacije	Regijska shema financiranja inovacijskih projektov. Ideja temelji na vzpostavitvi regijskih subvencij za inovacije, ki bi v paketu z nacionalnimi ukrepi oblikovali nove programe financiranja (sklad za financiranje, investicijska mreža, financiranje podjetnikov začetnikov z inovativnimi idejami).	RRA LUR, SPS, TPLJ	Srednjeročno
Razvoj inovacijskih vozlišč	Oblikovanje inovativnih krajev (kontaktnih točk) ter navzkrižnega inovacijskega vozlišča s kreativnimi industrijami. Zaradi svoje omrežne usposobljenosti, eksperimentalnega pristopa in prožnosti, ki ustvarja odpornost, se kreativne industrije obravnavajo tudi kot gibalo inovacij za druge panoge in sektorje.	RRA LUR, občine, SPIRIT	Srednjeročno
Tovarna inovacij	Odlično opremljene eksperimentalne sobe, delavnice in pisarne za mlada tehnološka podjetja	RRA LUR, občine, SIO	Srednjeročno
Kulturni inkubator na regionalni ravni	Inkubator bo podpiral razvoj kulturnih projektov (usposabljanja, mentorstva, finančna podpora javnega in zasebnega sektorja).	RRA LUR, občine	Kratkoročno
Kreativna misija	Povezovanje ustvarjalnih podjetij z naprednimi industrijami ali učinkovito upravljanje oblikovanja za ustvarjanje dodane vrednosti v podjetjih	RRA LUR, GZS	Kratkoročno
Pametni turizem	Regijska turistična kartica, povezava lokalnih turističnih ponudnikov in trženje produktov, digitalizacija, dostop do turističnih in gostinskih proizvodov, storitev, prostorov in izkušenj z orodji, ki temeljijo na IKT	RRA LUR, Turizem Ljubljana, občine	Srednjeročno

projekt	opis projekta	nosilec	časovni okvir
Vzpostavljanje poslovnih verig v storitvah	Skupno načrtovanje in izvajanje inovativnih storitev	RRA LUR, GZS, OZS	Srednjeročno
Inovativne krožne rešitve za ozelenitev gospodarstva v LUR	Namen projekta je dvigniti vsebinsko usposobljenost podpornega okolja za prehod v krožno gospodarstvo in vzpostaviti sistemski okvir za razvoj inovacij, ki bodo uresničevale 17 ciljev trajnostnega razvoja ter vzpostaviti okolje za povezovanje znanj za prihodnost s ciljem povečanja razvojnih priložnosti na lokalni in regionalni ravni.	RRA LUR, podjetja, občine	Srednjeročno
Platforma za ustvarjanje trajnostnih ekosistemov za izmenjavo virov	Pilotni projekt vpeljave koncepta industrijske simbioze v prakso. Strateški izziv uspešnih podjetij in gospodarstev je gospodarno ravnanje z viri, zato bo projekt vzpostavil okolje za razvoj inovativnih orodij, ki bodo omogočala uporabo načela industrijske simbioze v praksi.	RRA LUR, podjetja	Srednjeročno

Opomba: kratkoročno =1–2 leti; srednjeročno = 3–5 let; dolgoročno = nad 6 let.

8.3 PAMETNA MOBILNOST

Predlagani projekti

projekt	opis projekta	nosilec	časovni okvir
Uskladitev voznih redov in storitev	Uskladitev voznih redov in poti različnih oblik javnega prevoza potnikov v pristojnosti države in občin, tako da se dopolnjujejo in tvorijo poenoteno ponudbo	Regijski centri mobilnosti v sodelovanju z upravljavcem IJPP, MzI in lokalnimi skupnostmi	Kratkoročno, kontinuirano

projekt	opis projekta	nosilec	časovni okvir
Uvedba enotnih vozovnic za javni prevoz na regionalni ravni	Razširitev ponudbe vozovnic IJPP za vse vrste potovanj in vse potnike	Upravljavec IJPP	Kratkoročno
Razširitev javnega prevoza z manjšimi vozili po podeželju	Uvedba javnega prevoza z manjšimi vozili po podeželju ob upoštevanju izkušenj in dobrih praks v Sloveniji (npr. Kočevje) in v tujini	Ponudniki storitev javnega prevoza, regijski centri mobilnosti, lokalne skupnosti, upravljavec IJPP, MzI	Srednjeročno
Souporaba e-koles	Razvoj modela souporabe e-koles na podlagi tujih izkušenj in izkušenj v Sloveniji	Regijski centri mobilnosti, lokalne skupnosti, ponudniki storitve izposoje e-koles	Kratkoročno
Regijski center mobilnosti LUR	Ustanovitev regijskih centrov mobilnosti po modelu, ki ga bo vzpostavil projekt ReMobil. Vzpostavljeni centri v vseh slovenskih regijah bodo skrbeli za razvoj in usklajeno delovanje mobilnosti v regijah ter povezovali vse deležnike na področju.	RRA LUR, občine, MzI	Kratkoročno
Prostofer	Širitev modela prostovoljnih šoferjev za pomoč mobilnosti starejših oseb v vse občine LUR in regionalno povezovanje storitve	Občine, RRA LUR, regijski centri mobilnosti, MzI	Kratkoročno

Opomba: kratkoročno = 1–2 leti; srednjeročno = 3–5 let; dolgoročno = nad 6 let.

8.4 PAMETNO OKOLJE

Predlagani projekti

projekt	opis projekta	nosilec	časovni okvir
Regijski energetski koncept LUR	Za doseganje zastavljenih ciljev na področju rabe OVE in URE je lokalne energetske koncepte občin LUR smiselno povezati in medsebojno uskladiti na regionalni ravni. Na podlagi pregleda stanja, pomanjkljivosti in potencialov bodo podane usmeritve in vizija trajnostnega energetskega razvoja LUR.	RRA LUR	Srednjeročno
Brezogljična raba energije v javnih zgradbah	Vizija do leta 2050 je skoraj brezogljična raba energije v stavbah, kar lahko doseženo samo z znatnim izboljšanjem energetske učinkovitosti in povečanjem izkoriščanja obnovljivih virov energije v njih. Uvesti je treba sistem ciljnega spremljanja rabe energije, ki je lahko tudi daljinski in ki omogoča učinkovito upravljanje energije na osnovi primerjave dejanske rabe energije s ciljno.	RRA LUR, občine	Srednjeročno
Vzpostavitev samooskrbnih energetskih skupnosti	Zadostna raba obnovljivih virov energije je predpogoj za razogljičenje slovenske energetike in družbe. Vključevanje občanov in njihovo preoblikovanje iz potrošnikov (ang. consumers) v t. i. aktivne odjemalce (ang. prosumers) je ključno. Lokalne energetske skupnosti občanom ponujajo možnost aktivne udeležbe ter so ključne za nadaljnjo decentralizacijo in demokratizacijo proizvodnje energije in s tem za doseganje zastavljenih energetsko-podnebnih ciljev na ravni Slovenije.	Občine, RRA LUR	Dolgoročno
Regijska e-tržnica	Oblikovanje spletne tržnice lokalnih proizvajalcev hrane v regiji namenjene oglaševanju in prodaji izdelkov iz kmetij, zadrug in podjetij	Občine	Kratkoročno

projekt	opis projekta	nosilec	časovni okvir
Sistem zelenih prehranskih verig v LUR	Z gospodarskega vidika so velik potencial trajnostna proizvodnja hrane, prehranska varnost, širjenje in povezovanje proizvodnje za trg ter organizacija prehranskih verig – vključno s predelavo in trženjem kmetijskih in tradicionalnih izdelkov tako na lokalni kot regionalni ravni. Tržna niša je predvsem ekološko pridelana hrana, saj povpraševanje slovenskih porabnikov po njej stalno raste, ponudba iz domače pridelave pa povpraševanja ne more zadovoljiti.	Občine, RRA LUR	Srednjeročno
Trajnostno upravljanje zavarovanih območij	Priprava smernic trajnostnega upravljanja zavarovanih območij v LUR	RRA LUR, občine, upravljavci zavarovanih območij	Srednjeročno
Regionalni prostorski plan	Izdelava regionalnega prostorskega plana v skladu z zakonodajo. Plan določa cilje in prednostne naloge prostorskega razvoja ter vsebuje usmeritve za prostorski razvoj regije, predvsem usmeritve za razvoj poselitve, gospodarske javne infrastrukture in urejanje krajine z ohranjanjem krajinske identitete.	Občine, RRA LUR	Kratkoročno
Boj proti podnebnim spremembam	Inovativni pristopi k uvajanju zelene infrastrukture v urbanih okoljih (zelene fasade, zeleni vrtovi, vodno ohlajanje mestnih površin itd.)	Občine, RRA LUR	Srednjeročno
Obnova degradiranih območij z inovativnimi instrumenti zelene infrastrukture in uporabo novih tehnologij	Razumevanje tehničnih vidikov vzpostavitve zelene infrastrukture se je v preteklih letih znatno izboljšalo. S pilotnimi projekti obnove degradiranih območij v LUR bi lahko izkoristili tudi nove tehnologije ter inovativne instrumente zelene infrastrukture.	Občine	Dolgoročno

projekt	opis projekta	nosilec	časovni okvir
Digitalno komuniciranje varstva narave in pomena biotske raznovrstnosti	Projekt zajema izboljšanje informacij, krepitev znanja in spodbujanje inovacij prek zagotavljanja kakovostnih podatkov o biotski raznovrstnosti regije.	Občine, ministrstva	Srednjeročno
Prenos znanja tehnologij čebelarjenja	Oblikovanje rednih mednarodnih izmenjav, organizacija mednarodnih simpozijev, ogledi dobrih praks	Občine, društva	Kratkoročno
Inovativne metode odstranjevanja invazivnih tujerodnih vrst in njihove predelave (nadgradnja obstoječih projektov prestolnice)	Invazivne tujerodne rastline so v svetovnem merilu že nekaj desetletij prepoznane kot eden najpomembnejših razlogov za upadanje biotske pestrosti. Povzročajo lahko tudi gospodarsko in okoljsko škodo, nekatere so škodljive za zdravje ljudi, saj lahko povzročajo alergije, kožne reakcije in vnetja. Cilj projekta je njihova predelava v nove uporabne proizvode.	Občine, podjetja	Kratkoročno
Inovativni pristopi k sanaciji okoljskega onesnaževanja	Vzpostavitev regijskega okoljskega managementa iz vidnih strokovnjakov tako v gospodarstvu kot v izobraževalnem sektorju	Ministrstvo, občine	Dolgoročno
Regionalna strategija razvoja zavarovanih območij	Priprava regionalne strategije razvoja zavarovanih območij	Občine, RRA LUR, upravljavci zavarovanih območij	Srednjeročno

Opomba: kratkoročno =1–2 leti; srednjeročno = 3–5 let; dolgoročno = nad 6 let.

8.5 PAMETNI PREBIVALCI

Predlagani projekti

projekt	opis projekta	nosilec	časovni okvir
Laboratorij za inovacije z družbenim učinkom za zeleno in digitalno prihodnost	Z interdisciplinarnim povezovanjem in izmenjavo znanja med različnimi družbenimi skupinami in generacijami bo projekt zagotovil ustrezno podporno okolje za razvoj socialnih inovacij, ki prispevajo k boljši kakovosti življenja ljudi.	RRA LUR, občine	Srednjeročno
Opolnomočenje prebivalcev za pametno, digitalno in zeleno skupnost	Prehod v novo paradigmo trajnostnega razvoja, ki bo temeljila na digitalni preobrazbi, pametnih skupnostih in novih inovativnih zelenih rešitvah bo mogoč le, če se bodo spremembam prilagodili tudi prebivalci regije. Projekt je namenjen dvigu kompetenc prebivalcev regije za uporabo, razvoj in promocijo novih tehnologij in trajnostnih rešitev.	RRA LUR, občine	Srednjeročno
Projekt mobilnih enot za računalniško usposabljanje na regionalni ravni	Vzpostavitev stalne mobilne infrastrukture za usposabljanje starejših in pomoč pri opravilih, povezanih z digitalizacijo v občinah LUR	RRA LUR, občine, SPIRIT	Srednjeročno
Medgeneracijski inovacijski izziv	Mreža medgeneracijskih centrov za podporo inovativnemu iskanju rešitev, procesov in storitev tudi na področju zdravja	RRA LUR, občine, SIO, SIS EGIZ	Srednjeročno
Platforma za identifikacijo potreb po družbenih inovacijah v LUR	Enotna spletna stran za zbiranje potreb regije, ki zahtevajo rešitve prek družbenih inovacij	RRA LUR, občine	Srednjeročno

projekt	opis projekta	nosilec	časovni okvir
Oblikovanje strateškega sveta LUR za digitalizacijo	Organ sprejemanja strateških usmeritev regije na področju digitalizacije Posvetovalno telo, namenjeno spremljanju potreb po inovativnih procesih in investicijah – zagotavljanju sredstev za inovacije	RRA LUR, GZS	Kratkoročno
Izobraževalna pot do inovacij – naučimo se inovativnosti	Visoko usposobljeni talenti so ključni za razvoj inovativnih rešitev. Inovacije in spretnosti mladih talentov je treba spodbujati s procesom vseživljenjskega učenja. Inovacijske kompetence je treba posebej spodbujati v široko zasnovani pobudi oziroma s programom od vrtca do šol, prek univerz do nadaljnjega izobraževanja. Cilj je ustvariti trajnostno ozračje inovacij na vseh področjih družbe.	RRA LUR, Turizem Ljubljana, občine	Srednjeročno
Regijski natečaj za »naj inovacijo z družbenim učinkom«	Letni dogodek, namenjen najboljši rešitvi za izpostavljene družbene probleme/izzive občin v LUR Na osnovi natečaja strokovna komisija izbere tri najuspešneje predloge rešitev in jim podeli t. i. regijsko nagrado.	RRA LUR, GZS, OZS	Srednjeročno
Mreža integrirane dolgotrajne oskrbe v lokalni skupnosti	Projekt ponuja rešitev vzpostavitve »mreže integrirane dolgotrajne oskrbe v lokalni skupnosti«, ki bo omogočila, »da bo življenje starostnikov potekalo čim bolj normalno naprej«, saj bodo omogočili izvedbo potrebnih storitev, tako institucionalnih kot skupnostnih, v vsakokratni lokalni skupnosti. Gre za povezavo z lokalnim okoljem, vzpostavitev socialne interakcije in integracijo občanov lokalne skupnosti v skupno skrb za dobrobit starostnikov.	Konzorcij občin	Srednjeročno

Opomba: kratkoročno =1–2 leti; srednjeročno = 3–5 let; dolgoročno = nad 6 let.

8.6 PAMETNO BIVANJE

Predlagani projekti

projekt	opis projekta	nosilec	časovni okvir
Stanovanjska zadruga	Na podlagi dobrih praks iz tujine (npr. Dunaj), analize težav pri zagotavljanju dostopnih stanovanj pri nas in analize ovir za vzpostavitev stanovanjskih zadrug bomo pripravili model vzpostavitve stanovanjske zadruge.	Konzorcij partnerjev	Srednjeročno
Uporaba pametnih materialov in načina gradnje pri javnih objektih	Širitev odličnosti in ustvarjanja novih grozdov na področju uporabe novih materialov, pilotni projekti novogradenj in obnove obstoječih stavb z vidika pametnih tehnologij na regionalni ravni	JZP	Srednjeročno
Pametne vasi	Razvoj novega koncepta oziroma novih pilotnih programov, katerega cilj je, da prebivalci na podeželju ostanejo in da podeželje postane kraj, kjer si želimo bivati	Občine	Kratkoročno
Digitalni prikazi naravne in kulturne dediščine na regionalni ravni	Digitalne tehnologije omogočajo nove priložnosti za valorizacije kulturne in naravne dediščine	Občine, Ministrstvo za kulturo	Srednjeročno
Aktivno in zdravo staranje	Projekt je namenjen vzpostavitvi učinkovite in inovativne medsektorske mreže za izvajanje programov aktivnega staranja za starejše, ki bi pripomogla k višji kakovosti življenja, večji prožnosti telesa in duha, večji samostojnosti starostnikov, širši socialni mreži starostnikov, in s tem k preprečevanju osamljenosti in izključenosti, izboljšanju nekaterih bolezenskih stanj, daljšemu življenju starostnika v domačem okolju, boljši samopodobi starostnika ter z aktivnim življenjem vplivala na dolgotrajno oskrbo.	Občine, RRA LUR, SIS EGIZ	Srednjeročno

projekt	opis projekta	nosilec	časovni okvir
Pametne medicinske naprave in pripomočki za izboljšanje kakovosti in varnosti bivanja starejših	Namen projekta je vpeljava (ne)tehnoloških inovacij podprtih z IKT sistemi, ki bi izboljšale kakovost bivanja ter povečale varnost in udobje starejših pri obvladovanju najpogostejše bolezni (npr. demenca, kronična rana, inkontinenca in diabetes). Gre za razvoj sistema inovativnih metod in pristopov zdravljenja ter vzpostavitvi t.i. domače bolniške sobe (novi pametni medicinski pripomočki, sistem nadzora delovanja/iztrošenosti).	Konzorcij občin, RRA LUR, SIS EGIZ	Srednjeročno

Opomba: kratkoročno =1–2 leti; srednjeročno = 3–5 let; dolgoročno = nad 6 let.

spremljanje, vrednotenje in izvajanje
spremljanje, vrednotenje in izvajanje
spremljanje, vrednotenje in izvajanje

9 SPREMLJANJE, VREDNOTENJE IN IZVAJANJE

Odgovorna organizacija za izvajanje, spremljanje in vrednotenje Regionalne inovacijske strategije Ljubljanske urbane regije (RIS LUR) je Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije (RRA LUR).

Spremljanje in vrednotenje posameznega programa sta v sklopu programskega cikla glavni vodili za usmerjanje in doseganje kakovosti izvedenih aktivnosti, saj nadzorujeta njihov predvideni potek in omogočata sprotno prilagajanje danim razmeram. Izkušnje ob izvajanju projektov in spoznanja, pridobljena ob podrobni preučitvi izvajanja, dajejo veliko zalogo znanj, s katerimi lahko pri novih projektih načrtovane aktivnosti še bolje opravimo. Torej so informacije, pridobljene s spremljanjem, še bolj pa rezultati vrednotenja predpogoj uspešnega programiranja novih programov/ukrepov/projektov. Poglavitni namen spremljanja je ugotoviti, ali so učinki skladni z načrti in kakšni so rezultati aktivnosti, torej ali se dosežki skladajo z vnaprej postavljenimi cilji. Sistem spremljanja je sestavljen iz (Nared, Kavaš, 2009):

- Sistema kazalnikov, ki omogočajo merjenje uspešnosti izvajanja aktivnosti oziroma ukrepov. Kazalniki so sredstvo, s katerim merimo uspešnost izvajanja aktivnosti, kar pomeni, da je lahko kazalnik tudi statistični podatek. Kazalnik predstavlja skupek meritev spremenljivke skozi čas in/ali glede na lokacijo. Kazalnik je informacija, ki je pomembna za izvajanje programa, in je lahko statističen podatek ali pa druga informacija. Definiramo ga lahko kot merilo za dosežen cilj, uporabljena sredstva ali želen učinek, za doseženo kakovost ali kot spremenljivko iz konteksta. Kazalnik mora imeti definicijo, vrednost in mersko enoto. Izvajanje RIS LUR bomo po zgledu »Smart specialisation in the Helsinki-Uusimaa Region« spremljali s spremljanjem kazalnikov posameznih projektov, kar je razvidno iz slike 11.

- Vzpostavitve in aktivnosti ustreznih nadzornih organov. V primeru RIS LUR bo vlogo nadzornega organa izvajal Svet regije. Ta sprejme RIS LUR in je seznanjen z letnimi poročili o izvajanju RIS LUR.

- Različnih oblik poročanja. RRA LUR bo za vsako leto izvajanja pripravila poročilo o poteku izvedenih aktivnosti s katerim bo seznanila Svet regije.

Brez ustreznega sistema spremljanja je težko opraviti ustrezna vrednotenja. V programskem/projektnem ciklu je vrednotenje nadaljevanje spremljanja, vendar med fazama zaradi soodvisnosti ni

linearne povezave. Vrednotenje (evalvacija) je sistematična in čim bolj objektivna ocena tekočega ali končanega projekta, programa, politike, in sicer vsebine, izvedbe in rezultatov. Namen vrednotenja je oceniti ustreznost, učinkovitost, uspešnost, vpliv in trajnost. Vrednotenje mora proizvesti informacijo, ki je kredibilna in uporabna v procesu odločanja, tako pri prejemnikih sredstev, kakor tudi pri financerjih (Kavaš, Pečar, 2004). RRA LUR bo opravila vrednotenje RIS LUR konec leta 2025. Na podlagi vrednotenja bo v prvi polovici 2026 pripravila revizijo RIS LUR.

Pri izvajanju RIS LUR RRA LUR tesno sodeluje z organi razvojne regije (Svet regije), z občinami, z ministrstvi in drugimi financerji na nacionalni in mednarodni ravni. Pomembno je okrepljeno sodelovanje z vsemi elementi regionalnega inovacijskega sistema (npr. priprava integralnih projektov, promocija regije, izmenjava informacij).

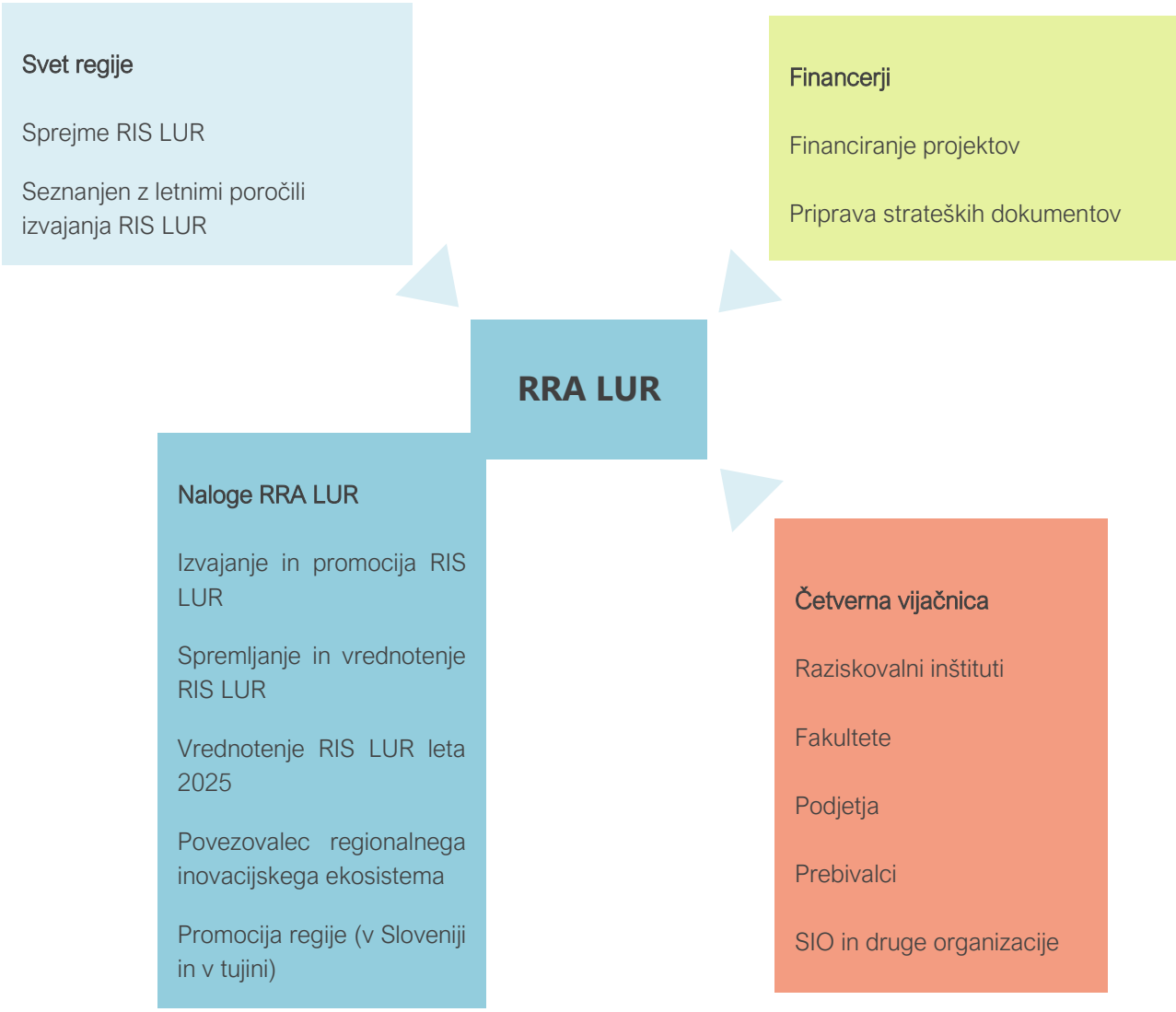

Slika 9: Izvajanje RIS LUR

Slika 10: Teorija sprememb – intervencijska logika RIS LUR

VZROKI ZA JAVNO INTERVENCIJO	STRATEŠKI CILJI	VLOŽKI	RAZVOJNE PRIORITETE	UČINKI	REZULTATI (KAZALNIKI RRP LUR)
Izkoristiti potenciale regije	Aktivno vključevanje prebivalcev v upravljanje in odločanje	Finančna sredstva	Pametno vladanje	Učinki (kazalniki projektov)	Zelena regija, ki spodbuja inovativnost, kreativnost in razvoj novih tehnologij
Izkoristiti priložnosti in minimizirati tveganja in s tem krepiti odpornost regije	Izboljšati inovativnosti regijskega gospodarstva	Kadri	Pametno gospodarstvo		Mednarodno uveljavljena regija poslovnih priložnosti in zelenih naložb
Upoštevati razmere pred in po pandemiji covid-19	Omogočiti trajnostno mobilnost	Oprema	Pametna mobilnost		Bolje povezana regija
Okrepiti prepoznavnost regije v Evropi	Prilagajanje podnebnim spremembam	Infrastruktura	Pametno okolje		Regija, ki utrjuje kvaliteto življenja
Izkoristiti inovacijske potenciale občin LUR	Izboljšati kompetence prebivalcev		Pametno prebivalstvo		Regija, ki zagotavlja uresničevanje pobud lokalnega okolja
	Izboljšati privlačnost regije		Pametno bivanje		

teorija sprememb	teorija sprememb	teorija sprememb
STRATEGIJA	IZVEDBA	KORISTI

Slika 11: Povezava ciljev RIS LUR in ciljev posameznega projekta

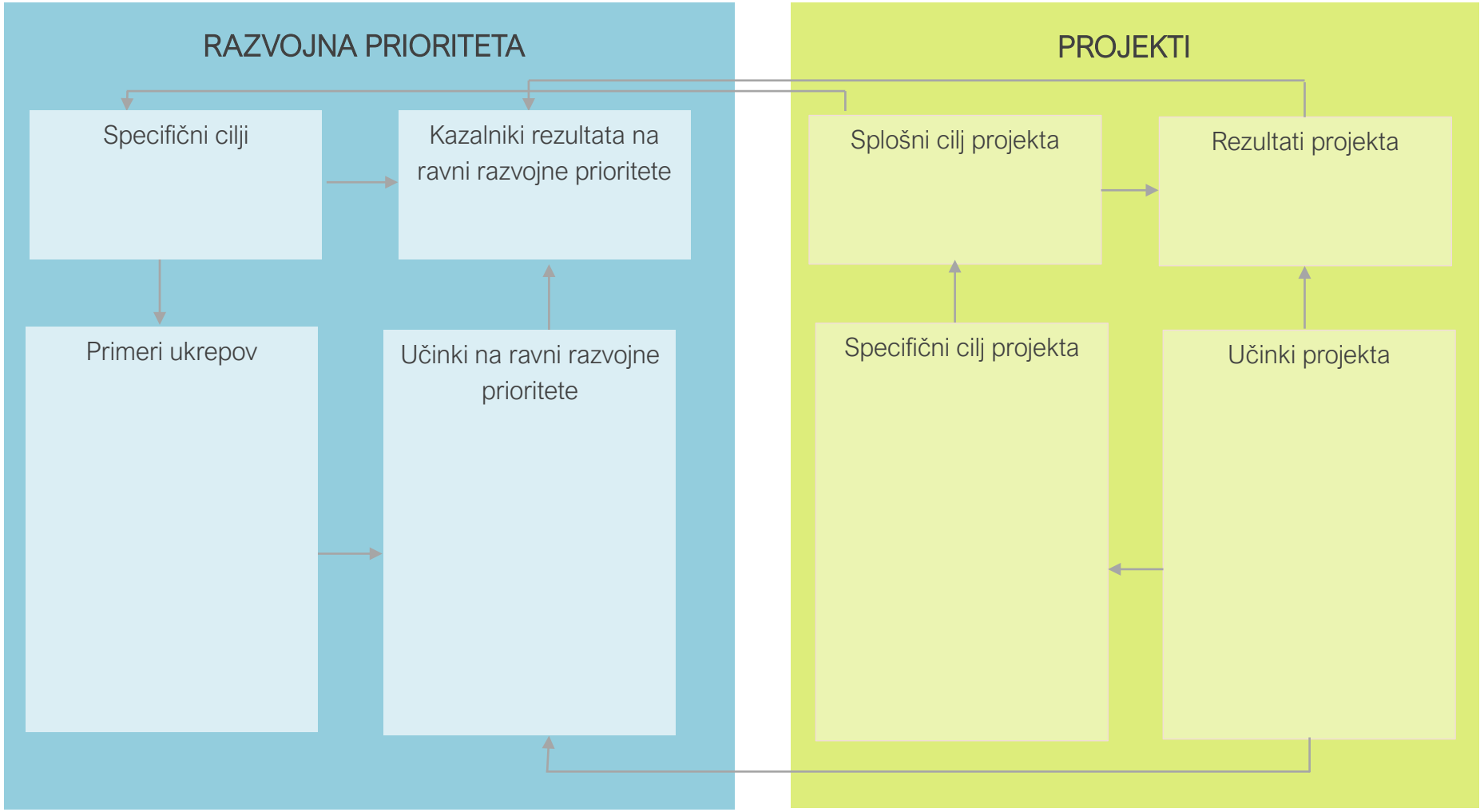

10 LITERATURA IN VIRI

Literatura

1. Deloitte, 2018. Analysis of future growth conditions and potentials in Greater Copenhagen.
2. Deloitte, 2021. Urban future with a purpose.
3. Evropska komisija, 2020. Evropski sistem inovacijskih kazalnikov 2020: povzetek.
4. Evropska komisija, 2021a. Evropski sistem inovacijskih kazalnikov 2021: povzetek.
5. Evropska komisija, 2021b. 2021 Strategic Foresight Report: 'The EU's capacity and freedom to act'.
6. Evropska komisija, 2022. European Innovation Scoreboard 2022.
7. Evropski odbor regij, 2016. Regional innovation ecosystems: CoR guide: learning from the EU's cities and regions.
8. EY, 2018. What's after what's next? The upside of disruption: Megatrends shaping 2018 and beyond.
9. Kavaš, D., Pečar, J., 2004. Reforma reforme slovenske regionalne strukturne politike. Ljubljana: Inštitut za ekonomska raziskovanja.
10. Kleibrink, A., Laredo, P., Philipp, S., 2017. Promoting innovation in transition countries: A trajectory for smart specialisation. JRC Research Report 106260. Seville: Joint Research Centre.
11. Monzon, A., 2015. Smart cities concept and challenges: Bases for the assessment of smart city projects. Madrid: IEEE.
12. Nared, J., Kavaš, D., 2009. Spremljanje in vrednotenje regionalne politike v Sloveniji. Ljubljana: Založba ZRC.
13. OECD, 2022. Innovative Capacity of Governments: A Systemic Framework. Paris: OECD.
14. PwC, 2018. Workforce of the future: The competing forces shaping 2030.
15. Roadmap for smart and sustainable cities and communities in Norway, 2018. Design and Architecture Norway (DOGA), the Norwegian Smart City Network, Nordic Edge.
16. Roland Berger, 2020. Trend Compendium 2050: Six megatrends that will shape the world.
17. Skupno raziskovalno središče, 2021. Poročilo o strateškem predvidevanju za leto 2021.
18. Služba Evropskega parlamenta za raziskave, 2018. New technologies and regional policy Towards the next cohesion policy framework.

Viri

1. AJPES, 2021. Hitro rastoča podjetja po statističnih regijah.
2. AJPES, 2021. Informacija o poslovanju gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov in zadrug v osrednjeslovenski regiji v letu 2020.
3. AJPES, 2022. Informacija o poslovanju gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov in zadrug v osrednjeslovenski regiji v letu 2021.
4. Banka Slovenije, 2021. Neposredne naložbe 2020.
5. http://www.eu-skladi.si/sl/aktualno/novice/sporazum-o-partnerstvu-med-slovenijo-in-evropsko-komisijo-je-sprejet
6. https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2022_06_30_update_maximum_financial_contribution_rrf_grants.pdf
7. https://www.gov.si/teme/razvojne-regije/
8. https://www.stat.si/StatWeb/news/Index/10007
9. https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/9270
10. https://www.zmos.si/sprejet-je-sporazum-o-partnerstvu-za-obdobje-2021-2027/
11. Načrt za okrevanje in odpornost, 2021. Vlada RS.
12. Sporazum o partnerstvu med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2021–2027, 2022. Služba vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko.
13. Regionalni razvojni program Ljubljanske urbane regije 2021–2027, 2022. RRA LUR.
14. Strategija razvoja Slovenije 2030, 2017. Vlada RS.
15. UMAR, 2021. Poročilo o produktivnosti 2021.

regionalni inovacijski sistem v LUR

ključni projekti

PRILOGA 1: REGIONALNI INOVACIJSKI SISTEM V LUR

A Podjetja

V regiji imajo sedež številna zelo uspešna storitvena in industrijska podjetja različnih velikosti in različnih pravnih oblik, ki intenzivno vlagajo v razvoj novih izdelkov, storitev in poslovnih modelov. Tako na lestvici največjih in najboljših podjetij prevladujejo podjetja, ki imajo sedež v Ljubljanski urbani regiji (LUR).[15]

B Oblikovalci in izvajalci javnih politik

Med oblikovalce in izvajalce javnih politik prištevamo predvsem nacionalne oblikovalce politik in občine. Ker v Sloveniji ni pokrajin (regionalna raven) in je veliko finančno šibkih občin (lokalna raven), imajo nacionalni oblikovalci politik odločilno vlogo. Pri tem poudarjamo predvsem izvršilno oblast (ministrstva), čeprav ima pri oblikovanju poslovnega okolja pomembno vlogo tudi zakonodajna oblast. Pri definiranju oblikovalcev politik je treba razlikovati med ministrstvi, organi v sestavi in izvajalskimi institucijami.

Med ministrstvi imajo največji vpliv na oblikovanje javnih politik na pametne regije v zadnjih letih naslednja:[16]

- Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
- Ministrstvo za infrastrukturo
- Ministrstvo za okolje in prostor
- Ministrstvo za infrastrukturo
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
- Služba vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko
- Ministrstvo za zdravje
- Minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
- Ministrstvo za kulturo
- Služba vlade za digitalno preobrazbo

Med izvajalskimi organizacijami, ki imajo pomembno vlogo pri izvajanju javnih politik na področju pametne regije, izstopajo: Javna agencija Republike Slovenije za spodbujanje podjetništva, internacionalizacije, tujih investicij in tehnologije (SPIRIT Slovenija), Slovenski podjetniški sklad, Slovenska turistična organizacija. Med izvajalskimi organizacijami pa so tudi organizacije, ki dajejo strokovno podporo posameznim dejavnostim, kot sta: ARRS in ARSO. Med organi v sestavi velja posebej omeniti Urad RS za intelektualno lastnino (UIL), ki je posredno namenjen tudi podpori KKS (avtorske pravice).

Pomembno vlogo pri spodbujanju pametne regije imajo tudi občine, še posebej Mestna občina Ljubljana. Podporo izvajajo tudi Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije in druge podporne organizacije na regionalni in lokalni ravni, vendar pogosto le v obliki projektov, ki se financirajo iz sredstev kohezijske politike, programa razvoja podeželja in sredstev EU (npr. programi Interreg).

[15] https://manager.finance.si/9001296/%28TOP101%29-Velikani-slovenskega-gospodarstva-V-kaksni-kondiciji-vstopajo-v-ero-visjih-obrestnih-mer-in-drazjih-energentov

[16] Pri definiranju oblikovalcev politik je treba izhajati iz področja delovanja in pristojnosti posameznega ministrstva, saj se sestava in delovanje vlade, število, pristojnosti in organizacija ministrstev s posamezno vlado spreminjajo.

C Pomembne regijske institucije na področju raziskovanja, izobraževanja, kulturno-kreativnega sektorja in podpornega okolja

Univerza v Ljubljani

Univerza v Ljubljani je najstarejša in največja visokošolska ter znanstveno-raziskovalna ustanova v Sloveniji, ustanovljena leta 1919. Danes jo obiskuje približno 40.000 študentov, zaposluje pa več kot 6000 visokošolskih učiteljev, raziskovalcev, asistentov in strokovnih in administrativnih sodelavcev na 23 fakultetah in treh umetniških akademijah. Univerza v Ljubljani je osrednja in največja izobraževalna ustanova, hkrati pa tudi osrednja in največja raziskovalna institucija v Sloveniji s kar trideset odstotki vseh registriranih raziskovalcev (po podatkih sistema SICRIS).

Javni raziskovalni zavodi

V LUR imajo sedež naslednji javni raziskovalni zavodi:

- Geološki zavod Slovenije (GeoZS)
- Gozdarski inštitut Slovenije (GIS)
- Institut »Jožef Stefan« (IJS)
- Inštitut za ekonomska raziskovanja (IER)
- Inštitut za hidravlične raziskave (Hidroinštitut)
- Inštitut za kovinske materiale in tehnologije (IMT)
- Inštitut za narodnostna vprašanja (INV)
- Inštitut za novejšo zgodovino (INZ)
- Kemijski inštitut (KI)
- Kmetijski inštitut Slovenije (KIS)
- Nacionalni inštitut za biologijo (NIB)
- Pedagoški inštitut (PI)
- Urbanistični inštitut Republike Slovenije (UI)
- Zavod za gradbeništvo Slovenije (ZAG Ljubljana)
- Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU)

Nekateri javni raziskovalni zavodi (npr. IJS, KI) so na posameznih raziskovalnih področjih pomemben akter na evropski ravni.

Tehnološki park Ljubljana

Tehnološki park Ljubljana (TP LJ) je bil ustanovljen leta 1996 kot organizacija, ki predstavlja podporo in stimulativno poslovno okolje namenjeno omogočanju razvoja tehnološkega podjetništva na najvišji ravni. Danes predstavlja mednarodno-tehnološko vozlišče, kjer se stikajo vrhunske tehnologije, srečujejo razvojna podjetja in nastajajo nove tehnološke zgodbe. Pod svojim okriljem na 75.000m^2 združuje več kot 300 razvojnih podjetij, inovativnih ekip in posameznikov z več kot 1500 zaposlenimi.

Digitalno inovacijsko stičišče Slovenije

Digitalno inovacijsko stičišče Slovenije (DIH Slovenije) je bilo ustanovljeno leta 2018 z namenom osveščanja in zagotavljanja storitev za rast digitalnih kompetenc, izmenjavo digitalnih izkušenj in primerov dobrih praks na lokalni, regionalni in mednarodni ravni. Skrbi za digitalizacijo mikro, majhnih in srednjih podjetij, predlaga vladi in omogoča dostop do podatkov za spodbujanje podjetništva.

Digitalno inovacijsko vozlišče Institut »Jožef Stefan«

Digitalno inovacijsko vozlišče Institut »Jožef Stefan« (DIH IJS) raziskovalcem in podjetjem

pomaga pri inovacijah, prenosu znanstvenih rezultatov v prakso in digitalizaciji industrije. Na podlagi evropskega povezovanja v okviru mreže vozlišč za digitalne inovacije Evropske komisije sodeluje pri prijavah na projekte Evropske komisije za vozlišča za digitalne inovacije, pri prijavah na projekte, kjer je zahtevana komponenta vozlišča za digitalne inovacije, ter pri oddaji pisem o nameri za različne pobude vozlišča za digitalne inovacije.

Regionalni center kreativne ekonomije

Regionalni center kreativne ekonomije (RCKE) je leta 2012 ustanovila Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije. Center s ciljem doseganja družbenih in ekonomskih inovacij vpeljuje kreativnost v različne segmente družbe. Na podjetnike, oblikovalce politik, raziskovalno-izobraževalne ustanove ter nevladne organizacije prenaša znanja in spretnosti, potrebne za njihovo interdisciplinarno povezovanje ter kreativno reševanje družbenih in poslovnih izzivov. Prek vzpostavljanja kompleksnih vrednostnih verig center sodeluje pri razvoju proizvodov in storitev z visoko dodano vrednostjo, ki končnim uporabnikom omogočajo kakovostnejše življenje.

Center za kreativnost

Center za kreativnost (CzK) je bil ustanovljen leta 2017 kot nacionalni razvojno-podjetniški spodbujevalnik za kreativni sektor. Deluje v sklopu Muzeja za arhitekturo in oblikovanje (MAO) in skupaj z razpisi Ministrstva za kulturo tvori podporno okolje za razvoj kreativnega sektorja. Sektor aktivno povezuje z gospodarstvom in drugimi sektorji, krepi njegovo družbeno in ekonomsko vrednost ter predstavlja pomemben del podpornega okolja za inovacije.

Ljubljanski univerzitetni inkubator

Ljubljanski univerzitetni inkubator (LUI) je leta 2004 ustanovila Univerza v Ljubljani kot podporno okolje za uresničitev dobrih idej, ki nastanejo v času študijskega procesa. Mladim zagotavlja poslovne prostore, podjetniško izobraževanje in svetovanje, mentorstvo ter pomoč pri iskanju finančnih virov. Med temeljna poslanstva LUI spada tudi vzpostavitev učinkovitega in hitrega prenosa znanja in tehnologij iz centrov znanja v gospodarstvo. V ta namen izvajajo podjetniške delavnice za raziskovalce ter si s svojimi aktivnostmi prizadevajo spodbuditi ustanavljanje raziskovalnih start-up podjetij.

Slovensko inovacijsko stičišče

Slovensko inovacijsko stičišče (SIS) je bilo ustanovljeno leta 2015. Deluje kot povezovalec in spodbujevalec razvojno-raziskovalnih timov v akademski in poslovni sferi s ciljem krepitve inovacijske zmogljivosti in mednarodne konkurenčnosti Slovenije. Aktivno se vključuje v sooblikovanje razvojnih usmeritev države na področju inovacijske dejavnosti, povezuje inovacijske akterje v Sloveniji s partnerji v svetu in organizira ali podpira srečanja, projektne sestanke in izmenjavo stališč z drugimi združenji ter državnimi organi.

ABC Accelerator

ABC Accelerator je start-up pospeševalnik, ki ga je leta 2015 skupaj s partnerji ustanovila družba BTC. Njegovo glavno poslanstvo je

kreiranje naprednega poslovnega okolja, ki vzpostavlja mrežo povezav med malimi podjetji in multinacionalkami, med akademskim in poslovnim okoljem ter med različnimi pospeševalniki in drugimi inovacijskimi vozlišči. Inovativnim podjetnikom s povezovanjem omogoča dostop do mednarodnih investitorjev in hitrejši prodor na globalni trg.

KIKštarter

KIKštarter je start-up ekosistem, ki deluje v Kamniku od leta 2015. Uporabnikom nudi ustvarjalno in sodelovalno delovno okolje, ki omogoča učenje in razvijanje podjetniških idej. Poleg sodela organizira tudi razne delavnice, dogodke, predstavitve uspešnih podjetniških zgodb, svetovanja in ostale vsebine, značilne za podjetniško podporno okolje. Ena njihovih dejavnosti je tudi pospeševalnik, kjer uspešni kamniški poslovneži pomagajo mladim perspektivnim start-upom s finančnimi sredstvi, znanjem, izkušnjami in socialno mrežo.

Mednarodni raziskovalni center za umetno inteligenco

Mednarodni raziskovalni center za umetno inteligenco (IRCAI) je leta 2020 ustanovila Vlada Republike Slovenije. Deluje na Institutu »Jožef Stefan« kot prvi globalni center za področje umetne inteligence pod okriljem Organizacije Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (UNESCO). Center rešuje globalne izzive, podpira UNESCO pri študijah in sodeluje pri večjih mednarodnih projektih s področja umetne inteligence. O sistemskih ter strateških rešitvah pri uvajanju umetne inteligence svetuje vladam, mednarodnim organizacijam in širši javnosti.

Katapult

Katapult je podjetniški pospeševalnik, ki ga je leta 2016 ustanovila trboveljska družba Dewesoft. Od leta 2021 deluje tudi v Ljubljani pod imenom Katapult underground. Pospeševalnik podjetjem nudi pomoč pri pridobivanju nepovratnih sredstev, nabavi, administraciji, računovodstvu, postavitvi proizvodnje, svetovanju, najemu pisarniških prostorov in dostopu do logistične mreže že obstoječih podjetij. Podjetnikom tako pomaga skozi celoten proces, od prototipa do končnega izdelka.

Gospodarska zbornica Slovenije, Zbornica osrednjeslovenske regije

Začetki delovanja Gospodarske zbornice Slovenije (GZS) segajo v leto 1851, ko je v Ljubljani začela delovati prva čez-sektorska zbornica na Slovenskem. 170 let kasneje mrežno organizirana GZS nudi podporo pri poslovanju 6000 članom. GZS je reprezentativni predstavnik slovenskega gospodarstva, socialni partner, lobistični center za oblikovanje poslovanju bolj prijaznega gospodarskega sistema in ekonomske politike ter stičišče za mreženje, izmenjavo mnenj in dobrih praks. Kot samostojni sestavni del GZS deluje Zbornica osrednjeslovenske regije (ZOR), ki združuje in predstavlja interese članov GZS na območju Ljubljanske urbane regije ter šestih občin statistične regije jugovzhodna Slovenija. Ena ključnih vlog ZOR je zastopanje interesov članov na občinskem, regionalnem in državnem nivoju ter sodelovanje pri vseh pomembnih odločitvah, ki se nanašajo na regionalni razvoj in splošno gospodarsko situacijo v okviru sistema GZS in širše.

PRILOGA 2: KLJUČNI PROJEKTI RIS LUR

Ključni predlagan projekt razvojne prioritete **Pametno vladanje**

1.	**Naziv projekta**	**Regionalno napovedovanje LUR 2050** (RN LUR 2050)
2.	Povzetek projekta	Regionalno napovedovanje vključuje konstruktivno ozaveščanje o dolgoročnih izzivih in priložnostih LUR s ciljem takojšnjega in pravočasnega sprejemanja primernih odločitev. Je sistematičen, participativen proces zbiranja podatkov o prihodnosti in srednjeročne do dolgoročne gradnje vizije, katerega cilj so sedanje odločitve in priprava skupnih ukrepov. Prispeva dragocene informacije pri načrtovanju nove razvojne strategije v regiji in občinah ter organizira in pripravi podlage in usmeritve za skupne strateške aktivnosti deležnikov. Hkrati je pomemben prispevek za politične odločevalce z vidika boljše informiranosti in večje proaktivnosti, usmerjanja prioritet financiranja, vzpostavljanja novih poslovnih modelov in partnerskih mrež.
3.	Navedba razvojne prioritete, v katero se uvršča projekt	Razvojna prioriteta 1: Pametno vladanje
4.	Ciljna skupina, ki ji je projekt namenjen	Prebivalci LUR, odločevalci LUR, gospodarstvo, NVO
5.	Opis namena, ciljev in aktivnosti projekta	Namen projekta je v regiji spodbuditi razumevanje potreb po pripravi RN LUR 2050 in procesa, ki ga ta zahteva (kako in zakaj se lahko uporablja RN, kateri so različni pristopi k pripravi RN, kdaj in kje je lahko primerna uporaba RN, kako je treba upoštevati regionalno oziroma lokalno stanje pri načrtovanju procesa priprave RN). RN je več kot študija. Je proces vključevanja regionalnih akterjev in gradnje konsenza ter informiranja in oblikovanja odločanja za prihodnost. RN je regijski eksperiment, ki preizkuša kreativni in kritični potencial regije in njenih prebivalcev. Je nov pristop s ciljem vtisniti v prebivalce kulturo načrtovanja in lastne odgovornosti vsakega posameznika za prihodnost regije.

		Pričakovani rezultati: 1. slišati dejanske potrebe prebivalcev (glas ljudstva) in civilne družbe v realnosti – vključitev populacije LUR v proces 2. umestitev prihodnosti LUR v globalne evropske in svetovne trende 3. razumeti kaj se dogaja danes in kaj se lahko zgodi v prihodnosti 4. skrb za prihodnost LUR in njenih problemov/izzivov na dolgi rok 5. prenovitev/osvežitev aktualne vizije in strategije LUR Aktivnosti: 1. Oblikovanje partnerstev • povezanih institucij za RN (univerza, organizacije, gospodarstvo, NVO, politiki ipd.) • prebivalcev LUR • mladih (osnovne in srednje šole) 2. Oblikovanje procesa priprave RN • definiranje potreb/izzivov prihodnosti • definiranje želene prihodnosti • postavitev strateške časovnice • skupna priporočila, dialog z odločevalci • Vizija LUR 2050 3. Zaključna regijska konferenca projekta
6.	Predstavitev nosilca projekta oziroma skupine partnerjev	Nosilec: RRA LUR Partnerji: občine LUR
7.	Okvirni časovni načrt projekta	2022–2027
8.	Prostorska opredelitev primernih lokacij za izvajanje aktivnosti	Občine LUR
9.	Predvideni viri financiranja	EU, nacionalna sredstva

Ključni predlagan projekt razvojne prioritete **Pametno gospodarstvo**

1.	**Naziv projekta**	**Inovativne krožne rešitve za ozelenitev gospodarstva v LUR** (I KROG)
2.	Povzetek projekta	Namen projekta je dvigniti vsebinsko usposobljenost podpornega okolja za prehod v krožno gospodarstvo in vzpostaviti sistemski okvir za razvoj inovacij, ki bodo uresničevale 17 ciljev trajnostnega razvoja ter vzpostaviti okolje za povezovanje znanj za prihodnost, s ciljem povečanja razvojnih priložnosti na lokalni in regionalni ravni. Strateški izziv uspešnih podjetij in gospodarstev je gospodarno ravnanje z viri, zato bo projekt vzpostavil okolje za razvoj inovativnih orodij, ki bodo omogočala uporabo načela industrijske simbioze v praksi.
3.	Navedba razvojne prioritete, v katero se uvršča projekt	Razvojna prioriteta 2: Pametno gospodarstvo
4.	Ciljna skupina, ki ji je projekt namenjen	Občine LUR, MSP-ji, javni zavodi
5.	Opis ciljev projekta in opis skladnosti z razvojno specializacijo regije	Cilji: 1. vzpostavitev regionalnega ekosistema za krožno gospodarstvo (formiranje strokovne ekipe, identifikacija razvojnih prioritet ter dvig kapacitet za izvajanje inovativnih projektov krožnega gospodarstva) 2. razvoj znanj in kapacitet na področjih krožnega gospodarstva (s poudarkom na industrijski simbiozi, uporabi novih tehnologij in krožnem oblikovanju) 3. izvedba aktivnosti za vzpostavitev povezanega inovacijskega okolja 4. vzpostavitev programa interdisciplinarnega vozlišča za razvoj krožnih poslovnih modelov in rešitev za prehod v krožno gospodarstvo (poudarek na rešitvah za izmenjavo virov, razvoju novih materialov, zelenih tehnologij itd.) 5. podpora/mentorstvo podjetij pri inovativnih projektih krožnega gospodarstva in industrijske simbioze 6. vzpostavitev poslovnih verig za spodbujanje podjetij in drugih organizacij pri prehodu v krožno gospodarstvo

		Razvojna specializacija regije v posebnem poglavju »Mreže za razvoj krožnega gospodarstva« poudarja krožno gospodarstvo kot »izrazito horizontalen proces, ki naj bi ob trendu porasta vlaganj na domenskih področjih prehoda v krožno načeloma zajel vse panoge«. Kot najperspektivnejša so bila v procesu podjetniškega odkrivanja identificirana naslednja fokusna področja: trajnostna energija, biomasa in alternativne surovine, trajnostni funkcionalni materiali, sekundarne surovine, zelene tehnologije in procesi ter krožni poslovni modeli.
6.	Predstavitev nosilca projekta oziroma skupine partnerjev	Nosilec: RRA LUR Partnerji: občine LUR, podjetja (predvsem MSP-ji, start-upi in tehnološko napredna podjetja), raziskovalne in izobraževalne institucije
7.	Okvirni časovni načrt projekta	2022– 2027
8.	Prostorska opredelitev primernih lokacij za izvajanje aktivnosti	Občine LUR
9.	Predvideni viri financiranja	EU, nacionalna sredstva

Ključni predlagan projekt razvojne prioritete **Pametna mobilnost**

1.	**Naziv projekta**	**Regijski center mobilnosti LUR** (RCM LUR)
2.	Povzetek projekta	Delovanje RCM LUR, projektno-implementacijskega centra mobilnosti, bo vzpostavilo sistemski pristop k optimizaciji mobilnosti v regiji, zagotavljalo kontinuiran dialog in koordinacijo med deležniki na področju mobilnosti, pripravo, izvedbo in promocijo ukrepov s področja mobilnosti in zagotovilo kontinuirano načrtovanje in povezljivost posameznih sistemov v regiji. Uravnotežen razvoj in integracija različnih načinov prevoza, zagotavljanje dobre prometne varnosti, optimizacija učinkovitosti prometnega sistema in s tem tudi zmanjševanje onesnaženosti zraka in obremenitve s hrupom ter povečanje privlačnosti prostora bodo prispevali k višji kakovosti bivanja v regiji in zagotavljali konkurenčnost regije.
3.	Navedba razvojne prioritete, v katero se uvršča projekt	Razvojna prioriteta 3: Pametna mobilnost
4.	Ciljna skupina, ki ji je projekt namenjen	Občine LUR, prebivalci LUR, ponudniki prevozov, javne institucije
5.	Opis namena in ciljev projekta	Namen projekta je usklajeno strateško sodelovanje akterjev za razvoj bolj trajnostne mobilnosti v regiji. Uvedba uravnoteženih mobilnostnih ukrepov, ki dolgoročno vodijo v izboljšanje stanja prostora in kakovosti bivanja v regiji. Cilji: 1. boljša kakovost bivanja 2. izboljšana prometna varnost 3. usklajevanje potreb in koordinirana izvedba regijskih projektov 4. zagotavljanje celostnega prometnega načrtovanja usklajenega med različnimi resornimi področji 5. izboljšanje pogojev financiranja in racionalnejša poraba sredstev
6.	Predstavitev nosilca projekta oziroma skupine partnerjev	Nosilec: RRA LUR Partnerji: občine LUR, ministrstvo pristojno za promet, izvajalci storitev prevoza potnikov, druge organizacije s področja razvoja mobilnosti

7.	Okvirni časovni načrt projekta	Regijski center mobilnosti bo s sredstvi norveškega mehanizma vzpostavljen v okviru projekta ReMobil v letu 2023, s postavitvijo vzdržnega modela financiranja pa je predvideno njegovo dolgoročno delovanje.
8.	Prostorska opredelitev primernih lokacij za izvajanje aktivnosti	Občine LUR
9.	Predvideni viri financiranja	Sredstva norveškega mehanizma: 198.500 EUR Sredstva občin LUR: 20.000 EUR/leto Sredstva države: 20.000 EUR/leto Sredstva izvajanja projektov

Ključna predlagana projekta razvojne prioritete **Pametno okolje**

1.	**Naziv projekta**	**Regijski energetski koncept LUR** (REK LUR)
2.	Povzetek projekta	Doseganje zastavljenih ciljev na področju rabe OVE in URE je mogoče samo ob splošnem sprejemanju in sodelovanju vseh akterjev. Lokalne energetske koncepte občin LUR je smiselno povezati in medsebojno uskladiti na regionalni ravni. Energetski koncept LUR pregleda stanje, pomanjkljivosti in potenciale ter podaja usmeritve in vizijo trajnostnega energetskega razvoja Ljubljanske urbane regije.
3.	Navedba razvojne prioritete, v katero se uvršča projekt	Razvojna prioriteta 4: Pametno okolje
4.	Ciljna skupina, ki ji je projekt namenjen	Občine LUR, prebivalci LUR, javne institucije, gospodarski subjekti
5.	Opis namena in ciljev projekta ter opis skladnosti z razvojno specializacijo regije	Namen projekta je spodbuditi čim višjo raven rabe OVE in samooskrbe z energijo, ter posledično zmanjšati uvozno odvisnost energentov v LUR, spodbuditi ukrepe učinkovite rabe energije v javnem sektorju ter izvajati promocijo in informiranje o pomenu URE in OVE za gospodinjstva in industrijo. Cilji: 1. povezovanje občin na energetsko-podnebnem področju 2. identifikacija potencialov URE in OVE v LUR 3. spodbujanje projektov OVE in URE z ozaveščanjem in povezovanjem deležnikov 4. zvišanje ravni samooskrbe in deleža OVE v LUR 5. znižanje emisij CO2 v LUR Največji izzivi na področju učinkovite rabe energije so tako področje ogrevanja in hlajenja javnih in zasebnih zgradb, področje mobilnosti, ki temelji na rabi osebnih vozil, ter nekatere energetsko intenzivne gospodarske panoge. Predvsem na področju mobilnosti, v zadnjem obdobju ni bilo opaznega napredka, ampak se raba energije za potrebe mobilnosti celo povečuje. Regionalni pristop k obravnavanju energetskih izzivov omogoča povezovanje potreb in priložnosti v mestnem okolju s potrebami in priložnostmi v ruralnem zaledju, s čimer je mogoče dosegati sinergije, ki jih lokalni pristopi ne omogočajo.

		Cene energije in negativni vplivi rabe fosilnih goriv ustvarjajo nujo, da se poveča učinkovitost rabe energije ter da se v rabo vključi kar največji delež energije iz obnovljivih virov. Z zniževanjem stroškov energije in zmanjševanjem uvoza energije bo mogoče doseči boljšo vzdržnost proračunov, zagotoviti dodatna sredstva za druge investicije in projekte ter zmanjšati negativne stroške prilagoditev na podnebne spremembe. Manjša energetska odvisnost podjetij, pa bo povečala konkurenčnost gospodarstva regije. Podatki regijskega energetskega koncepta bodo znižali stroške izdelave lokalnih energetskih konceptov in priprave SECAP na lokalni in regionalni ravni. Projekt je skladen z razvojno specializacijo regije na področju samooskrbe in učinkovite rabe energije.
6.	Predstavitev nosilca projekta oziroma skupine partnerjev	Nosilec: RRA LUR Partnerji: občine LUR, ministrstvo, pristojno za energijo in okolje, energetska in elektrodistribucijska podjetja, znanstvene in raziskovalne institucije
7.	Okvirni časovni načrt projekta	2023–2027 (projekt se povezuje tudi z izdelavo regionalnega prostorskega plana)
8.	Prostorska opredelitev primernih lokacij za izvajanje aktivnosti	Občine LUR
9.	Predvideni viri financiranja	EU sredstva: 60.000 EUR Sredstva občin 30.000 EUR

1.	Naziv projekta	Sistem zelenih prehranskih verig v LUR
2.	Povzetek projekta	Oskrba z lokalno pridelano in predelano hrano igra vse večjo in pomembnejšo vlogo tako pri ohranjanju lokalnega kmetijstva kot pri izboljšanju zdravja potrošnikov, saj je tovrstna hrana zaradi kratkih verig kakovostnejša. Vzpostavitev ustreznega sistema »lokalne samooskrbe« zahteva celosten pristop, od upoštevanja ponudbe na eni strani do potreb ciljnih skupin na drugi. Poleg nujnosti usposabljanja lokalnih ponudnikov kmetijskih živilskih proizvodov je treba vlagati maksimalne napore v motiviranje za njihovo združevanje, saj bodo le združeni kmetovalci lažje vstopali v sisteme oskrbe s kakovostno domačo pridelano hrano v javnih zavodih (javna naročila) in druge sisteme, ki izhajajo iz razvojnega koncepta lokalne samooskrbe.
3.	Navedba razvojne prioritete, v katero se uvršča projekt	Razvojna prioriteta 4: Pametno okolje
4.	Ciljna skupina, ki ji je projekt namenjen	Pridelovalci/kmetje, kmetijske zadruge, občine, javni zavodi
5.	Opis namena in ciljev projekta	Javne ustanove že vključujejo lokalna živila na svoje jedilnike, vendar gre v večini primerov za majhne količine glede na možnosti. Obstaja še veliko neizkoriščenih priložnosti tako v osnovni kmetijski kot dopolnilnih dejavnostih ter manjših lokalnih predelovalnih obratih. S povezovanjem bomo lažje zagotavljali potrebne količine, raznovrstnost in kontinuiteto lokalne ponudbe tudi za večje porabnike hrane kot so javne ustanove. S spodbujanem komunikacije med javnimi ustanovami ter lokalnimi pridelovalci in predelovalci bomo spodbujali partnersko sodelovanje in vzpostavljanje kratkih oskrbovalnih verig. Cilji: 1. ohranitev/ustvarjanje delovnih mest na podeželju 2. ohranjanje in spodbujanje kmetovanja in s tem ohranjanje kulturne podobe krajine 3. zagotovitev prehranske varnosti, zlasti za lokalno prebivalstvo 4. vzpostavljen/nadgrajen spletni portal 5. povečanje porabe/potrošnje lokalno pridelane hrane (kratke verige) v šolah, vrtcih, dijaških domovih, domovih za starejše in bolnišnicah 6. povečati pridelavo in predelavo lokalno pridelane hrane v lokalnem okolju

6.	Predstavitev nosilca projekta oziroma skupine partnerjev	Nosilec: RRA LUR Partnerji: občine LUR, mladinske nevladne organizacije in društva, različne organizacije, društva in združenja starostnikov, podjetja (predvsem MSP-ji, start-upi in tehnološko napredna podjetja)
7.	Okvirni časovni načrt projekta	2022–2027
8.	Prostorska opredelitev primernih lokacij za izvajanje aktivnosti	Občine LUR
9.	Predvideni viri financiranja	EU, nacionalna sredstva

Ključna predlagana projekta razvojne prioritete **Pametni prebivalci**

1.	**Naziv projekta**	**Laboratorij za inovacije z družbenim učinkom za zeleno in digitalno prihodnost** (iNO PRO LUR)
2.	Povzetek projekta	Socialne inovacije so nove družbene prakse, katerih cilj je zadovoljevanje družbenih potreb, ki izvirajo iz razvoja skupnosti, zdravja, skrbi za okolje itd. Ideje nastajajo z namenom širjenja in krepitve civilne družbe, hkrati pa segajo na mnoga druga področja, ki prinašajo številne priložnosti za odpiranje novih vprašanj in iskanje izvirnih rešitev. Projekt bo spodbujal razvoj inovacij z družbenim učinkom, ki prispevajo k boljši kakovosti življenja ljudi, povezujoč znanja s področij ustvarjalnosti in kulture, vključujoč nove tehnologije in načela industrije 5.0, ki prinašajo novo obliko sodelovanja med ljudmi.
3.	Navedba razvojne prioritete, v katero se uvršča projekt	Razvojna prioriteta 5: Pametni prebivalci
4.	Ciljna skupina, ki ji je projekt namenjen	Mladi, ki delujejo na področju družbenih dejavnosti, kulture in ustvarjalnosti, mladi s podjetniškimi idejami, starejši (srebrna ekonomija), institucije znanja in drugi deležniki s področja raziskav, razvoja in inovacij, prebivalci LUR, nevladne organizacije, okoljske organizacije in društva, MSP-ji in podjetja, ki uporabljajo nove tehnologije, javni zavodi
5.	Opis namena in ciljev projekta ter opis skladnosti z razvojno specializacijo regije	Oblikovanje spodbudnega okolja za vse generacije se začne z razumevanjem in skrbjo za vsakega prebivalca regije. Prvi korak k izmenjavi znanja med različnimi družbenimi skupinami in generacijami je prepoznavanje dragocenih vpogledov, izkušenj in stališč vsake generacije, kar pomeni priložnosti za mentorstvo, učenje, eksperimentiranje in razvoj novih rešitev v digitalni dobi. Z interdisciplinarnim povezovanjem bo program zagotovil ustrezno podporno okolje za razvoj socialnih inovacij. Hkrati bo program preskušanje novih pristopov usposabljanj prilagojenih specifičnim potrebam znanj za prihodnost.

		Cilji: 1. izvedba programa za razvoj novih idej z družbenim učinkom (z vključevanjem mladih in starejših) 2. moderirani pristopi za vključevanje najrazličnejših družbenih skupin v inovacijske procese 3. razvoj inovativnih podpornih storitev in orodij za vzpostavitev interdisciplinarnega sodelovanja 4. vzpostavitev programov za razvoj in povezovanje znanj in veščin za prihodnost 5. vzpostavitev blagovne znamke in nagrade za ozaveščanje o pomenu socialnih inovacij v sodobni družbi V Strategiji pametne specializacije (S5) so družbene inovacije opredeljene kot horizontalna vsebina na skoraj vseh prednostnih področjih, vključno s ključnimi omogočitvenimi tehnologijami. Pri sklopu ukrepov za izboljšanje inovacijske aktivnosti podjetij in posledično povišanje inovativnosti in konkurenčnosti MSP-jev, Strategija pametne specializacije (S5) poudarja socialne (družbene) inovacije (izdelki, storitve in/ali novi modeli, ki spodbujajo družbeni razvoj z upoštevanjem ekonomskih in okoljskih omejitev ter priložnosti za ustvarjanje nove družbene vrednosti in boljšega (trajnostnega) družbenega učinka).
6.	Predstavitev nosilca projekta oziroma skupine partnerjev	Nosilec: RRA LUR Partnerji: občine LUR, mladinske nevladne organizacije in društva, različne organizacije, društva in združenja starostnikov, podjetja (predvsem mala in srednja podjetja ter start-upi in tehnološko napredna podjetja)
7.	Okvirni časovni načrt projekta	2022–2027
8.	Prostorska opredelitev primernih lokacij za izvajanje aktivnosti	Občine LUR
9.	Predvideni viri financiranja	EU, nacionalna sredstva

1.	Naziv projekta	Opolnomočenje prebivalcev za pametno, digitalno in zeleno skupnost (PADIZES)
2.	Povzetek projekta	Prehod v novo paradigmo trajnostnega razvoja, ki bo temeljila na digitalni preobrazbi, pametnih skupnostih in novih inovativnih zelenih rešitvah bo mogoč le, če se bodo spremembam prilagodili tudi prebivalci LUR. Projekt je namenjen dvigu kompetenc prebivalcev LUR za uporabo, razvoj in promocijo novih tehnologij in trajnostnih rešitev.
3.	Navedba razvojne prioritete, v katero se uvršča projekt	Razvojna prioriteta 5: Pametni prebivalci
4.	Ciljna skupina, ki ji je projekt namenjen	Prebivalci LUR kot uporabniki novih tehnologij in poslovnih modelov, različni deležniki LUR, odgovorni za izvajanje procesov prehoda v pametno, digitalno in zeleno družbo
5.	Opis namena, ciljev in aktivnosti projekta ter opis skladnosti z razvojno specializacijo regije	Prebivalci LUR so različno pripravljeni na izzive digitalizacije, zato obstaja nevarnost razslojevanja družbe in povečevanja razlik med različnimi skupinami posameznikov in razvitostjo posameznih skupnosti. Namen projekta je vzpostavitev sistema izobraževanja in informiranja prebivalcev regije o prednostih in nevarnostih novih tehnologij ter njihova priprava na sodobne izzive digitalne družbe. Projekt bo identificiral potrebe različnih skupin prebivalcev in ob pomoči lokalnih skupnosti postavil sistem izobraževanj in kontaktnih točk za obravnavanje identificiranih potreb. Predlagan bo tudi sistem vzdržnega financiranja ukrepov za nadaljevanje aktivnosti tudi po zaključku projekta. Cilji: 1. opolnomočeni prebivalci regije in nosilci sprememb digitalne preobrazbe 2. vzpostavljen sistem izobraževanj in kontaktnih točk v lokalnih skupnostih 3. identificiran model vzdržnega financiranja postavljenega sistema 4. oblikovane usmeritve za pravni okvir in strategije digitalne transformacije

		Aktivnosti projekta: 1. identifikacija potreb prebivalcev in nosilcev sprememb digitalne preobrazbe 2. oblikovanje tehničnih in prostorskih rešitev za izvedbo projekta 3. postavitev in izvedba izobraževanj za prebivalce regije in nosilce sprememb 4. vzpostavitev stalnih in mobilnih kontaktnih točk v občinah 5. predlog vzdržnega financiranja delovanja sistema 6. koordinacija in promocija projekta, ter oblikovanje predlagane literature Projekt se neposredno nanaša na razvojno specializacijo regije, ki želi postati inovativna, na znanju temelječa regija, ki se aktivno odziva na izzive sodobnega časa na področju digitalizacije in uvajanja novih tehnologij.
6.	Predstavitev nosilca projekta oziroma skupine partnerjev	Nosilec: RRA LUR Partnerji: občine LUR in glede na identificirane izzive in naloge tudi drugi deležniki in nosilci posameznih aktivnosti
7.	Okvirni časovni načrt projekta	2023–2028
8.	Prostorska opredelitev primernih lokacij za izvajanje aktivnosti	Občine LUR
9.	Predvideni viri financiranja	EU, nacionalna sredstva, skupaj v višini 2.400.000 EUR

Ključni predlagan projekt razvojne prioritete **Pametno bivanje**

1.	**Naziv projekta**	**Pametne vasi**
2.	Povzetek projekta	S ciljem ohranjanja vitalnosti in kakovostnega življenja na vasi nastaja nov koncept, pametne rešitve na podeželju, ki bodo razvite s skupnim aktivnim sodelovanjem partnerjev. Razvoj novega koncepta oziroma novih pilotnih programov omogoča, da prebivalci na podeželju ostanejo in da podeželje postane kraj, kjer si želimo bivati. To je mogoče doseči z inovativnimi pristopi, ki se nanašajo na razvoj pametnih srebrnih vasi kot gospodinjske skupnosti na vasi, aktivacijo turističnih kmetij, vzpostavitvijo ponudbe prevozov za starejše, ki povezujejo mesta in vasi, z digitalnim opismenjevanjem in vzpostavitvijo ustrezne digitalne tehnologije, ureditvijo prostorov za druženje na vasi in oblikovanjem prostočasnih dejavnosti na vasi.
3.	Navedba razvojne prioritete, v katero se uvršča projekt	Razvojna prioriteta 6: Pametno bivanje
4.	Ciljna skupina, ki ji je projekt namenjen	Pridelovalci/kmetje, kmetijske zadruge, občine LUR, javni zavodi
5.	Opis namena in ciljev projekta	Pri projektu bomo izvedli skupno analizo obstoječih možnosti za vzpostavitev koncepta in demografske projekcije staranja podeželja ter oblikovali pilotne modele pametnih rešitev na celotnem območju vključenih občin. Vsi partnerji bomo razvili različne modele oziroma programe – model trajnostne mobilnosti na podeželju, model srebrne vasi in gospodinjskih skupnosti, model digitalne tehnologije na podeželju, model povezovanja podeželskih ponudnikov in model druženja na vasi, ki jih bomo pilotno izvedli in evalvirali.
6.	Predstavitev nosilca projekta oziroma skupine partnerjev	Nosilec: RRA LUR Partnerji: občine LUR, mladinske NVO in društva, različne organizacije, društva in združenja starostnikov, podjetja (predvsem MSP-ji, start-upi in tehnološko napredna podjetja)
7.	Okvirni časovni načrt projekta	2022–2027

8.	Prostorska opredelitev primernih lokacij za izvajanje aktivnosti	Občine LUR
9.	Predvideni viri financiranja	EU, nacionalna sredstva